

Б Р А Н И Ч

ОРГАН АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ У БЕОГРАДУ

Уредник Бранича је претседник Адвокатске Коморе у Београду
Владимир Св. Симић

Власник и издавач Бранича је Адвокатска Комора у Београду
коју представља претседник Владимир Св. Симић

У име Одбора главни уредници:

Др. Видан О. Благојевић и Др. Радоје Ј. Вукчевић, адвокати

САДРЖАЈ:

ЧЛАНЦИ

Дириговани уговор од Луја Жосрана, касационог судије, почасног декана Правног факултета у Лиону — Париз.	293	Кривична одговорност саучесника у кривичним делима која изврше деца с обзиром на Кривични законик Краљевине Југославије од Др. Бор. Д. Петровића—Београд. ...	330
Избрани суд за новинаре од Др. Јосипа Весела, адвоката — Сарајево.	298	Приговори у поступку због сметања поседа и извршност коначног закључка од Др. Милоша Стјепина, суд. приправника — Велико Градиште. ...	333
Тужба за накнаду штете из § 78 Закона о државним службеницима од Јована В. Кошунџице, судије Окр. суда за град Београд.	303	Да ли држава има прећутну законску залогу на депозит добивен ранијом продајом имања пореског дужника, § 146 закона о непоср. порезима од Миленка Ј. Половине, суд. приправника Ср. суда за град Београд.	335
О надлежности проглашења писмених изјава последње воље по новом Вп. од Јовице Б. Мијушковића, судије Среског суда за град Београд.	312	О питању подношења пријава права власништва у исправном земљишнокњижном поступку по уговорима када пренос није извршен тапјом и о учинку оваквих пријава од Милоша Станишића, водитеља земљних књига — Аранђеловац.	336
Да ли се земља у селу може трампити за кућу у вароши а да не буде повређен пропис §-а 471. гсп. од Станојла Јоксића, судије Среског суда — Смедерево.	321		
Сагласност Главне контроле од Николе С. Стјепановића, писара Главне контроле — Београд.	323		

Уредништво Бранича налази се у Кн. Михајловој 33/II. Рукописи се не враћају. Прештампавање градива из часописа допуштено само са тачним означењем извора.

Бранич доноси: расправе и чланке којима је смер заштита интереса адвокатског реда и ширење професионалне свести, службена саопштења Адвокатских комора којима служи као званични орган, и расправе и чланке из свих области права и прати развој правног живота у земљи и иностранству.

Бранич излази крајем сваког месеца. — Годишња претплата за Бранич износи 120.— дина. За адвокате изван територије Београдске адвокатске коморе, адвокатске приправнике, судије и судијске приправнике годишња претплата износи 60.— дина. Поједини број 10.— дина.

ПОСЛОВНИЦИ АДВОКАТСКИХ КОМОРА

Пословници Адвокатских комора у нашој држави од *Милана Ж. Живадиновића*, адвоката — Београд. ... 338

Пословник Адвокатске коморе 355

СУДСКА ПРАКСА

Задруга може постати природним путем и између самих малолетника од *Тих. Ивановића*, секретара Касационог суда у Београду. ... 357

У томе, што је општински извршни орган продао ствари дужникове као покретне и ако су оне по својој намени непокретне, не може бити крајњег небрежења, да би општина била одговорна и за изгубљену добит по § 819. грађ. зак. од *Тих. Ивановића*. 359

Две контрадикторне одлуке Касационог суда о тумачењу § 766 грађ. закона у погледу повраћаја мираза пре развода брака између супружника од *Др. Бор. Пецровића*. ... 360

Само редован суд надлежан је да суди спор ради адвокатских трошкова и хонорара од *Д. Љ. Павловића*, адвоката из Београда. ... 362

Адвокат у позивном писмену, није дужан подносити парнично пуномоћје, већ је дужан исто поднети тек у првој парничној радњи — усменој — позивној расправи од *Јована Д. Смиљанића*, секретара Касационог суда у Београду. ... 363

По § 317 од II ксп. и § 27 Зак. о адвокатима дозвољено је слободно уговарање о висини хонорара, без обзира да ли је уговор склопљен пре или после дате одбране, или пре или после одмерене награде од стране кривичног суда по захтеву страница од *Јована Д. Смиљанића*. 363

Неблаговремен одговор на тужбу је смећа за одређивање усмене спорне расправе по § 399 гр. п. п. те се због тога и пропис § 209/II гр. п. п. не може применити и код рока за одговор на тужбу, пошто правне последице пропуштања наступају без обзира да ли је поднет предлог или не од *Јована Д. Смиљанића*. ... 365

Ако се у току парнице појави кривично дело, суд није везан за исто, већ по § 255 грађ. парн. пост. одлучује слободно, било да се парница прекине до окончања кривичног поступка или да се иста настави пресуђењем правне ствари од *Јована Д. Смиљанића*. ... 366

Пропис § 649 од Ц грађ. парн. пост. предвиђа специјални скраћени рок од 8 дана за изјаву правних лекова, без обзира да ли је у питању мандатни поступак или редовни спор по меници од *Јована Д. Смиљанића*. ... 368

Мењање вредности спорног предмета, у смислу § 594 од послед. грађ. пар. пост. од стране позивног суда, не значи преиначење пресуде противу које би имало места ревизији од *Јована Д. Смиљанића*. ... 369

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Записник Скупштине Савеза Адвокатских комора Краљевине Југославије, одржане у Сарајеву, дне 31. маја 1936. ... 370

Извештај о раду Савеза Комора Краљевине Југославије, поднет VI редовној годишњој Скупштини одржаној 31. маја 1936. год. у Сарајеву. ... 375

Записник XXIV седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду одржане 22. априла 1936. год. у Београду. ... 376

Записник XXV седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду одржане 13. маја 1936. год. у Београду. ... 377

Записник XXVI седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду одржане 20. маја 1936. год. у Београду. ... 378

Записник XXVII седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду одржане 24. јуна 1936. год. у Београду. ... 379

ПРИКАЗИ

Др. Видан О. Благојевић, адв.: Поратна држава од *Слободана Јовановића*. ... 380

О заједничким тестаментима од *Милоша М. Јовичића*. ... 381

Федерализам и унитаризам од *Михила М. Живанчевића*. ... 382

Одбрана Алфреда Шпица од *Др. Рајка Ђермановића*. ... 383

Рехабилитација осуђеника од *Миливоја Р. Вельовића*. ... 383

La théorie de l'abus des droits en droit comparé од *Milivoja Markovičič-a* ... 384

Др. Борислав Т. Благојевић: Essai sur la notion d'équité од *André Dessens-a*. ... 386

Le fondement de la lésion од *Michel Blond-a*. ... 387

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА ... 389

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА ... 390

НОВЕ КЊИГЕ ... 392

Луј Жосран, касациони судија, почасни декан Правног факултета у Лиону—Париз.

ДИРИГОВАНИ УГОВОР *)

Већ неколико година сусрећемо се са питањима о „диригованој економији“, о „диригованој монети“; можда је дошао час да се говори такође и о „диригованом уговору“, јер методи, или мистика „дирижизма“ коси, не само на економском пољу, него такође и на тако исто жесток начин, ако не још и подмуклије, на правном подручју.

Доиста, законодавац није никако престајао да се интересује за основни појам уговора; од увек је он у овој материји задржао право надзора, надгледања, али и то у тројаком циљу, да осигура слободу уговарања, испуњење дате речи и поштовање јавног поретка, дакле у циљу да се постигну ови циљеви социалног одржања, циљеви који су потпуно оправдани; грађански законик настоји да уговори буду закон за оне који су их склопили; да ови уговори могу бити модифицирани само узајамним пристанком саговорача, најзад да ти уговори буду извршени савесно. Једном речи, по традиционалној концепцији, уговор, приватно дело, био је лична ствар појединаца; он је био домен аутономије воље и државна власт се мешала само утолико да осигура принудном силом његову обавезну и готово неограничену снагу; било је слободно дати или не реч под овим или оним условом, али онај који је дао треба да је одржи: законодавац је бдио да ова буде одржана, а не да не буде поштована.

Ово златно доба уговорног права пролази; оно је већ било помућено развртком т. зв. уговора „d'adhésion“ (уговори по прихвати, по приступу, по пристанку) код којих једна страна има надмоћну улогу, док је друга ограничена само на то да прими једну формулу, једну прередакцију, која је по овој формули већ редигована за употребу, један примерак између хиљаде или стотине хиљада. Али је бар овај дирижизам припадао једној од уговарајућих страна; он се реализовао у самом уговору; међу странкама и ако није било економске, постојала је правна једнакост; ако је једна од странака и држала у рукама полуге за покретање, друга је примала и следила одређени правац у који

*) *Louis Josserand, Le Contrat dirigé*
Dalloz, Recueil hebdomadaire de Jurisprudence, № 32.

је ступала знајући узрок и да неће пасти у клопку дисимулирану под њеним ногама.

Сасвим је другојачији дирижизам уведен од стране државе, јер он долази с поља и много је више *опресиван*, више деструктиван за аутономију воље и више антиуговоран; њиме се продужује непрекидна социјализација и етатизација уговора, нарочито после рата, која све више обеспокојава, јер, пошто је уздрмала слободу воље странака и нарочито ослабила вредност примљених обавеза и датих речи, она прети да покрене из лежишта уговорну осовину, да сруши хиљадугодишње темеље права и да га „деморалише“ потчињавајући га економској политици и политици уопште, замењујући интерес без квалификација интересом државним.

* * *

Интервенционизам државних власти у уговорном домену, помоћу законодавца или судије, одомаћује се, почев од рата, у свима земљама; он се манифестује исто тако при *формацији* уговора, као и у *дејствима* која из њих произилазе, а особито у *принудној снази* уговора.

I. — У првом реду, законодавац интервенише све више и више умножавајући забране, доносећи све многобројније одредбе против уговорних клаузула; јавни поредак истиче све више захтева и почиње да се противставља слободном уговарању које гони и прати у његовом узмицању; ретко је да и један нови закон, који се односи на приватно право, не садржи општу формулу која отприлике овако гласи: „Све одредбе противне овом закону ништаве и без дејства су.“ Овакве врсте одредаба наћи ће се у чл. 1 закона од 13 јула 1907 г. о придржању добара жене; о превозу у закону од 17 марта 1905 г.; оне ће се наћи и у законодавству које се односи на уговор о раду; у многобројним законима који се односе на закуп добара и трговачке својине; или у уговору о осигурању; или о социјалном осигурању; у Сједињеним америчким државама једна одлука је забранила и прогласила ништавом „златну клаузулу“ у уговорима. Тиме је учињен крај старом либерализму; законодавац се боји стипулација које би могле његово дело да заобиђу; он обеснажава уговорне клаузуле помоћу законодавних одредаба; он не признаје „laissez-faire, laissez-passer“, већ постаје све више и више ауторитативан и прохибитиван, и утолико је ограниченије дејство уговарајућих воља: на први поглед дирижизам се показује као *компресиван* (сужава поље слободног уговарања).

II. — Дирижизам се показује напротив *експанзиван* кад утиче на *дејство уговора* и проширује и хипертрофира принудну садржину уговора; под његовим дејством, или боље речено, под дејством јуриспруденције, уговори стварају обавезе које се нису ни претпостављале, нарочито код многих уговора прећутно и неодређено стварају обавезу безбедности: ако се деси несрећни случај неком лицу приликом уговорног стања и у току његовог извршења, сматра се да је настала штетна последица неизвршења обавезе безбедности која је била дата оштећеном лицу од

самог саговорача, обавеза која проистиче прећутно из читаве серије уговора, као н. пр. превоза лица, или постигнутог споразума између приређивача вашарских игара и његових посетилаца, између власника школе за јахање и његових ученика, између хотелијера и путника „који се поверавају његовом старању“, између кућевласника и кираџије, између сопственика менаџерије и гледалаца и т. д.

Међутим, воља странака да се обавезу и даду пристанак на овакву обавезу безбедности је хипотетична и тешко замишљена; ако бисте питали дужника, он би се бранио да никад није ни помислио да на тако апсолутан начин јемчи телесну неповредност путника, посетиоца, кираџије и гледаоца; а сумњиво је да су и ови последњи када су куповали железничку карту, улазећи на вашар или у менаџерију, мислили да ставе на терет предузимачу све ове незгоде које могу да се догоде за време војње, одмора или претставе; ни обвезани није имао ту непромишљену племенитост на коју га јуриспруденција обавезује, ни поверилац није ни мислио да ставља захтеве који му се дају. Заиста, обавеза апсолутне безбедности нечага искрено уговореног; овде се ради о једној законској обавези, или боље речено, обавези коју је створила јуриспруденција, коју судија утура у уговор; не обазире се на стварну вољу странака, већ се води рачуна о оној коју су оне требале да имају; спроводи се правни социализам, уговорни дириџизам.

Јуриспруденција иде тако далеко у том правцу којим је пошла 1911 г., да позајмљује путнику вољу да уговара не само за себе већ и за своју жену или децу: узимајући место у аутомобилу, или возу, или у трамвају, ми стипулирамо прећутно и не сумњајући у то, за наше блиске рођаке, који ће имати право, ако се догоди незгода, на дирекну тужбу која се рађа из те тобожње стипулације за друге; то би било потпуно тачно кад се неби претпостављала наша предострожност у корист наших сродника.

Доиста, циљ коме тежи Касациони суд, кад тако проширује облигаторну садржину, заслужује да се одобри, пошто се овде не ради ни о чему другом но само о томе да се осигура обештећење жртви или њеним сродницима и да се процењује одговорност транспортера; али ипак остаје само то, да је овај успех постигнут помоћу техничке процедуре о којој се може дискутовати, захваљујући овој натегнутој процедури која је у ствари негација аутономије воље код уговарања: уговорачи нису више своји господари; облигаторна садржина није више онаква какву су они хтели, већ онаква каква им се наметне; њихова воља је надкриљена једном вишом вољом пред којом они морају да се приклоне; она је диригована.

* * *

III. — А овај државни интервенционизам и надзор испољавају се баш нарочито према *обавезној снази* уговора, где им је дејство ублажавајуће, разоравајуће и несрећно. Законски прописи који настоје било да ослабе облигаторну везу, било да је уни-

ште, све се више множе; прошло је оно време када су се према упоређењу старог Loysel-a — људи обавезивали речима тако исто чврсто као што се волови везују за рогове; *vinculum juris* престаје да буде ланац; често законодавац, далеко од тога, као некада, да интервенише ради осигурања, поштовања уговора, сада долази упомоћ дужнику да му дозволи, и могли бисмо чак рећи, да га потстрекне да не плаћа своје дугове: данас уговор иде својој пропасти или у најмању руку скреће на споредну стазу где ће дужник сачекати развој догађаја, међутим поверилац ће бити лишен свога права или ће се морати задовољити са одложном и делимичном отплатом.

Баш на ову методу ослабљивања обавезности уговора односи се закон Faillot од 21 јануара 1918 г., а особито најновије законодавство о закупима; закони који су следовали почев од 9 марта 1918 г. па до закона од 30 јуна и од 12 и 13 јула 1933 г., су исто тако антиуговорни закони, као и закон од 15 јула 1933 г. о регулисању удела у трговачким радњама; а теорија непредвидљивости, која је одбачена од судске јуриспруденције, али усвојена од Државног савета, задаје исту бригу; и ту има исто тако напада, у виду мораторијума или под бојом ревизија, против обавезне снаге уговора, који су изједначени, или тек што нису изједначени са парчетом хартије: некада се знало да се човек обогаћује плаћајући своје дугове; данас пак човек се обогаћује сигурније и боље ако их не плаћа уопште.

А међутим, обавезна снага уговора чини темељ друштвеног живота; сматрало се од увек да је поштовање дате речи један од основних принципа који су, произашли из природног права ушли у сва законодавства: „Обавеза која произлази из сваког уговора, каже Lagombière, претходи грађанском закону. Законодавац је нашао ову обавезу већ готову и није имао ништа друго до да регулише детаље њеног извршења и начин утуживања.... Сваки уговор добија своју прву санкцију у свести, као што своју снагу црпи из воље уговарача.“ Принудна снага уговора је један од оних „неопходних односа који произилази из саме природе ствари“; ако се ова принудна моћ ослаби, само право губи од свога ауторитета; ако пак те принудне моћи нестане и права са њоме нестаће. Живот у заједници претпоставља извесно узајамно поверење; према класичној формули и према терминологији тако изразитој, поверилац је веровао и имао поуздање у свога дужника; ако ово поуздање може бити изиграно, било то и по закону, онда је свршено са правном сигурношћу, онда је свршено и са правом, које не испуњава свој главни задатак: ко ће да пристане да ступи у једну непоуздану везу која може бити раскинута или измењена данас или сутра помоћу законодавне свемоћи?

Додуше, истина је, да су се државне власти увек мешале у контрактуалне односе; али оне су то чиниле дискретно, а особито је ово била дужност судије; он је био тај који је био позван да дужнику одложи испуњене обавезе; и он је то чинио као такав, инспиришући се за то из саме cause уговора, а нарочито из моралности самога дужника.

Много су другојачије законодавне мере које су предузете за време и после рата; оне то чине у широким и великим размерама; оне заузимају држање тенденциозних мера чији је задатак да повлашћују једну категорију грађана против друге: намештеника против послодавца, кираџију или закупца против закупадавца, трговца против сопственика зграде, и то без стварне узajамности; тако да се постепено ствара класно право; правна равнотежа коју је настојао да реализује грађански законик међу уговорачима, данас је поремећена од државних власти; људи нису више једнаки пред уговором, па према томе и пред законом.

У овоме се даље не би ни могло да иде; све више економија и политика преовлађују над правом. И збиља већ је време да се сетимо да је право, и ако има везе са политичком економијом и једном речи речено са политиком, још у тешњим везама, које су врло потребне, и врло старе, и са моралом и правдом. Ми присуствујемо данас једном трагичном двобоју између права и законитости; све више и више законитост се одваја од права; дошао је тренутак да помислимо да изнад позитивних закона, који су врло често несавршени и тако кобни, постоји једно више право које му претходи, Ciceroнов *verum jus*, „природни разум који управља свима народима“ редактора нашег грађанског законика, „примитиван разум“ и „односи правичности који су постојали пре позитивних закона“ Montesquieua и Едмонда Пикара „чисто право“. Појам природнога права, толико озлоглашен, има нечег доброг; и ако ово природно право запостављамо и не обраћамо пажњу на њега, оно не пропушта да нам се свети и законодавни хаос у који се заглибљујемо показује нам се као најодлучнија и најжалоснија демонстрација због тога.

* * *

Ово парадоксално и опасно стање осећају јако практичари; о томе нам не требају други докази до писмо које нам је упутио један адвокат уписан код једне важније коморе, а у коме стоји следеће:

„Читав социјални живот и правна сигурност су у питању... али, чудно је, ја нисам чуо протесте од стране професора права. Ако они верују у своју социјалну мисију, ако верују да је поштовање уговора једна нужност социјалног живота, како могу остати равнодушни пред овим покретом који руши резон њиховог постојања? Једног дана када не буде било права, већ само апсурдних и сметених законика, онда ће моћи постојати још професори законодавства, али неће моћи да постоје професори права.“

Лекција је опора, може бити и претерана; али заслужује да мислимо о њој; дужност је правника да у данашње помућено време остану верни постојаним принципима који чине основ права и да их противставе чврсто у свим приликама законодавчевих лутања, а која су пролазна, и да тако убрзају повратак нормалном стању, традицији и добром схватању: нарочито од

ових извора треба да уговорни дирижизам црпе своје инспирације и у овим изворима наћи ће своје оправдање као и границе које он паметно не би могао да пређе без самовоље и опасности.

Превео с француског

Војислав В. Лукић,

судијски приправник Среског суда на Умци.

Д-р Јосип Весел, адвокат — Сарајево.

ИЗБРАНИ СУД ЗА НОВИНАРЕ

У мартовском броју „Бранича“ изашла је интересантна расправа судије г. Миодрага Т. Стојановића о горњој теми.

Ми смо г. судији Стојановићу захвални што је потакао то питање. Ми смо још у јулском броју „Правосуђа“ (годиште 1934) истакли у нашем чланку: „Јесу ли новинари без правне заштите на територији апелационог суда у Сарајеву?“ да се ни који сталеш не брине толико за јавност као новинарски, а да се код тог релативно врло мало брине за своје сопствене сталешке интересе. Па кад је тако, дужност је нас правника да свратимо позорност меродавних фактора на ова интересантна али недовољно разматрана и правно недостатно уређена питања.

I. У пракси се нарочито осјећа и по г. Стојановићу с правом истакнута мањкавост, да у „Уредби о новинарима од 25/9. 1926. са изменама и допунама од 28/3. 1928.“ није предвиђено да ли се прописи грпп-а имају примјењивати на спорове засноване код Обраничког суда за новинаре, и ако је опште познато да за сваки суд мора постојати извештај поступак.

Осим по г. Стојановићу истакнутих питања искрсла су у пракси још и питања, ко све може да буде обраник, морају ли се обраници заклетети, могу ли се свјedoци заклетети или се њихова заклетва има препустити редовном суду, како се чланови новинарских судова имају хонорисати, има ли се увести посебни деловодни протокол, мухур Обран. суда за новинаре (пошто се на пр. у Сарајеву води у Р. рег. Среског суда) итд. Из целог склопа нерешених питања следи да што прије треба донети сасвим нову „Новинарску Уредбу“, пошто садања никако не одговара, и то по саслушању „Удружења Новинара“, „Судијских Удружења“, „Адвокатских Комора“ итд. Минималан је пак захтев да се барем Уредба у том правцу хитно измени да се прописи грпп-а имају рег analogiam примењивати на спорове између власника листова и новинара изузевши прописе о правним лијековима.

II. Сврха је ових редака да укажемо још на један управо гротескни недостатак, усљед којег су новинари дуже времена — бар на подручју Апелационог суда у Сарајеву — били без правне заштите. Ствар је интересантна, па ћемо се мало опширније с њом позабавити.

У нашој већ цитираној расправи: „Јесу ли новинари без

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB

правне заштите“, третирало се питање да ли новинари могу да траже своја права код обраничког суда за новинаре, успркос факта да од 31/12. 1929. даље дотадањи претседник овог обраничког суда којем је тада истекао трогодишњи мандат није био именован за даљњи период од 3 године за претседника успркос прописа § 13. новинарске уредбе.

Чињеничко стање било је укратко ово:

Новинар И. тужио је власника листа код Обраничког суда за новинаре у С. који је донео пресуду по тужбеном захтеву успркос приговора туженог да је трогодишњи мандат претседника обраничког суда за новинаре у смислу чл. 13. новинарске уредбе истекао. На тужбу власника листа ради поништаја обраничке пресуде и окружни и апелациони суд у С. стали су на становиште (пресуда Окружног суда у С. од 24/5. 1934. По: 581/34.) да је пресуда обраничког суда за новинаре ништетна, те да се поништава.

Окружни суд истакао је да је претседнику новинарског обраничког суда Н—у био истекао у часу суђења трогодишњи мандат, да о каквом ћутке продуженом даљњем именовању не може бити говора, да је аналогја посве искључена, да „отпада приговор да су услед тог били новинари незаштићени јер је њихова дужност била да се побрину за именовање новог претседника или је то требао учинити сам дотадањи претседник Н.“

Ми смо безуспешно у призиву против ове пресуде истакли да следи: из врховног принципа уредбе да је обранички суд за новинаре стална институција чији континуитет одржава претседник произлази, да и за тог претседника вреди принцип који вреди за све јавне органе т. ј. да не смије напустити своју дужност док год не буде разрешен од старије власти као што ни судија који је навршио 65. годину живота или који је пензионисан — доклегод му се не уручи декрет о разрешењу — има да врши судачку власт и има империј. Стога је претседник обраничког суда за новинаре био не само овлаштен уредовати него је то била његова дужност. Противно противи се правном реду да јавни службеник може своју перманентну дужност, додељену му од старије власти, напустити без дозволе те власти.

Пропис §-а 13. новинарске уредбе има се према томе у погледу трогодишњег рока тумачити као *lex imperfecta* која једино овлашћује Министра правде да након 3 године постави другог, док према странкама — власницима листа и новинарима — евентуални пропуст наименовања нема никаквог учинка. Стога мислим да је оправданије мишљење обраничког суда за новинаре од 16/1. 1934. Р. 3824 које у нападнутој пресуди истиче да тиме што „није усљедило ново наименовање претседника не значи да је суд престао да ради. Када то неби било тако онда би значило да би новинари били једини који не би били у стању да траже законску заштиту“.

На овај призив донео је Апелациони суд пресуду гласом које се призив одбија, јер да: „Овај суд не усваја назор призиватељев, да се функција претседника Обраничког суда у смислу § 13. Уредбе о новинарима има сматрати функцијом, коју врши

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unibg.ac.rs

као државни судија, јер се мора уважити чињеница, да се ту ради о обраничком суду, а не о редовном суду. Па иако је законодавац при стварању институције Обраничког суда за новинаре одредио, да један државни судија има да врши претседничку дужност, те тиме није тај суд добио карактер једног државног суда. Стога се на службену функцију претседника тога суда нити не могу применити прописи који постоје за редовне судове односно судија, а нити опћи прописи који за државне службенике вреде по закону о чиновницима. Обзиром на речено, када је у § 13. Уредбе о новинарима наређено, да претседника Обраничког суда за новинаре именује Министар Правде на 3 године, онда функција тога претседника има и може да траје само 3 године, а не више, те не може бити говора о некој даљњој дужности или овлаштењу за вршење те функције до разријешења по надлежној власти.

Да је накнадно ипак уследило постављење судије Н. за претседника наведеног Обраничког суда са даном 31. децембра 1932. не мења ништа на ствари, јер односно решење Министарства правде није било објављено у време, када је судија Н. у горњој ствари као претседник Обраничког суда судио, те оно ни којој од странака није било познато, дапаче ни самом судији Н. Стога се не може ни сматрати да је постојало овлаштење судије Н. за вршење дужности претседника наведеног суда“.

У ревизији против ове пресуде истакли смо: „Основни уставни принцип је да сви грађани уживају заштиту својих права од државе. Ову заштиту држава врши преко својих судова који могу бити редовни и специјални. Специјални судови су такви судови, који су посебном нормом устројени за нарочиту врсту предмета. (Судови за ратну штету, инвалидски судови, судови радничког осигурања, изабрани одобрени по закону о радњама и т. д.) И ови судови су државни судови, јер од воље странака не зависи дали ће они судити, него је њихово устројство и поступак одређен од државе принудним нормама.

Врло је чест случај да овакви судови немају сталне судије, којима је то редовна дужност. (Судови за ратну штету и инвалидски судови чији су чланови редовите судије, изабрани одбори чији је претседник управни чиновник и т. д.)

Међутим странке, које се могу и одрећи својих приватно-правних захтева, могу се и тако нагодити да повере одређеним лицима да им пресуди спор, па се тиме обвезују да ће извршити праворек изабраних судија. У том случају странке се одричу своје заштите, али само за поједини случај.

Несумњиво је да Обранички суд за новинаре који је стална институција чијег претседника именује Министар Правде из реда државних судија спада у групу специјалних судова, који су такођер државни судови, ма да не спадају у организациони склоп редовних судова, јер држава преко њих врши заштиту права грађана на исти начин као што то врши преко редовитих судова.

Битна је наиме разлика између обраничког суда за новинаре и осталих приватних изабраних судова у томе што код њега не

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

зависи о вољи странака да ли ће он у конкретном случају судити или неће, него је он устројен принудном нормом мимо воље странака.

Према томе пропис Уредбе који нормира надлежност ових судова нема карактер одрицања од државне заштите као што то има уговор о избраном суду.

Данашње устројство правне државе не познаје никакву приватну судбеност, која би мимо државе припадала некој ужој заједници.

Апелациони суд сматра да обранички суд за новинаре није државни суд, али нигде не каже што је потребно за карактер државног суда. Ваљда Апелациони суд мисли да овакав суд мора имати сталне чиновнике, или своје просторије. Међутим ово све није обиљежје државног суда, јер видимо да постоје специјални судови, који нити имају сталне чиновнике, нити своје просторије па су ипак државни судови.

Меродавно је да оваква институција врши функцију која припада држави и да је устројена принудном нормом од стране државе.

Не би се иначе никако могла уредба о новинарима довести у склад са § 673. гр. п.п., који судијама забрањује да се примају чланства изабраних судова.

Конзеквенца која произлази из становишта призивног суда је та да се Уредба о односу између новинара и власника листова има разумети тако да се принудним путем новинарима одузима заштита, коју они уживају као једнакоправни грађани државе па се иста поверава, некој приватној институцији. Ма да сам ја већ у призиву упозорио на то, Апелациони суд прелази преко овог питања, а да практично усваја ово тумачење које нема никаквог упоришта у тексту цитиране уредбе и не само што је у очитој противности са основним уставним принципом.

При решавању питања је ли Обранички суд за новинаре државни специјални суд, или приватни избрани суд, не може се мимоићи чињеница, да је овај суд креиран принудном нормом од стране државе, и да не зависи од воље странака да ли ће тај суд судити или неће.

Суђење је функција која припада држави и никоме другоме.

Обранички суд је стога државни специјални суд, јер врши функцију која припада држави. На овом функционарном становишту стоји и кривични законик (§ 14.) према коме судија оваког суда одговара за повреду службене дужности једнако као и државни чиновник. Не може се стога заправо ни говорити о државним и недржавним судовима него о сталним судовима и оним који су устројени за поједини случај. Да ли ће се у организационим питањима за новинарски суд применити принципи који важе за јавне власти и институције или они који важе за изабране судове, који суде у појединим случајевима, о том не може постојати никакво питање, кад је из § 13. цит. уредбе очито да се овде ради о сталној и државној институцији.

Истеком трогодишњег рока Обранички суд за новинаре није престао постојати и морао је и даље уредовати, а ништавост би

постојала само у случају да је на место г. Ј. Н. именован други судија.

У осталом неоспорно је доказано уверењем претседништва Окружног суда у Сарајеву бр. Су: 3011/34. од 2/10. 1934. да је решењем Мин. Правде од 31/12. 1932. бр. 21. 191 г. Н. био правоваљано именован председником Обраничког суда за новинаре. Чињеница да ово решење није објављено у време суђења не мења ништа на ствари, јер је главно да је судија који је судио доиста био и именован. Декрет о именовању г. Ј. Н. има правно дејство од момента потписа по г. Министру Правде а не од саопштења.

Државни службеник, који након унапређења у вишу групу а пре саопштења умре, сматра се унапређеним и његова породица има право за пензију у унапређењу, ма да то унапређени није ни знао. За правну ваљаност именовања није од никаквог утицаја кад је декрет саопштен именованом.

Г. Н. је с правом сматрао да је по г. Министру и даље задржан на положају претседника Обраничког суда, кад на његово место није именован други судија.“

Тек у трећој инстанцији продрло је наше становиште.

Пресудом *Врховног као касационог суда* у Сарајеву од 19/7. 1935. Рев. 120/35. уважена је горња ревизија, те су тужитељи одбијени са захтевом да се Обраничка пресуда за новинаре сматра ништетном и то из следећих разлога врховног суда:

„Према §-у 13. Уредбе о новинарима све спорове, који настану између новинара и власника новина из намештеничког односа, има да реши обранички суд. У том се пропису истиче, да је тај суд стална институција а да јој континуитет одржава претседник кога из редова државних судија у том месту поставља Министар правде. Према стању ствари тачно је, да је рок од три године био протекао када је претседник обраничког суда Ј. Н. суделовао у изрицању обраничке пресуде 16. јануара 1934. Р. 3824 али се из декрета Министра Правде број 21. 191/32. види, да је Н. Ј. г. Министар поново именован са датумом од 31. децембра 1932. из чега произлази, да континуитет његовог положаја није прекинут, пошто је ранијим декретом постављен за преседника обраничког суда за новинаре 31./12. 1929. год. Осим тога се из самог израза „континуитет“, што значи непрекидност, мора с разлогом узети да је тај мандат трајао и даље и ако није декрет о поновном именовању био на време достављен. Овај се пропис наине има тумачити као овлаштење Министра Правде да после три године може именовати кога другог судију за претседника обраничког суда за новинаре, а пошто то није учинио, него је с ранијим датумом поставио истог судију за претседника, с тога радња тог претседника није ништава. Према томе не постоји разлог из тачке 3. §-а 691. гр. п.п. за поништај пресуде обраничког суда.

Како је дакле, ревизија изведена у правцу тачке 4. §-а 597. гр. п.п основана, јер су оба нижестепена суда погрешно протумачила да ли је у доба израцања пресуде постојао мандат одређеном судији, то је ваљало ревизију уважити.“ Новинари

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB

су дакле де факто од 31/12. 1929. од дана изрицања цит. пресуде врховног као касационог суда т. ј до 19/7. 1935. били овде без правне заштите, одн. правна заштита била им је оспорена.

Овака питања никад не би могла искрснути да је Уредба о новинарима јаснија и прецизнија и да се новинари више брину за своја права.

Можда ће и цит. случај бити мали прилог који ће допринети да меродавни фактори што пре темељито измене уредбу о новинарима, одн. донесу сасвим нову уредбу у којој неће бити оваких празнина, које омогућују сумњу у правну заштиту новинара.

Јован В. Коштуница, судија Окр. суда за град Београд.

ТУЖБА ЗА НАКНАДУ ШТЕТЕ ИЗ § 78 ЗАКОНА О ДРЖАВНИМ СЛУЖБЕНИЦИМА

У судовима данас нису ретки спорови противу државних службеника и државе за накнаду штете трећим лицима, коју причине ови последњи у вршењу службене дужности. Ови спорови су врло чести у местима седишта апелационих судова, а нарочито у Београду.

Принцип одговорности државе односно државних службеника по коме за штету, коју учине грађанима државни или самоуправни органи незаконитим и неправилним вршењем службе утврђен је у ст. 3 чл. 18. Устава од 3. септембра 1931. год. Ова уставна одредба ближе је и детаљније обрађена у § 78 зак. о државним чиновницима. Али ни сам овај законски пропис није довољно јасан и често у пракси задаје тешкоће. О овој материји код нас није много рађено. Ни сама теорија није много обрађена а о пракси и да не говоримо. Овде ћемо изнети главна начела ове материје у неколико одељака, а исто тако објаснити све празнине и нејасноће овог законског прописа. Поред осталих тешкоћа појављује се и то што пропис § 78 Зак. о државним службеницима припада јавно правном закону. Сама пак накнада штете сматра се као приватно правни захтев. У § 78 дат је само основ за подизање овакве тужбе а суштина самог захтева треба да спада у приватно право. Сада је питање како ће се односити само грађанско право на овакав тужбени захтев чији се основ за подизање саме тужбе налази у једном јавно правном закону. Да ли се овај пропис може и у колико допуњавати прописима приватнога права. Коментатори овога законскога прописа не слажу се у значају и обиму примене грађанскога права у одношају на овај законски пропис па сам зато ово горе и споменуо. Нарочито је важно ако се пропис § 78 схвати само као законски основ за подизање тужбе и још кад се при томе има на уму нејасноћа и недовољност не само овога прописа већ и одговарајуће партије у грађанском закону о накнади штете, онда је још теже обја-

снити ову материју. О томе да ли има места примени грађанског права и у колико га има биће доцније речи.

* * *

Примећује се одмах извесно неслагање између термина уставне одредбе и самога законског текста изнетог у § 78 зак. о државним чиновницима. У уставној одредби говори се на пр. „државни и самоуправни органи“ док се у законској одредби говори о државним службеницима. Даље у уставној одредби говори се о штети, која се учини грађанима, а у законској одредби о штети причињеној трећим лицима. Одмах се поставља питање дали исто значење имају државни орган и државни службеник. Државни орган ипак је шири појам од појма државног службеника. Закон о чиновницима каже ко се сматра државним службеником. По § 164 закона о чиновницима одредба § 78 важи и за контрактуалне чиновнике и дневничаре те у смислу § 78 нису државни службеници једино хонорарни службеници односно надничари из § 182 закона о чиновницима. Из става 2-§ 1 закона о чиновницима јасно произлази да се § 78 не односи на министре и банове, пошто се у предњем параграфу каже, да се на горе означена лица односе само оне одредбе код којих је то нарочито напоменуто. Исто тако према одељку 8 § 78 овај пропис не односи се на одговорност судија, већ за њих важи пропис § 25 зак. о судијама.

* * *

Основни је принцип, да службеник одговара за накнаду штете, ако је причини у вршењу своје дужности. Према томе ако службеник није делао у кругу своје надлежности не одговара за накнаду штете по овоме пропису. Тешкоћа се овде појављује за трећа лица у томе, ако је један државни чиновник као надлежан орган својом чиновничком радњом нанео извесну штету трећим лицима, јер ова често пута могу да буду у заблуди у погледу законске надлежности за државне службенике а за трећа лица често је пута главно да они знају, да је неко лице државни службеник у дотичном надлештву.

На пример у пореској управи место да новац положи овлашћеном лицу за пријем новца — благајнику, он плаћајући порез новац положи некоме чиновнику, који није благајник нити је овлашћен за пријем новца за порез. Овај чиновник који није радио у кругу своје надлежности стави у пореској књижици да је порез исплаћен, а новац употреби у своју корист. Да ли и у овом случају одговара држава или само чиновник. Налазим да се круг службене дужности једнога чиновника несме и сувише сужено одређивати, јер би у таквом случају могле да настану неизмерне штете по трећа лица. Боље је узети да чиновник једино припада дотичном надлештву и да је самим тим одређен круг његове надлежности према трећим лицима. Углед и интерес саме државе захтевају, да интереси трећих лица буду заштићени. У оваквим случајевима могло би се десити, да се држава брани

да њен службеник није делао у кругу своје надлежности, те би она била ослобођена од одговорности за накнаду штете. Наравно да оштећеник нема ништа од тога, што ће чиновник бити осуђен на накнаду штете, ако се иста не може од њега наплатити, а што се наравно може десити.

* * *

Пре свега намеће се одмах једно важно питање, које смо требали још одмах да решимо пре свега излагања а то је питање надлежности. У трећем одељку § 78 зак. о чиновницима каже се, да се тужба подиже код надлежног суда по месту извршења. Додуше овај је пропис јасан, али је после закона о чиновницима дошао грађански парнични поступак, који специјално говори и о надлежности где се овакве тужбе подижу. У новом парничном поступку имамо изрично одређену надлежност и то као искључиву за овакве спорове. То је пак пропис § 76 грађ. парничн. пост. где се каже, да је за тужбе којима се тражи накнада због повреде права коју учине државни или самоуправни органи у вршењу своје службе местно надлежан онај стварно надлежан суд у подручју којег се налази седиште државне власти или самоуправног тела, које је право повредило или чији су намештеници ту повреду права проузроковали. Дакле ове две надлежности не морају се увек подударати. По § 78 зак. о чиновницима надлежност се одређује по месту где је штета причинена а по грађанском парничном поступку по седишту државне власти. Може на пример један изасланик Министарства у инспекцији причинити штету у Нишу, те би по једном пропису био надлежан суд у Нишу а по другом суд у Београду.

Само с обзиром, да је грађански парнични поступак каснији од закона о чиновницима и да је специјални закон баш у погледу надлежности, има се узети, да у погледу надлежности важи пропис § 76 зак. о грађ. парн. пост.

Кад већ говоримо о надлежности да споменемо још једну незгуду о надлежности. Парнични поступак је у пропису 66 одредио надлежност онога суда, код којег је седиште јавног органа, који је одређен да по дотичним законским прописима заступа државу у дотичној ствари. Другим речима држава се у имовинско правним одношајима може једино тужити у седишћима државних правобраниоца, а они су једино у седишту апелационих судова. Дакле у оваквим споровима мали број судова расправља исте, док је код тужаба по § 76 дата могућност свима окружним судовима, да суде ове спорове. И у једном и у другом случају државу заступају државни правобраниоци а по важности и вредности спорови могу бити велики у оба случаја.

Вероватно је законодавац у § 78 зак. о чиновницима водио рачуна о одговорним државним службеницима, да им судови буду ближи у погледу прибављања и извођења доказа и подношења трошкова. Најзад да узгред споменемо, да и у случају надлежности из § 76 грађ. парн. пост. могу доћи једино у питање с обзиром на пропис т. 4. § 46 гр. парн. пост. окружни

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

судови, а код ових пак према вредности судија појединац или веће окружног суда. Г. Гојко Никетић у своме коментару зак. о државним службеницима по нашем мишљењу погрешно се позива на § 66 гр. суд. пост. у погледу надлежности и каже да овде постоје две надлежности и то једна по чиновничком закону а друга по грађ. суд. пост. и да би тужилац имао да бира суд у случају надлежности кад наступи извесно неслагање. Ми смо напред изнели јасно, да се у оваквом случају примењује у погледу надлежности једино пропис § 76 гр. суд. пост. и да не може бити речи о некој другој надлежности. У осталом и ако овде има учесника, те би могло бити речи и о пропису § 90 ипак треба водити рачуна о томе, да је ова надлежност из § 76 искључиве природе, па и ако је предвиђена само за чиновнике ипак је логично да се односи и на државу, јер је у главном у првом реду овде главно одговорно лице за штету ипак државни службеник.

* * *

По трећем одељку § 78 зак. о чин. тужба мора бити управљена противу државе и извршиоца. У истом се пропису каже: „ако пак тужба није *одмах* државу обухватила њена одговорност престаје“. Да објаснимо шта значи ово *одмах*. Несумњиво да ово *одмах* значи то, да без обзира на рок у коме се тужба подиже, чим је подигнута тужба противу извршиоца мора се подићи и противу државе. Из овога изилази да оштећено лице, ако не подиже истовремено заједно тужбу противу извршиоца и државе, већ подиже једино противу извршиоца и без обзира на рок о застарелости престаје обавеза државе. Иако четврти став овога прописа говори кад право на тужбу застарева, то би право по цитираном трећем ставу могло и раније застарети. Законодавац не каже зашто је увео ову повластицу у корист државе. Вероватно зато што првенствено одговара државни чиновник, па се може узети да оштећеник пошто је сигуран да му може накнадити штету сам државни чиновник тужи самог извршиоца. Оштећенику је главно да дође до накнаде штете а ко ће ту штету да му накнади то за њега не значи много. Отуда се у погледу државе ствар може тако схватити да кад оштећеник није *одмах* тужио државу, да је задовољан и са самим чиновником као извршиоцем. Поставља се питање да ли се може подићи тужба противу самога чиновника. Налазимо да се може подићи директно ова тужба, јер нигде изрично то није законски забрањено. Уосталом то јасно произилази и из самог овог става, јер се изрично каже, да престаје само обавеза државе, те из тога изилази да остаје обавеза службеника. И кад се подиже тужба само противу државног службеника, она се мора подићи по овоме законском пропису, који служи као основ за подизање овакве тужбе. Ово је нарочито важно у погледу застарелости, јер је једна застарелост по овом пропису а друга по општим прописима о накнади штете.

Поставља се питање, ако само буде тужена држава, пошто у погледу задржавања државе у обавези мора бити тужен из-

вршилац и држава, да ли може наредити суд допуну односно исправку тужбе у смислу § 183 гр. парн. пост. Не бисмо рекли, да се то може чинити, јер пропис § 183 гр. пар. пост. говори о формалним недостатцима. Овај недостатак не спада у формалне већ се с обзиром на пропис § 78 зак. о чиновницима убраја у материјално право. Поставља се питање, шта ће бити у случају ако оштећеник тужи само државу да ли у том случају може проширити тужбу и на чиновника. Видели смо да ако се држава одмах не обухвати, да престаје једино обавеза само државе а не и чиновника те одатле изилази да се може накнадно проширити тужба и на чиновника. Наравно, ако рок за тужбу није прошао. Не учини ли ово, онда се као тужена појављује само држава. У оваквом случају, кад је тужена само држава, она нема потпуну пасивну легитимацију, јер се у ставу трећем § 78 зак. о чинов. изрично каже да у погледу државе, ако се жели, да се она задржи у обавези, тужба мора бити управљена и против државе и извршиоца. Значи, ако се овако не поступи тужилац се са својим захтевом има одбити према држави услед недостатка пасивне легитимације, јер закон забрањује да се у оваквом случају може сама држава тужити.

* * *

Законодавац одмах у првом одељку прописа § 78 говори, да штета трећим лицима мора бити причињена неправилним и незаконитим радом-поступком. Под поступком учиниоцевим разуму се како радње тако и нерадње. Поступак је онда неправилан, кад има извесних недостатака, у радњи или нерадњи чиновника, које се више не могу исправити, те се тиме неминовно наноси штета трећим лицима. Незаконит је пак онај поступак, где се појављује повреда извесних норми грађанске природе. Отуда се у административном спору може утврђивати неправилност и незаконитост поступка и овакво утврђење веже и грађански суд. Једино, ако ова неправилност није утврђена у административном спору, може бити предмет утврђивања у редовном спору. Тешко је повући тачну границу између незаконитости и неправилности поступка. Могло би се чак рећи да су ова два израза и синоними. Пракса Државног Савета изгледа да је стала на ово гледиште.

* * *

Али сем оваквог поступка може чиновник и кривичном радњом у службеној дужности да нанесе штету трећим лицима. У овоме случају може се сачекати резултат кривичног поступка и тек онда подигнути оваква тужба. Додуше може се и директно подићи тужба за накнаду штете не чекајући на резултат кривичног поступка, то није у овом законском пропису нигде изрично забрањено. Само је ипак боље сачекати резултат кривичног поступка, па онда подићи тужбу. Само, ако се ипак подиже директна тужба против државног службеника и државе може на основу § 255 гр. суд. пост. доћи до прекида грађанске парнице,

док се не оконча кривична парница, те кад овако стоји нема потребе за подизање раније тужбе, тим пре што рокови иначе теку по окончању крив. поступка. У оваквом случају је кривичном пресудом утврђена одговорност учиниоца државног службеника, те се иста не мора утврђивати накнадно у грађанском спору. Код ових случајева може да буде расправљено грађанско питање у односу између извршиоца и трећег лица оштећеног са друге стране. Али се кривичном пресудом не може расправити питање одговорности државе за накнаду штете према трећем лицу. У овом случају мора се подићи тужба за накнаду штете из § 78 зак. о чин. Али ако је у кривичном спору државни чиновник осуђен да штету накнади трећем лицу, онда, шта ће бити са тужбом према државном службенику, да ли је према њему ова ствар пресуђена и да ли се онда може подићи оваква тужба једино противу државе.

Циљ институције ове тужбе је, да штету у првом реду накнади државни чиновник, па тек онда држава, те је разумљиво што се тражи да тужба мора бити управљена противу службеника и државе. Потребно је дакле утврдити у првом реду једино одговорност службеника за накнаду штете и величину исте, па тек по томе долази и држава да се и на њу пребаци само ова обавеза на накнаду. Отуда, када је кривичном пресудом већ утврђена одговорност за накнаду штете од стране државног службеника као и величина ове, отпада потреба накнадног утврђивања исте, те је појмљиво да у оваквом случају треба дозволити и тужбу једино противу државе, јер у грађанском спору има само да се конституише и према држави њена солидарна обавеза према трећем лицу, а нема потребе да се утврђује ни њена одговорност нити, пак величина штете, што је све већ утврђено кривичном пресудом, а она супсидијерно одговара само једино пак у погледу своје обавезе на накнаду штете.

* * *

Закон тражи да штета мора бити стварно учињена и да мора произлазити као последица незаконитог и неправилног поступка или као последица кривичне радње извршиоца.

Утврђујући одговорност државног службеника за причињену штету, оштећено лице је дужно доказати, да је штета настала као непосредна или посредна последица радње или нерадње учиниоца.

Поставља се питање каква треба, да је ова радња или нерадња, да ли треба, да је против-правна. Морамо се ипак послужити као допуном грађанским правом. Додуше у нашем се грађанском законнику о томе ништа не каже, али се са обзиром на изворник аустр. грађански законик има узети, да она има бити против-правна и то објективно против-правна. Несумњиво да се учиниоцу, да би оштећени стекао право на накнаду штете, мора тај његов поступак уписати у кривицу. У § 78 зак. о чинов. не говори се за какву ће кривицу одговарати државни службеник. Послужићемо се прописом једнога специјалнога закона, који

баш говори, какав степен кривице треба да буде, па да та врста чиновника олговара за накнаду штете. Реч је о § 25 зак. о судијама. У одељку 4 истог прописа судија одговара само за штету причињену злом намером или крајњим нехатом. Питање је, какав степен кривице треба да буде код обичног државног службеника па да одговара за накнаду штете. Стојећи на гледишту, да пошто накнада штете спада у приватно правне захтеве, то се за решење овога питања имамо послужити односном материјом приватног права. Г. професор Аранђеловић у својој расправи О одговорности за накнаду штете на страни § 19 каже: врста или степен кривице од утицаја је на обим накнаде штете. Значи постоји одговорност за накнаду штете код свих степена кривице, па дакле и за обичан нехат. Овакво се становиште у погледу других службеника мора заузети, јер је закон о судијама специјалан закон, па и пропис § 25 изузетан пропис с обзиром на § 78 зак. о чиновницима, који има општи карактер. Не знамо мотиве и побуде, зашто је закон учинио одступање у погледу судија. Вероватно због и сувише деликатне и тешке службе, коју судије врше.

Налазимо, да је ово питање степена кривице државних службеника с обзиром, да су они органи власти и да је њихов положај према држави специјалан требао законодавац, да специјално ближе и јасније определи, а не да дођу једино у питање принципи, који се примењују на обичне накнаде штете причињене од стране других лица, који нису државни службеници. Говорећи о овоме мислио сам на многе случајне омашке или боље рећи грешке администрације чиновника у вршењу своје службе, које је кадкад тешко одвојити од обичног нехата и за које би по моме мишљењу требала да их сноси сама држава. Додуше у § 78 зак. о држав. чиновн. каже се да држава може примити пуну одговорност за накнаду штете и службеника ослободити одговорности за накнаду штете, ако се утврди, да је причињена штета последица претеране ревности у служби. Ово мало објашњење унето само у једном правцу недовољно је. Оно што је најважније у односу на кривицу учиниоачеву остало је непотпуно.

Овде ћемо изнети још једну тешкоћу, која се односи на проналазак самог учиниоца и утврђивање његове одговорности. У пракси се дешавају чести случајеви да је тешко пронаћи правог учиниоца а штета постоји, те овлашћена лица подижу неправилно тужбу противу оних који нису проузроковали ову штету и док пронађу правог учиниоца изгубе рок за подизање тужбе. Позната је ствар да је државна администрација кадкад сувише спора и гломазна, нарочито ако су у решавању извесне ствари учествовали више разних чиновника и у разно време. У оваквим случајевима тешко је пронаћи ко је извршилац и до кога стварно има кривице. Или, ако има неке кривице, онда је с обзиром на радње разних чиновника боље урачунати у грешке администрације него у неку кривицу одређеног чиновника. Несумњиво да би ово требало да буде јасно утврђен и одређен изузетк а не неко правило. Овакве грешке администрације где се ипак стварно наноси штета трећим лицима требало би да

прими сама држава и то услед тешкоће утврђивања кривице одређеног чиновника, да се не би десио случај да заинтересована лица претрпе какву неправичну штету. У осталом ово захтева и углед државе као целине.

* * *

По ставу § 78 не тражи се нарочита дозвола за подизање тужбе. Код нас је усвојен систем слободне тужбе а не систем превентивне дозволе.

* * *

Једно од најважнијих питања, које треба да се реши, то је каква је правна природа обвезе државе у погледу њене одговорности на накнаду штете. Из петог става овог законског прописа произилази, да службеник одговара непосредно за штету, док тако не стоји ствар са самом државом. У овом се ставу каже, да ће држава досуђену штету платити само онда, ако се иста не може наплатити од службеника. Знамо да се једном пресудом осуђује и држава и службеник на накнаду штете кад сам закон тражи да се подигне једна тужба. Зауставићемо се на изразу „досуђена штета“ да тако објаснимо каква је правна природа ове обавезе. Значи, кад се каже досуђена штета, диспозитивом пресуде морају бити осуђени на плаћање како државни службеник, тако и држава. Дакле, кад дође до наплате штете, онда се она прво наплаћује од државног службеника, па тек ако он не може да плати, наплаћује се од државе. Отуда, да би се штета од државе наплатила, мора она бити осуђена на плаћање целог износа. Обе стране не могу се осудити на цео износ ако обавеза није солидарна. Сам израз досуђена штета упућује на то, јер се само тако може схватити овај израз досуђена штета, кад се већ зна, да се тужба мора подићи противу државе и државног службеника. Само је ова солидарност специјалне врсте, нека супсидијарна солидарност, о којој се има водити рачуна при извршењу пресуде, тако, да кад се утврди немогућност наплате од државног службеника, онда долази на ред држава. Али ми знамо, да се код обичног јемства мора прво тужити главни дужник и он осудити на плаћање, па потом утврдити немогућност наплате од главног дужника и тек онда долази тужба против јемца. Овде се напротив даје могућност једне тужбе према државном чиновнику и држави. И Г. Гојко Никетић у своме коментару чиновничког закона налази, да је ова обавеза солидарна. Може се допунити па правилније рећи супсидијерно-солидарна, у погледу државе и то приликом извршења пресуде.

* * *

Поменућемо још један услов, који је потребан, па да ова тужба буде предата као уредна, а то је постојање оштећеног лица. Закон о чиновницима употребљава израз треће лице, а устав израз грађанин. Налазимо, да је овај термин из устава незгодан и нетачан, па да је ипак правилнији израз треће лице с тим додатком, да се као оштећеник може појавити свако физичко и правно лице било из приватног било из јавног права.

* * *

О застарелости на накнаду штете говори се у одељку 4 § 78. Одмах падају у очи две врсте застарелости права на тужбу. Прва је застарелост од девет месеци, од дана кад је штета учињена или друга кад је оштећени за штету сазнао, али у овом другом случају тај рок износи годину дана. По грађанском праву на застарелост се пази једино, кад се неко позива на застарелост и онај који се на застарелост позива у приватном праву има ту застарелост да докаже. Додуше пропис § 78 припада јавном праву, али ми смо већ раније стали на гледиште да је у § 78 дат само основ за подизање тужбе, а да накнада штете спада у приватно правни захтев и да се према томе овај пропис допуњава одговарајућим прописима грађанског права. Противно мишљење има г. Никетић у своме коментару чиновничког закона. Он налази, да се овај пропис не може ни допуњавати ни објашњавати приватним правом. Досада смо говорили о првом року а сада ћемо рећи неку реч о овом другом року. Овај се рок рачуна од извршности судске одлуке по покренутом питању кривичне одговорности, ако је противу извршиоца вођен кривични поступак. Одмах пада у очи нејасност ове реченице, јер се каже: „ако је вођена кривична истрага“. Много је zgodније рећи по окончаном кривичном поступку, јер се могу водити и извиђаји и одмах подићи оптужница. У овој реченици која говори о подизању тужби по окончаном крив. поступку каже се и „горњи рок“. Како у предњој реченици има два рока, то се има пре узети онај рок од девет месеци, пошто овде није у питању сазнање штете, већ на против утврђује се дан, од када рок почиње тећи, а то је од окончања кривичног поступка. У овом се ставу ништа не говори шта ће бити са роковима, ако се води дисциплински поступак, те се може узети, да вођење дисциплинског поступка не утиче на рок за подизање ове тужбе. Једино, кад је већ тужба подигнута може доћи до примене § 254 гр. суд. пост. који говори о прекиду поступка ради утврђивања извесног правног одношаја код које управне власти, ако од овога зависи законитост и неправилност поступка. Јер ако се административним путем утврди, да је поступак правилан и законит, онда је суд везан за исто, пошто је, суд дужан да поштује начело поделе власти и није позван, да цени законитост одлуке административне власти, као и обрнуто, да административне власти при извршењу једне судске одлуке не могу да цене законитост одлуке судске власти.

* * *

И најзад споменућемо још један специјалан случај овакве тужбе, а то је тужба противу судије. По пропису § 78 забрањена је тужба противу судије, већ се може подићи једино тужба противу саме државе. О овој тужби говори § 78 зак. о судијама. Поставља се питање да ли се и кад се оваква тужба подиже, мора у истој утврђивати одговорност дотичног судије и

ако противу њега није тужба подигнута. Налазим, да би се иста морала доказивати, јер код ових тужби пресудно је за одговорност државе да је баш утврђена одговорност самог чиновника. Ако по оваквој тужби држава буде осуђена на накнаду штете по тужби приватних лица, онда редовни судови суде и о накнади штете, коју је судија учинио у службеној дужности грађанима злонамерно или из крајњег нехата. Право на тужбу застарела за три године, рачунајући ове три године од дана када је постала правоснажна пресуда, којом је држава осуђена на накнаду штете. По § 25 зак. о судијама овај се пропис примењује и на сва она лица, која и ако нису судије по закону о судовима врше судијску власт ст. 2. — § 20 зак. о судијама. ОDMA падају у очи два изузетка од општих принципа по § 78. Судије одговарају једино за злу намеру и за крајњи нехат. Дакле судије као обични чиновници не одговарају за обичан нехат већ само за крајњи нехат, али опет са друге стране у погледу судија сасвим је друга застарелост, много дужа, него код обичних чиновника. У случају да и мимо ове забране буде подигнута тужба противу судије истовремено са тужбом противу државе тужба ће се као таква одбити услед недостатка пасивне легитимације судије за овај спор, а спор ће се продужити једино противу државе и она ће се једина осудити на плаћање.

Јовица Б. Мијушковић, судија Среског суда за град Београд.

О НАДЛЕЖНОСТИ ПРОГЛАШЕЊА ПИСМЕНИХ ИЗЈАВА ПОСЛЕДЊЕ ВОЉЕ ПО НОВОМ ВП.

— По правилу и по изузетку. И да ли и у чему треба шу надлежност мењати? —

1

Ступањем на снагу новог Вп. за Краљевину Југославију, који се већ примењује готово на целом правном подручју наше државе, изузев правног подручја Великога суда у Подгорици,¹⁾ по § 2 Увп. престали су да важе прописи других закона, уредаба и наредаба о предметима, који су уређени овим новим поступком у колико нису Уводним законом за ванпарнични поступак остављени на снази. На овај начин хтела се дати једна поуздана подлога за решење питања, да ли се и који од ранијих закона,

¹⁾ По § 1 Увп (Уводног закона за закон о судском ванпарничном поступку), Закон о Вп., овим § 31 ст. 2 његовог другог и седмог дела, добио је обавезну снагу на целом правном подручју наше државе, сем Апел. суда у Скопљу и Великог суда у Подгорици, 4 фебруара 1935 год., док је у правном подручју Апел. суда у Скопљу добио обавезну снагу 1 нов. 1935 г. На правном подручју Вел. суда у Подгорици има да добије обавезну снагу по протеклу шест месеци од ступања на снагу Гр. п.п. на том подручју.

уредаба и наредаба имаде сматрати укинутим, како се то каже у Мин. образложењу, јер се „није могло препоручити таксативно набрајање закона, уредаба и наредаба који ће ступањем на снагу новог закона престати важити с тога разлога, то је број ових закона, уредаба и наредаба, који важе у појединим подручјима о предметима новог Ванпарничног поступка велик, а нема о њима поуздане евиденције и стога прети опасност, да би ово наређење могло бити непотпуно.“

Али, иако су место тих старих законских одредаба, наредаба и уредаба дошле одредбе новог Вп., ипак су и неке његове одредбе овим Уводним законом (Увп.) у прелазним наређењима (одељак В) ограничене у својој примени. Наиме, у чл. 27 Увп. вели се: „Док јединствени грађански законик не добије обавезну снагу, наређења о ванпарничном поступку, која се односе на усмене изјаве последње воље и изјављивања последње воље пред судом (§§ 52 до 54, 299 и 300), на обавезност наследничке изјаве и на последице кад се пропусти наследничка изјава (§§ 93 и 94), на придржавање благодети пописа (бенефициум инвентари, § 94 став 1 и § 69 став 1), на позивање веровника заоставштине (§§ 106 и 107), на плодносно улагање главнице штићеника (§ 159), на штитничке рачуне (§ 162), на старање за ванбрачну децу (§§ 181 и 182), на утврђење очинства у случајевима § 216, на негу, васпитање и издржавање малолетне деце (§ 264) и на одређивање мираза и спреме (§ 264), примењиваће се само у толико, у колико за њих постоји основ у прописима грађанског права, који важе у појединим подручјима Краљевине.“ Из овога излази, на пример, да одредбе новог Вп., које говоре о проглашењу усмених изјава последње воље (§§ 52 до 54 и 299 и 300 Вп.), немају ослоња у постојећем грађанском законодавству, бар на правном подручју К. С. у Београду, и не слажу се са његовим изузетним одредбама о усменом тестаменту. Отуда, као што вели Др. Адам Лазаревић²⁾, њихова примена (за правно подручје Касационог суда у Београду) за сада не долази у обзир, те остају и даље на снази прописи Грађ. законика и Неспорних правила, који се имају искључиво примењивати, како у погледу свега што се тиче услова и претпоставки за састав и пуноважност усменог тестаента, тако и у погледу изјављивања последње воље пред судом, односно прављења јавних или судских тестамената и чувања вансудских респ. приватних писмених изјава последње воље. Ту, дакле, за сада нема никаквих одступања од старог законодавства. Али, овим његовим прописом, па ни којим другим нису ограничена наређења Вп., која говоре о проглашењу писмених изјава последње воље, а то су прописи §§ 49 до 51 Вп.—те се према томе, имају на све случајеве од ступања на снагу Вп. примењивати и на правном подручју Касац. суда у Београду.

Како ове одредбе о проглашавању писмених изјава последње воље, бар у колико се тиче саме надлежности, што нас овде у главном и интересује, нису идентичне са одредбама Неспорних правила (§§ 40—48), то ћемо покушати да се у даљем излагању

²⁾ „Архив“, књ. XXX, бр. 6, стр. 532.

уознамо са тиме: *ко је по новом Вп. надлежан за проглашавање писмених изјава последње воље, било по правилу или по изузетку.* Ово још и због тога, што на почетку примене новог Вп., неће бити на одмет практичарима имати прегледно исложене његове одредбе које о томе директно или индиректно говоре. А, тако исто, мислимо, да неће бити без интереса дотаћи се и последњег питања истакнутог у наслову, наиме: *да ли шу надлежност треба и у чему мењати?* Стога ћемо се овде прво упознати са питањем надлежности *по правилу*, затим *по изузетку*, па онда са овим последњим питањем.

II

а. Надлежност проглашења писмених изјава последње воље по правилу.

1. До ступања на снагу новог Вп., на пример, на правном подручју Касационог суда у Београду отварање и обзнана теста-мента завештаоца, како оног који се налазио на чувању код суда, тако и оног који му је био поднесен или спроведен, било је стављено у дужност судије за неспорна дела онога суда, који је био релативно надлежан³⁾, по месту сталног пребивања његовог (§ 28 Г. с. п.). Али, судећи по одредбама новог Вп. (§ 49), не изгледа да је и даље остало тако. Јер, иако је у § 49 (2) Вп. речено, ако изјава последње воље није већ приликом састављања смртнице проглашена по § 38, *да ће је прогласити срески суд*, ипак то не значи да ће у име среског суда то учинити *оставински судија*, који је годишњом наредбом старешине суда одређен да ради те послове; у чију надлежност, дакле, спада цео други рад на заоставштину, пошто се у ставу (1) § 49 за писмени тестаменат или кодицил, макар и не одговарали свим законским захтевима, вели, да се имају отворити и прогласити чим је несумњиво утврђено да је оставилац преминуо, те да се у *„шу сврху имају..... они предати старешини надлежног суда (§ 30).“*^{4) 5)} Ово све јасно излази из горе цитираног и курзивом штампаног законског текста, јер иначе друкче се не би могло дати образложење зашто је донета оваква одредба. Ово, иако наређења § 52 (2) као и § 304 Вп. могу, на први поглед, за моменат довести у сумњу овакво тврђење:

(а) *Прво*, што се у § 49 (1), иза речи: „У ту сврху (ради отварања и проглашења) имају се они предати старешини надлежног суда (§ 30),“ не говори ништа више о тој његовој надлежности, нити ма где друго, већ само о суду § 59 (2); док се у другом ставу, као што смо већ видели, вели, да ће писмену из-

³⁾ Др. Драгољуб Аранђеловић: Наследно право, Београд 1925, стр. 93.

⁴⁾ Курсив је наш.

⁵⁾ По § 30 Вп. срески суд, у чијем је подручју неко умро, има и онда, када је за расправљање заоставштине надлежан који други суд (§§ 23 и 26), да састави смртницу, да нареди састављање заоставштине под печат и проглашење изјаве последње воље и да предузме све надлежне радње које закон наређује у циљу обезбеђења заоставштине.

WWW.UNI

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

јаву последње воље, ако већ приликом смртвонице није проглашена по § 38, прогласити *срески суд*;

(б) Друго, што сличну одредбу налазимо и у § 304 Вп. По овом законском пропису, чим суд дозна за смрт лица, чија се исправа о последњој вољи код њега чува, прогласиће је и, ако није сам оставински суд, послаће цео свој записник о проглашењу са том исправом суду, надлежном за оставинску расправу, пошто задржи код себе оверен препис исправе. Дакле, и овде се говори о суду, а не о старешини суда—иако узгред, јер одредба овог законског прописа донета је због тога, што је узето за целисходно, да се изјава последње воље, „без обзира да ли је оставински суд или не и да ли је дотично лице у његовом подручју умрло или не.“

Но, без обзира на питање, да ли је законодавац имао и у којој мери оправданог разлога да проглашење и отварање писмених изјава последње воље стави у искључиву надлежност старешине среског суда, изузев неких у закону споменутих случајева, о чему ће у даљем излагању бити такође речи, ово ипак нису такви разлози који би могли довести у оправдану сумњу, да се став под (1) *in fine* §-а 49 Вп. може друкче тумачити но што смо га ми горе исложили. Јер и кад старешина суда проглашује и отвара изјаву последње воље оставиоачеве, иако не би био надлежан по годишњем распореду рада за рад на оставинским стварима, он ипак у том моменту дела у име суда, те се тако и једино могу разумети речи законодавца у ставу под (2) § 49 и § 304 Вп., како се вели: „Прогласиће је срески суд...“, или „чим суд дозна за смрт... прогласиће је...“ итд.

(в) Најзад, овде би смо могли да наведемо и једну одредбу *Судског пословника* која говори о пријему и отварању писмена упућених суду, а која, судећи по свему, није у сагласности са § 59 (1) Вп. У II одеку *Сп.* реч је о току судског рада, а у I гл. овог отсека о поступку са списима упућеним суду: о пријему списа и отварању. Таква писмена по § 100 *Сп.* који долази у овој глави, прима по правилу чиновник пријемне канцеларије (§ 35 *Сп.*) и отвара § 102 (2) *Сп.* Изузетак за отварање чини се са оним писменима, која су упућена старешини суда и са *омошима*, који очигледно или по казивању доносиоца садрже изјаву последње воље, јер ће се они, по изричном наређењу § 102 (1) *Сп.*, неотворени предати, и то писмена старешини суда или чиновнику његовог одељења судске писарнице, кога је он за то одредио, а *омоши надлежном судији*. Дакле, према овој одредби Суд. пословника, ако омот садржи изјаву последње воље, он се има предати *надлежном судији* — судији, који је по распореду рада одређен да ради по оставинским стварима, а не старешини суда. Само, без обзира што је ова одредба *Сп.*, као што смо то видели, у супротности са одредбом § 59 (1) Вп., бар у колико се тиче отварања писмених изјава последње воље које се у ту сврху предају суду после смрти оставиоачеве, то још не значи да се у таквом случају има поступати по овој одредби Суд. пословника, пошто је Вп. новијег датума од *Сп.* Судски пословник је објављен у „С. Н.“ бр. 20 — 28 јан. 1933 г., а ступио је

на снагу на појединим правним подручјима наше Краљевине када и Грпп., док је Вп. објављен у „С. Н.“ бр. 175 од 1 августа 1934 г., а ступио је на снагу углавном тек 4 II 1935 год., као што је то објашњено у напомени под 1). Отуда, у том погледу имају да важе одредбе Вп. То излази и из одредбе чл. 2 (1) Увп. по коме, кад нови Вп. добије обавезну снагу, престају важити сви прописи других закона, уредаба и наредаба о предметима који су уређени тим новим поступником, у колико нису овим уводним законом остављени на снази⁶⁾ — а што овде није случај.

Према томе, поред свих ових наведених разлога под (а), (б) и (в), остаје ипак једино тачно, као што је то већ истакнуто, да је по новом Вп. за проглашавање писмених изјава последње воље оставиоаче надлежан углавном — по правилу — старешина среског суда. Овако мишљења заступају и наши коментатори Вп. г. г. Д-р Горшић⁷⁾ и Д-р Година⁸⁾. Први о томе вели, да проглашење „писмених изјава последње воље Закон ставља у дужност старешини среског суда у чијем је подручју оставилац умро,⁹⁾ без обзира на то да ли је тај суд и оставински суд (§ 30, 23 Вп.).“ У том смислу се изјашњава и Д-р Година. Оба без икакве резерве, али и без образложења, угледајући се, вероватно, на Мин. образложење § 49 Вп., у коме о томе није ни речи речено. Сигурно, опет, због тога, што није ни сматрано да се може поставити друкче тумачење. Тамо се каже само толико, да се наређења овог одсека, трећег, (§§ 49—57), слажу са прописима § 61 до 70 Патента, осим неколико незнатних измена, које не захтевају нарочито образложење.

2. Али, по правилу проглашење писмених изјава последње воље законодавац је ставио у дужност старешине ср. суда, не само на чијем је подручју оставилац умро и приликом састављања смртнице нађен тестаменат и са овом или без ове предат томе суду, односно, код кога се суда нашла таква изјава последње воље на чувању у време смрти оставиоца (§ 304), — већ и у случају, ако се таква изјава писмене воље нашла на чувању и код јавног бележника (§ 128 3б). Јер, иако суд по § 31 (1) Вп., где има јавних бележника,¹⁰⁾ има њему да повери провођење оставинске расправе према прописима §§ 221¹¹⁾ и 222 ст. 1. 3б, ипак и у том случају, иако му је поверено вођење оставинског поступка, као и у случају кад му не би било поверено, рецимо из разлога наведених у § 222 (2), односно, у § 31 (2) Вп.¹²⁾ или што не би био уопште надлежан зато, — отварање

⁶⁾ Видети о томе прелазна наређења Увп.

⁷⁾ Коментар ванпарничног поступка са уводним законом, Београд, 1935. стр. 365.

⁸⁾ Коментар ванпарничног поступка, Београд, 1934., стр. 130.

⁹⁾ Овде је Д-р Горшић, изгледа, пропустио да каже: односно код кога се суда у моменту смрти оставиоца нашла таква изјава последње воље на чувању, како то наређује § 304 Вп.

¹⁰⁾ То важи за сва правна подручја где постоји установа јавних бележника, а то је сем правног подручја Касац. суда у Београду и Великог суда у Подгорици.

¹¹⁾ У таквом случају јавни бележник ће по § 31 in fine Вп. вршити све судске радње у оставинском поступку у границама прописа § 221 3б. (Б. § 211 3б.).

¹²⁾ У место § 222 (2) 3б — дошао је § 31 (2) Вп.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

и проглашење последње воље има да учини старешина надлежног среског суда. Јер о томе, како ће се поступати при проглашењу изјаве последње воље, о којој је исправу саставио јавни бележник или која је њему предата, у § 57 Вп. се вели, да о томе важи наређење § 128 закона о јавним бележницима. А по овом законском пропису (§-у 128 3б), чим јавни бележник дозна за смрт лица, чија се изјава последње воље налази међу његовим списима (§§ 75 до 81 и 120), дужан је суду надлежном за провођење оставинске расправе, или, ако му овај није познат, среском суду свога службенога седишта, не чекајући на налог, послати изворник изјаве последње воље или јавнобележничког акта о остави писмене изјаве последње воље (§§ 75, 79 и 81), и то забележити у својим списима на месту, где је изворник био чуван. Код суда ће се изјава последње воље прогласити а затим чувати¹³⁾.

Али, иако се у овом законском пропису говори да ће суд извршити проглашење писмене изјаве последње воље, то још не значи да и у таквом случају неће важити наређење § 49 (1) Вп. На против. И у таквом случају проглашавање долази у надлежност старешине среског суда, и то са истих разлога које смо већ навели у излагању под (б) и (в).

3. Најзад, овде се поставља питање: *како ће се поступи у случају, ако је провођење оставинске расправе поверено самим наследницима у смислу § 31 (2) Вп.?* Јер, као што се зна, према § 31 (2) Вп. наследници могу и сами провести оставинску расправу: а) Ако је међу њима барем један дипломирани правник и б) ако то код суда сви споразумно траже у року од петнајест дана, пошто буду од суда или јавног бележника обавештени о смрти оставиоца; в) сем тога, по Д-р Горшићу (ор. citat, 347), *још и ако није у питању случај у коме мора суд по службеној дужности наредити попис заоставштине* (§ 69 Вп.), пошто по њему закон овде прећутно претпоставља да ће наследничке изјаве гласити *безусловно* (§ 94 Вп.), као и да међу њима неће доћи до несугласица ни у погледу потврде о имовинском стању заоставштине потписом у место заклетве (§ 88 Вп.) нити у погледу прегледа (исказа) раздеобе заоставштине који треба да послужи пореској власти као основ за одмеравање наследних такса.

Ово тврђење Д-р Горшића је сасвим умесно. Ми му, са своје стране, не би имали ништа додати изузев, што се друкче не би могло узети баш и с обзиром на сам рок који законодавац оставља наследницима да све то сврше, *а то је од месец дана.*

Но, да се вратимо на постављено питање, које нам, како ми мислимо, неће задавати тешкоћа, ако је изјава последње воље била на чувању код суда или јавног бележника, односно, ако је била једном или другом предата при састављању смртнице, а није у питању случај из § 38 (о чему ће бити на свом месту

¹³⁾ Но ако јавнобележнички акт садржи, осим наредбе последње воље, још и друга расположења, онда ће јавни бележник са изворником поднети и препис. А у случају да суд, који је извршио проглашење, није сам надлежан да проведе оставинску расправу, онда ће он послати оставинском суду изворник, а у случају ст. 2 § 128 3б и препис изјаве последње воље, заједно са записником о проглашењу (§ 128 ст. (3). Дакле као и по § 304 Вп.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.biblioteka.rs

речи, али пре но су уступљени списи наследницима, пошто у таквом случају исту има да отвори и прогласи старешина суда у смислу § 59 (1) Вп., као што је то већ изложено, па тек тада да се акта предаду наследницима у смислу § 31 (2) Вп. Нејасноће при одговору на горње питање може бити само, ако су наследници пронашли изјаву последње воље оставиоца пошто су већ почели рад по § 31 (2) Вп. Ми мислимо, да би у таквом случају они морали предати такву изјаву дотичном средском суду, који им је списе предао, да је прогласи старешина тога суда по прописима § 49—51 Вп. Па онда да врати списе наследницима са записником о проглашењу писмене изјаве и овереним преписом исте, пошто оригинал остави у судску касу на чување; наравно, у колико са таквим тестаментом буду задовољни. Овако мислимо због тога, што законодавац није ни по изузетку споменуо да овакви наследници могу сами прогласити писмену изјаву последње воље оставиоца, *већ по правилу*, као што смо видели, то ставио у надлежност старешине средског суда, па и онда, ако је оставински поступак поверен јавном бележнику, изузев случаја из ст. (4) § 128 Зб, о чему ће већ на свом месту бити речи.

б) *Проглашење писмене изјаве последње воље оставиоца по изузетку.*

Када смо се на овај начин упознали са тиме, да је *по правилу* по новом Вп. за проглашење писмене изјаве оставиоца надлежан у смислу § 49 (1) Вп. старешина дотичног средског суда, онда да видимо: ко је и у којим случајевима за то надлежан *по изузетку*, пошто, као што је то већ напоменуто, ово правило трпи извесне изузетке са којима ћемо се овде такође упознати.

а) *Први изузетак* предвиђен је у § 38 Вп., по којем законском пропису отварање и проглашење изјаве последње воље или друге наредбе на случај смрти, може и састављач смртовнице, *ако прилика изискује да се што пре сазна ко је наследник, и ако је то судија или јавни бележник*, „такву исправу већ при састављењу смртовнице прописно прогласити (§§ 49 до 51).“

Према томе, по § 38 Вп. може доћи до проглашења писмене изјаве последње воље *одмах* при састављању смртовнице *само*: ако је састављач смртовнице *судија, или јавни бележник* и ако прилике изискују да се што пре сазна ко је наследник, без обзира да ли је таква изјава последње воље нађена отворена или затворена.¹⁴⁾

То може бити, као што вели Др. Горшић (ор. cit. 356), на пр. ако је од садржине изјаве последње воље зависно да ли ће се заоставштина морати ставити под печат, ако се незна коме да се заоставштина преда у управу, ако су сахрани присутна лица из далеких крајева и томе сл. „Међутим правило је да чак и судија односно јавни бележник не проглашавају тестаменте

¹⁴⁾ На крају биће речи о томе: каква је по овом питању била првобитна одредба пројекта и зашто није била усвојена у Народном Претставништву.

www.при састављању посмртнице, већ их предају оставинском суду ради проглашења (§§ 49 и 51 Вп.),“ заједно са смртовницом (§ 38 прва реченица), пошто се, наравно, у смислу § 36 (1) 7) претходно у самој смртовници убележе податци о нађеној изјави последње воље.

б) Други изузетак је предвиђен у § 128 Зб (4). Ми смо већ у излагањима под а. 2. навели, да о томе: како ће се поступати при проглашењу изјаве последње воље, о којој је исправу саставио јавни бележник или која је њему предата, имају да важе наредбе § 128 Зб с обзиром на § 47 Вп.; а у том истом излагању навели смо, да ће и у тим случајевима бити надлежан за проглашење такве изјаве старшина дотичног суда, изузев случаја из § 128 (4) Зб. А то је, ако је јавном бележнику као судском поверенику (§ 31 (2) Вп.) било поверено провођење оставинске расправе, а он тек после тога примети да се међу списима налази изјава последње воље оставиоачеве. У таквом случају он ће изворник ове изјаве сам прогласити.

То су, дакле, свега два случаја која је законодавац предвидео као изузетак од општег правила, када изјаву последње воље неће отворати и прогласити старшина суда, већ судија односно јавни бележник. Стога, у случају сумње, ако нису у питању ова два изузетка, ипак изјаву последње воље има прогласити старшина суда.

Када смо се овако упознали са питањем: Ко је све надлежан, било *по правилу* или *по изузетку*, за проглашење писмене изјаве оставиоца, онда да пређемо и на друго питање истакнуто у наслову: да ли ту надлежност треба и у чему мењати!

III

Да ли надлежност проглашења писмене изјаве последње воље треба и у чему мењати?

1. Из досадашњег излагања ми смо видели да је *по правилу* за проглашење писмене изјаве последње воље надлежан готово у свим случајевима који се могу појавити у пракси старшина дотичног средског суда (§ 59 (1), а само *по изузетку* судија средског суда или јавни бележник §§ 38 Вп. и 128 (4) Зб.). Код ове последње — изузетне надлежности не би имали што да приговоримо законодавцу; па ни то, што није по том питању усвојио у свему одредбу Пројекта, који је према Мин. образложењу § 38 Вп. попут § 40 Патента, предвиђао, да орган који је одређен да састави смртовницу има сам да прогласи само ону изјаву последње воље, која се као отворена нашла, дочим се затворена имала поднети средском суду ради проглашења; а да се само изузетно могла затворена изјава последње воље већ при састављању смртовнице отворити или прогласити, и то само у случају, ако је судија или јавни бележник састављач смртовнице и ако прилике изискују, да се садржај последње воље сазна. Као што се види, ни пројекат није био усвојио новелу из 1923 г., којом је био измењен § 40 Патента ради упрошћења поступка. По овој *новели*

се имала свака изјава последње воље, „без обзира да ли је она нађена отворена или затворена, и без обзира који орган саставља смртовницу, одмах при састављању прогласити“. *Народно претставништво* (Др. Горшић, оп.цит., 356), водећи рачуна о том да ће се смртовнице по правилу састављати ван суда од неправника, прихватило је гледиште, да се свака, како затворена тако и отворена изјава последње воље мора поднети среском суду ради проглашења у колико није случај из § 38 Вп. односно из § 128 (4) 36. По нашем мишљењу сасвим умесно. Јер по § 32 (2) Вп. за састављање смртовнице долази у обзир јавни бележник, где овога има, само за смртне случајеве који се десе у седишту среског суда (§ 33. Вп.), а иначе општинска власт у свом тако зв. надлежном делокругу (§ 79 Зак. о општ. и § 89 о ор. општ.); а по ст. (3) § 32 изузетно могу доћи у обзир нарочити судски повереници (в § 34 Вп.). Отуда, када се има у виду да у већини случајева треба да састављају смртовницу општ. власти, у којима нема правника, то је сасвим била умесна и оправдана бојазан Народног Претставништва да о овом питању није усвојило новелу из 1923. Што се, пак, тиче предвиђених изузетака, та бојазан није ни могла доћи у питање, пошто је и тамо, у тим изузетцима, проглашење писмене изјаве последње воље поверено правницима-судијама и јавним бележницима, те о томе не би имали више што да рекнемо.

2. Остаје нам да одговоримо још само на питање: *да ли би можда надлежност по правилу требало и у чему мењати?* Из излагања под II а. ми смо видели да готово у свим случајевима изузев изузетака наведених под б., отварање и проглашење писмених изјава последње воље долази у *надлежност старешине суда*. Али у том излагању ми нисмо могли да наиђемо на разлоге који су могли законодавца руководити за такво решење тога питања. По нашем мишљењу то не би могли бити, ни разлози неког свечаног чина, нити пак неке веће сигурности, коју старешина суда пружа над оставинским судијом, који је по Вп. — надлежан, уосталом, за цео остали посао у току оставинског поступка, а да и не говоримо о томе, да је у великим градовима, као што је на пр. Београд или Загреб, — где нема дана када не дође до проглашења једног или више тестамената¹⁵⁾, — старешина суда готово у немогућности да то лично чини, с обзиром на остали посао који он мора свакодневно отправљати.

Стога, ми бисмо били мишљења: да би одредбу § 49 (1) Вп. требало изменити тако, да у *место старешине суда* проглашење писмене изјаве последње воље *по правилу врши оставински судија, који је и иначе годишњом наредбом одређен да ради на тим стварима*, као што је то и до сада било по Неспорним правилима.

¹⁵⁾ На пример, у ср. суду за град Београд ради на оставинским стварима пет судија, поред још двојине судија који раде на чисто старатељским, осталим неспорним стварима и одузимању своје власти.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
 Станојло Јоксић, судија Среског суда — Смедерево.

**ДА ЛИ СЕ ЗЕМЉА У СЕЛУ МОЖЕ ТРАМПИТИ ЗА
 КУЉУ У ВАРОШИ А ДА НЕ БУДЕ ПОВРЕЂЕН ПРО-
 ПИС §-а 471. ГСП.**

Врло су чести случајеви у пракси, да се врше преноси непокретних имања повредом т. зв. права „наглавице“, те на тај начин долази до изигравања законског прописа из § 471. гсп. Поменути законски пропис наређује да земљоделац не може продати „или *ма којим начином* отуђити“ своје непокретности, ако тиме крњи минимум од пет дана орања за сваку пореску главу и окућје.

Главна карактеристика права наглавице је у томе, што је земљорадник као власник земље ограничен у потпуном располагању исте, тако да минимум имања од пет дана орања за сваку пореску главу и окућје не може отуђити.

Када закон забрањује земљораднику овакво отуђење непокретног имања, онда је јасно, да када би се отуђење и извршило каквим правним послом, тај би посао био ништаван, чак и забрањен.

Како је овај законски пропис јавноправне природе, то је суд дужан по службеној дужности да о истом води рачуна и да не дозволи ни стварање правног посла на таквом ништавном основу, у колико се такви послови закључују пред судом долазе суду на потврду или одобрење — § 2. тач. 11. в. п.

Ово ограничење да земљорадник не може продати или отуђити пет дана орања за сваку пореску главу и окућје, не забрањује земљораднику да врши промену — трампу имања — § 471. тач. 10. гсп. У том случају земљорадник има да добије или онолико земље колико трампом даје, или земљу у оној вредности у колико је он са своје стране даје.

У конкретном случају који се расправљао пред једним средским и окружним судом појавило се код примене овог законског прописа као спорно питање: да ли земљорадник који трампом отуђује сву своју земљу у селу, мора у размену да добије опет земљу за обраду, или може да прими и варошко имање — кућу са плацом, ако је вредност земље на селу и имања у вароши једнака.

Случај је био овакав: Среском суду у С. поднето је поравнање по коме Д. П. земљорадник даје целокупно непокретно имање у селу М. — кућни плац и њиву, а С. Н. њему у размену зато даје кућу и кућни плац у вароши С.

Приложена су уверења општина М. и С. да је прометна вредност размењених добара иста.

Поднето поравнање — трампу Срески суд није уважио, наводећи да је Д. П. за цело своје непокретно имање добио кућу у вароши, те би на тај начин остао без оног потребног остатка земље, који се према §-у 471. гсп. не може отуђити од стране земљорадника, јер Д. П. дајући целокупно своје имање у селу не добија на другом месту исто толико земље за обраду. Као

даљи разлог за неуважење поднетог поравнања — трампе суд је навео и то, да ће земљорадник Д. П. уступајући сву своју земљу у селу изгубити свој досадашњи статус земљорадника, јер самим уступањем читавог имања престаје се бавити земљорадњом.

Противу оваквог закључка Среског суда С. Н. уложио је рекурс.

Окружни суд у С. донео је закључак којим је уважио рекурс, а побиијени закључак Среског суда укинуо.

Овакав закључак Окружни суд је образложио:

„Срески суд у С. погрешно је, што је закључком одбио да уважи поравнање између Д. П. и С. Н., јер кад су објекти размене исте вредности, онда нема разлога размену не уважити.

Овакво правно схватање рекурсни суд заснива на томе, што држи, да земљоделац не само да може трампити земљу за земљу истих површина, него он може трампити земљу веће површине за земљу мање површине, само ако су им вредности исте. Овде је испуњен такав услов, који је утврђен наведеним уверењима, те је требало поравнање уважити, сходно тач. 10 правила Г. Мин. Правде од 4. фебруара 1874. год. која су правила издата, да пропис § 471. гсп. објасне и допуне.

Разлог побиијаног закључка, да ће Д. П., ако се поравнање уважи, изгубити досадање занимање и да неће моћи да живи од кућнег плаца под кућом, неоснован је, јер суд не може да зна унапред, да ли ће она после ове трампе теже или лакше живети као ни то, да се она неће више занимати земљорадњом. То што би она остала без 55. ари радеће земље, не спречава је да остане земљоделац, ако се и даље буде бавила земљорадњом. Она то може бити и даље, јер је земљоделац и онај, ко нема своје земље, само ако ради земљу макар то било напола, под закуп или на други начин; а земљоделац је и онај ко живи у вароши, само ако се бави земљорадњом“.

Као што се види, Срески суд заснива своје гледиште на томе, да § 471. гсп. треба строго тумачити и према њему одобравати само промену *земље* за *земљу*, исте вредности или количине, док рекурсни суд иде још даље и налази да се земља може трампити за кућу у вароши, само ако су објекти промене исте вредности.

Овакво гледиште Окружног суда је по нашем мишљењу погрешно и не само што нема ослоња у закону, већ нам изгледа да је у потпуној супротности са законом. Ми ћемо се на овој одлуци Окружног суда задржати нарочито због тога, што се гледиштем у њој заступљеним ствара једна могућност више, да се ограничење из § 471. гсп. изигра.

Циљ и дух § 471. гсп. био је свакако тај, да земљорадник не остане без окућја и *своје* земље за обраду.

Чињеница да ли ће земљорадник да живи у селу или у вароши није од важности. У правилима Мин. Правде од 4. фебруара 1874. год. за иввршење закона од 24. децембра 1873. год. стоји: „да се под именом земљоделца разуме не само онај који у селу живи, већ и онај који у вароши живи, али би му ипак земљо-

дељство била главна радња, којом себе и породицу издржава“.

Важно је дакле да земљорадник, живео у селу или у вароши, не остане без *своје* земље за обраду, докле год има статус земљорадника без обзира на место живљења. Наравно, да је и земљораднику слободно мењање занимања и да он није принуђен да остане вечито земљорадником, али да би сву земљу могао да отуђи, он прво мора да стекне неко ново занимање од кога ће да живи, па тек онда да отуђи сву земљу.

Међутим, кад би земљорадник за сву земљу у селу у замену добио кућу у вароши, престао би се бавити земљорадњом, и у смислу закона више се не би сматрао земљорадником, јер од земљорадње више не живи. Живећи сада у вароши и не бавећи се више земљорадњом могао би кућу примљену у трампу отуђити без икаквих сметњи. Овим би поступком сваки земљорадник, који жели сву земљу отуђити, могао да се послужи, пропис § 471. гсп. да изигра и да остане без ичега.

Резоновање Окружног суда да се земљорадник и ако је остао без своје земље за обраду и има само кућу у вароши, ипак може бавити земљорадњом узимајући туђу земљу у наполицу или у закуп, сасвим је погрешно. Циљ § 471. гсп. је баш и био тај, да се сваком земљораднику обезбеди да се земљорадњом бави на *својој* земљи, а овде би он радио на туђој. Дух је закона био само тај, да земљорадник не остане без своје земље и куће, од чијих прихода издржава себе и своју породицу.

Законски текст не само што се не противи овом тумачењу, него се напротив са њиме савршено слаже. У законском тексту се вели да *земља* може бити трамплена за *земљу* т. ј. не за други објекат (кућу, фабрику и т. д.), који је по вредности једнак. Земља се може трампити за земљу једнаке вредности.

Ако се закон примени онако како гласи, као закључак излази: да приликом вршења трампе суд по званичној дужности мора да пази 1) да земљорадник за дату *земљу* добије *земљу* и 2) да за дату *земљу* добије *земљу* у истој величини или вредности.

Ако тога нема, суд своје одобрење односно потврду на правни посао, који се пред њим закључује, не може дати, а да не повреди пропис § 471. гсп.

Никола С. Стјепановић, писар Главне контроле — Београд.

САГЛАСНОСТ ГЛАВНЕ КОНТРОЛЕ *)

Поред многих других надлежности Главна контрола има и ту, да подиже тужбу код Државног савета — у случају повреде закона у корист појединца актом управне власти (чл. 21 Закона о Државном савету и Управним судовима и т. 3 чл. 26 Закона о Главној контроли).

*) Одломак из необјављене монографије „Главна контрола као шужилац код Држ. Савеша“.

Давање у надлежност Главне контроле да се у одређеном случају тужи Државном савету против одлука администрације, повлачи за собом и друге одредбе које треба да омогуће вршење ове функције Главне контроле. Ово омогућавање изводи се најједноставније на тај начин, што се нормира за администрацију обавеза, да све своје одлуке, које подлежу оцени Главне контроле, мора са свима потребним подацима за њихову оцену — достављати Главној контроли.

На овакав начин даје се могућност да све одлуке управне власти, против којих се може по закону тужити Државном савету, расмотри — па да тако против оних, за које се нађе да вређају закон — може поднети тужбу Државном савету.

Овим достављањем одлука управне власти Главној контроли — не само да се даје прилика Главној контроли да оцени законитост тих одлука, него јој се омогућава извршење једне формалности при подношењу тужби — формалности од које Главна контрола није ослобођена, а које се састоји у овоме. Према чл. 22 З.дс. — уз тужбу административном суду мора се у прилогу, поднети у оригиналу или препису и сам акт који је предмет тужбе. Главна контрола може удовољити овој формалности, пошто је чл. 29 З.г.к. одређено, које се све одлуке администрације шаљу Главној контроли на оцену, а између осталих у том пропису наведене су и оне одлуке, против којих је Главна контрола овлашћена да подиже тужбе Државном савету.

Тако је поменути чл. 29 З.г.к. омогућено вршење њене функције као административно-судског тужиоца код Државног савета.

Ово омогућавање употпуњено је још наређењем у чл. 30 истога Закона који прописује, да Главна контрола може — по свима пословима своје надлежности — непосредно општити са свима властима, које су опет — према одредби истога прописа — дужне сва акта — податке или исправе доставити Главној контроли, кад она то устражи — у циљу доношења одлука из своје надлежности.

Није потребно нарочито наглашавати, да се противу свих овако достављених одлука администрације Главна контрола не тужи, јер ипак незаконита одлука — како на штету тако и у корист појединаца — јесте изузетак, а законита правило. Као најбољи доказ, у колико је реч о одлукама администрације у корист појединаца, нека нам послуже ови статистички подаци о броју одлука администрације које су прошле кроз Главну контролу у 1933 год. а које би могле бити предмет тужбе Главне контроле. Од 76.348 оваквих одлука свега је оспорено тужбом код Државног савета 1.439, а остало је проглашено за правилно — на остале одлуке дата је сагласност (74909).¹⁾

Више него сигурно је, да слично ствар стоји и са оспореним одлукама администрације донетим на штету појединаца. То се најбоље види кад се преостали број — који добијемо од горње целокупне суме одбијањем од ње броја тужбе Главне контроле

¹⁾ У 1935 год. 105.741 сагласности, 1600 тужби.

и повећавањем тога броја са овим одлукама које се тичу појединца а не достављају се Главној контроли — када се тај број упореди са бројем спорова код Државног савета, којих је у 1933 год. било свега 12.235. Овако дакле ствар стоји са одлукама администрације које могу бити предмет спора код Државног савета.

Верујемо да је сличан случај и са одлукама које могу бити предмет спора код управних судова — и то из ових разлога. Пре свега, администрација се већ, можемо рећи, навикла да се махом придржава закона и уредаба што јој је у осталом и дужност. А затим сама могућност тужбе противу одлука администрације, само постојање административно-судске контроле над њеним радом — врши довољно јак утицај на администрацију да она води рачуна о законитости својих одлука — те се тако законист рада управне власти јавља као правило, а незаконитост као изузетак. У колико се и воде спорови, претежно су због неправилног тумачења и примене закона, а врло ретко, што ипак није искључено, услед очите противности одлука администрације са законом, то јест услед каприса административних органа.

Као што смо горе показали Главна контрола сем тужби — по актима које цени а који би могли бити предмет спора код Државног савета доноси и другу одлуку — сагласност. — Шта је сагласност Главне контроле? Сагласност Главне контроле јесте одлука којом Главна контрола констатује да је један акт управне власти, који је она ценила — правилан: на закону основан и у законској форми донет. О овој својој одлуци Главна контрола извештава и власт која је акт у питању донела и на тај начин ставља тој власти до знања да неће дизати тужбу код Државног савета против односног акта. — Интересантно је поменути да у закону о Главној контроли ни З.д.с. нема ни једне речи о сагласности Главне контроле. Ту се говори само о тужби Главне контроле код Државног савета и дужности администрације да извесне своје одлуке доставља Главној контроли на оцену. Питање легитимације за тужбу код Државног савета законодавац је сматрао за потребно да нарочито нормира, пошто је то питање једне надлежности Главне контроле, која не произилази само од себе, из осталих њених надлежности. Међутим сагласност Главне контроле, као неопходан пандан њеној тужби, законодавац и не помиње пошто сигурно сматра да се сагласност сама по себи разуме: да ће Главна контрола за све акте администрације који буду предмет њене оцене, а које би могле бити оспорене код Државног савета — ако их не тужи, донети своју одлуку, којом ће констатовити да су акти у питању правилни. У пракси, Главне контроле и саме администрације, таква одлука Главне контроле назива се, као што смо горе видели — сагласност Главне контроле.

Пошто смо утврдили шта је сагласност Главне контроле остаје нам да решимо следећа два питања у вези са њом.

1) Ко је у Главној контроли надлежан да донесе одлуку о сагласности кад у З. гл. к. ништа о томе не каже?

Пошто је сагласност пандан тужби, то ће за ту одлуку

бити надлежан онај који је надлежан да реши да се противу једног акта администрације поднесе тужба.

Главна контрола, према чл. 34 Закона о њеном устројству и раду, све предмета њене надлежности решава у општој седници или редовним седницама. Општу седницу сачињавају сви чланови (њих 11 на број) са претседником и деловођом (чл. 35 З. гл. к.). Редовне седнице којих има три врсте — судећа, рачунска и административна — сачињавају по 3 члана и деловођа (чл. 38 З. гл. к.).

По чл. 37 З. гл. к. општа седница Главне контроле надлежна је да доноси одлуке о подизању тужбе код Државног савета. Али, ову своју надлежност општа седница, према чл. 39 истог закона, може пренети на административну седницу, чија надлежност — за разлику од рачунске и судеће редовне седнице — није прецизно одређена самим законом, него јој делокруг рада одређује општа седница (чл. 39 З. гл. к.). — Ради што брже решавања по предметима који могу бити повод спору код Државног савета, а који чине²⁾ више од 70%, по броју, свих предмета који се решавају у Главној контроли — општа седница Главне контроле на крају сваке године, при одређивању распореда рада за идућу годину, преноси на две постојеће административне седнице надлежност да цене све одлуке о службеним односима активних државних службеника и све одлуке о пензијама и количини пензија. А те одлуке су најчешће код Државног савета објект спора који покреће Главна контрола. Према томе у пракси је правило да одлуку о сагласности, као и ону о тужби, доноси административна седница Главне контроле, а по изузетку ту одлуку доноси њена општа седница.

2) Какав је правни значај, сагласности — каква је њена правна природа?

Пре свега да напоменемо, премда мислимо да се то подразумева, да је овде реч о сагласности Главне контроле само на оне одлуке администрације које могу бити објект тужбе Главне контроле код Државног савета. Дакле о правној природи такве сагласности, која је пандан тужби, биће овде речи.

Да ли у овом случају Главна контрола врши превентивну контролу?

Др. С. Сагадин сматра да је овде случај вршења превентивне контроле од стране Главне контроле³⁾. То значи да је, по Сагадину, сагласност Главне контроле услов извршности управног акта који је био предмет оцене Главне контроле.

Да би могли одговорити на горње питање, треба да претходно изведемо начисто — шта је то превентивна контрола. — То је термин из области теорије о буџету, из партије о извршењу буџета и тај термин означава ону контролу која се врши пре извршених издатака из државне касе, при извршењу буџета. Пошто одлуке администрације које могу бити предмет тужбе

²⁾ На пр. — од 140.000 округло аката, које је Главна контрола добила у 1933 год. — 107.000 аката долази на предмете, који би могли бити објект тужбе Главне контроле.

³⁾ В. Народну Енциклопедију књ. 1 страна 470.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Главне контроле — *махом* повлаче издатке из државне касе, а на основу у буџету предвиђених издатака — то се и ове одлуке могу довести у везу са извршењем буџета, премда нису његово директно извршење, него само ангажовање кредита — сварање обавезе за државу да се један издатак извршава. Сем тога, сама реч превентивно, уопште узета — значи нешто што долази напред, пре нечега — па према томе превентивна контрола значи уопште сваку контролу пре извршења. — Међутим одлуке које могу бити предмет тужбе Главне контроле код Државног савета, могу се по правилу одмах извршивати, јер тужба против управних аката, према ст. 1 чл. 36 З. д. с., не спречава њихово извршење. Према томе, није потребна сагласност Главне контроле, по правилу, за извршење свих одлука, пошто за тужбу Главне контроле није направљен изузетак. Из овога излази да сагласност Главне контроле, по правилу, није услов извршности управног акта који је био предмет њене оцене, па дакле овде Главна контрола не врши превентивну контролу — по правилу.

Изузетно, сагласност Главне контроле може бити услов извршности одлука администрације, кад то сама администрација, у својој одлуци, изрично означи. Али, то је по изузетку и по дискреционој власти саме администрације и за сваки поједини управни акт, јер административна власт *није дужна* да такав услов стави у свој акт. У нашој пракси није редак случај — а код одлука о пензијама то је правило — да администрација ову клаузулу извршности стави у своју одлуку, на име да каже у својој одлуци, да ће се она извршити, постати извршна, кад на њу Главна контрола дадне своју сагласност. Да ли је ова клаузула по нашем позитивном праву правилна и да ли се може теориски правдати? Да нагласимо одмах да може бити дискусије овде само за оне случајеве, где појединац полаже право на нешто — што му администрација актом у питању даје. За случајеве пак, где администрација има дискреционо право, да ли ће нешто појединцу својим актом дати или не, јасно је, мислимо, и неоспорно — да администрација може условити извршност тога акта, јер може у опште да га и не донесе, да појединцу једну погодност и не дадне, па по готову може да услови извршност акта којим му нешто даје. Одговором на мало час постављено питање уједно ћемо показати да ли је тачно наше тврђење — да сагласност Главне контроле може, по изузетку, бити услов извршности управног акта у питању. Овакво условљавање извршности административних аката од стране администрације сагласношћу Главне контроле није изрично забрањено ниједним законским прописом, али исто тако није ни изрично допуштено. Међутим, постоји једна законска одредба, у ст. 2 чл. 36 З. д. с., по којој управна власт *може* по молби тужиоца одгодити извршење управног акта до судске одлуке, ако то јавни интерес допушта и ако би извршење донело молиоцу штету која се не би дала поправити. Зашто онда управна власт не би могла извршност једног управног акта, донетог у корист појединца, условити саглашношћу Главне контроле, која законитост овога акта може *само оспорити*, пошто ускраћење сагласности Главне

контроле не ништи акт у питању, него га само чини предметом спора код Државног савета? Условљавајући извршност једног свог акта сагласношћу Главне контроле — управна власт тиме само одлаже реализовање једне дате погодности, али тиме не условљава саму погодност као такву на коју појединац полаже право. Управна власт у оваквом случају показује да није сигурна у законитост своје одлуке — па у интересу законитости, то јест у јавном интересу, одлаже извршење једног свог акта. У осталом и са гледишта појединца, заинтересованог за извршење акта у питању, ово условљавање није тако неповољно, како на први мах изгледа. Наиме, управна власт би могла — место да изда један овакав акт са условљеном извршношћу његовом, чувајући ревносно законитост и јавни интерес — заинтересованог одбити да му се призна једна погодност на коју он полаже право. На тај начин би тај заинтересовани појединац дошао у гору ситуацију, јер би путем административног суда морао да се бори за једно своје право — место, као горе, да заједно са управном власти брани пред Државним саветом законитост управног акта, којим му је једно право већ признато — ако Главна контрола не дадне сагласност, него подигне тужбу код Државног савета.

Због свега изложенога ми смо горе рекли да управна власт може, али не мора, у својој одлуци условити њену извршност сагласношћу Главне контроле, па се тако сагласност Главне контроле, *по изузетку*, појављује као услов извршности одлука у питању, а контрола коју Главна контрола у оваквим случајевима врши, појављује се само у том случају као превентивна контрола.

Па каква је онда, по правилу, правна природа сагласности Главне контроле, кад ова сагласност — као што смо горе видели — по правилу, није услов извршности одлука које Главна контрола цени, а које би могле бити предмет тужбе — нити се, по правилу, овде Главна контрола цени, а које би могле бити предмет тужбе — нити се, по правилу, овде Главна контрола појављује као превентивна контрола?

По нашем мишљењу, сагласност Главне контроле, по правилу, чини одлуку администрације у питању *правноснажном за државу*: сагласност Главне контроле значи то да се административни акт у питању неће у име државе оспоравати пред административним судом — Државном саветом, да нико у име државе неће против њега употребити правно средство административно-судске тужбе.

Овде као и горе, у случају условљавања извршности акта сагласношћу Главне контроле — ова сагласност није саставни део административног акта у питању. Административни акт је и без сагласности Главне контроле правно потпун. Сагласност је у првом случају, који је изузетан само услов извршности⁴⁾ — а у

⁴⁾ Извршном називамо ону одлуку управне власти против које нема места жалби у управном поступку — или које извршење ова жалба не одлаже, т. ј. одлуку управне власти, која се одмах извршује.

другом, што је правило, она је одлука којом се административни акт у питању проглашује правноснажним за државу⁵⁾.

Против одлуке управне власти на коју је Главна контрола дала своју сагласност — управна власт може, по својој иницијативи или по молби заинтересованог, предузети сва она ванредна правна средства у управном поступку, која може предузети против одлука које нису биле предмет административно-судског поступка и на тај начин постале правноснажне. Не само то. Него, појединац може против одлуке администрације, с којом се Главна контрола сагласила, употребити и редован правни лек у управном поступку — жалбу — ако је одлуку донела власт нижа од Министра, јер жалба у Управном поступку није искључена сагласношћу Главне контроле. Шта више, појединац, ако жели да осигура право административно-судске тужбе, мора употребити жалбу на вишу управну власт противу овакве одлуке (чл. 18 З. д. с.) На тај начин одлуком вишег административног органа, најчешће министра, као и надзорне власти — може бити, у току редовног управног поступка, поништен један административни акт *на који* је Главна контрола дала своју сагласност.

Не треба нарочито истицати да сагласност Главне контроле не онемогућује појединцима да воде административни спор против административних аката, с којим се Главна контрола сагласила, јер право административно-судске тужбе, загарантовано у чл. 15 и 18 З. д. с., није условљено осуством сагласности Главне контроле. Стога се такође може десити да један административни акт на који је Главна контрола дала своју сагласност — буде, по тужби појединаца, поништен пресудом Државног савета.

Утврдили смо горе да сагласност Главне контроле није по правилу, услов извршности одлука администрације које могу бити предмет тужбе Главне контроле и да овде Главна контрола, по правилу не врши превентивну контролу. А да ли је овде случај накнадне контроле?

Главна контрола врши накнадну контролу извршења буџета, кад прегледа, исправља и ликвидира рачуне државне и самоуправне администрације.

То овде није случај, како се из пређашњег излагања може закључити.

По нашем мишљењу, овде имамо једну врсту контроле експост, премда немамо накнадну контролу, какву иначе Главна контрола врши при контролисању непосредног извршења буџета, кад прегледа и расправља годишње рачуне државне и самоуправне администрације.

⁵⁾ Правноснажном називамо ону одлуку управне власти, против које или нема места управно-судској тужби, односно ако има места, кад ова није употребљена или није успела.

Др. Бор. Д. Петровић — Београд.

КРИВИЧНА ОДГОВОРНОСТ САУЧЕСНИКА У КРИВИЧНИМ ДЕЛИМА КОЈЕ ИЗВРШЕ ДЕЦА С ОБЗИРОМ НА КРИВИЧНИ ЗАКОНИК КРАЉЕВИНЕ ЈУГОСЛАВИЈЕ.

1) Питање кривичне одговорности деце у опште, а и питање кривичне одговорности саучесника у делима која изврше деца је веома интересантна, те је од важности видети како је ово питање расправљено у кривичном законуку за Краљевину Југославију. Кривични законик у своме § 14 став I узима да су деца они малолетници који нису навршили 14 година живота, и дете: „које учини дело, због којег кривични законик прописује казну, не може се гонити, нити казнити“ (§ 26 став I К. З.), већ ће се: „такво дете предати родитељима или старатељима или школској власти да га они казне, да се о њему старају и да над њим воде надзор“. Дакле као што се види дете као извршилац кривичног дела, не може се кривично гонити, а то значи да се према њему не може покренути кривични поступак, кривична истрага, док је питање покретања извиђајних радњи изгледа према горњем законском тексту остало нерешено. Насупрот, према нашем мишљењу има се узети да ни извиђајне радње према детету, које изврши кривично дело, не може власт предузимати, ово са разлога што се под изразом „гонити“ из § 26 став I К. З. има разумети кривични поступак уопште, дакле, како извиђајне радње тако и истражне. Против детета не може се изрећи казна како то изрично наглашава горе цитирани законски пропис. Међутим, поставља се питање да ли се према детету могу изрећи мере безбедности, када изврши кривично дело, у место казне. Према цитираном §-у 26 став II и III К. З. дете ће се предати родитељима или старатељима или школској власти да га они казне, а ако је дете напуштено и морално покварено, предаће се „заводу за васпитање“ или „подесној породици“. Ове мере закон назива *принудно васпитање*, које наређује старатељски судија. Да ли је ово принудно васпитање мера безбедности или не? Према § 50 К. З. мере безбедности су: задржавање по издржаној новој казни, упућивање у завод за рад, упућивање у завод за лечење, или за чување, упућивање у завод за лечење пијаница, забрана посећивања крчме, заштитни надзор, протеривање, забрана вршења позива или заната и одузимање извесних предмета. Дакле, као што се види, овде је закон лимитативно набројао мере безбедности и мимо ових суд не може друге да изрекне, и ако закон истина за мере безбедности, није предвидео принцип легалитета мера безбедности као што је то учинио за казне у своме § I К. З. Када се према пропису § 26 К. З. према деци која изврше кривично дело, имају применити принудне васпитне мере, које се разликују од мера безбедности, и када у § 50 К. З. нису ове мере предвиђене, као мере безбедности, онда је самим тим немогуће применити мере безбедности поменуте у § 50 и према деци која изврше кривично дело. На тај начин с обзиром на пропис § 26 став III. и IV. К. З. закон

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

је предвидео мере безбедности које се примењују према деци извршиоцима кривичног дела, те принудне васпитне мере, о којима је реч, нису мере из § 50 кривичног законика, које се примењује према осталим извршиоцима кривичног дела.

Дакле, као што се види, деца извршиоци кривичних дела не кажњавају се за ова, нити се према њима могу да примене мере безбедности предвиђене у § 50 кривичног законика, што је изрично предвиђено у § 26 кривичног законика. Закон је у § 22 предвидео да неће бити одговоран ко у времену учињеног дела није могао да схвати природу и значај свога дела или према томе схватању радити, услед душевног растројства или помућења свести или умне неразвијености, или слабоумности. Према овом пропису дете, које изврши кривично дело, услед своје умне неразвијености неће бити кривично одговорно, дакле оно се неће постављивати као кривац, што значи да услед постојања психолошких квалитета, код детета поменутих у § 22 К. З. искључује се кривац, а кривично дело као објективно биће и даље постоји, док према § 26 К. З. став I не искључује се кривац дете, већ сам примена казне, а то излази из речи „не може се казнити“, и ао је у ствари дете кривац, и ако дакле може да схвати значај свога дела и нема умне дефекте. На сличан начин нормирају кривичну одговорност и законици осталих држава као што су француски, немачки, талијански, пољски, дански и кинески, који такође воде рачуна о психичким диспозицијама деце и узимају ове у обзир при одређивању могућности да кривично одговарају деца.

Питање кривичне одговорности деце у опште, као што се види, аш је законодавац решио на тај начин: што децу извршиоце кривичних дела не кажњава, већ нормира да се према њима ипак употребе *принудне васпитне мере*, било од стране старатељског суда, било од стране родитеља или школских власти. Порд тога деца као извршиоци кривичних дела могу се огласити и за некриве с обзиром на пропис § 22 К. З., пошто им недостају психичке диспозиције за појам одговорности, ма да у том случају ипак постоји кривично дело, те ће саучесници одговарати ако дете није кривично урачунљиво и ако дакле оно се не јавља као кривац.

2) *Питање се поставља да ли саучесници у кривичним делима која изврше деца могу да одговарају за своје радње саучешћа (поштрекавања и поштомагања) или не могу?* Према кривичном законнику саучешће је акцесорне природе, т. ј. радње саучешћа су подређеног карактера у односу на главну радњу извршења (§ 34 К. З). Као што смо видели из напред изложеног, кривични законик услед постојања својства детињства не искључује постојање кривичног дела које дете изврши, што значи да својство детињства на страни извршиоца каквог кривичног дела не искључује самодело, т. ј. не оглашава га као допуштено, већ искључује само право државе на примену казне и мере безбедности. Дакле својство детета је основ за лишење државе права на кривичне санкције, али у томе случају постоји ипак кривично дело, а то је главни услов да саучесници одговарају за

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

своје радње саучешћа, пошто је саучешће акцесорне природе. Тако на пр. дете испод 14 година изврши кривично дело крађе за које закон предвиђа казну (§ 314), дете се неће казнити у овом случају према § 26 став 1 К. З., али кривично дело, овде крађе, и дете као кривац, постоји, али услед постојања својства детета оно неће бити као извршилац кажњено. Из овога јасно излази какав је положај саучесника у делу које дете изврши, у нашем примеру крађе, где ће саучесници бити кривично одговорни па према томе и кажњени за саучешће у кривичном делу крађе, и ако дете то неће бити. Њихова се одговорност базира на § 34 К. З. (в. Др. Б. Д. Петровић: Проблем акцесорне природе саучешћа у Науци кривичног права, Београд 1935. год.). Тако ст. 4, § 34 крив. зак. гласи: „Лични односи, својства и околности, услед којих се или одговорност искључује, или кажњивост повећава, смањује или искључује, могу се узети у обзир само оном учиниоцу подстрекачу или помагачу *код кога се нађ.*“ Дакле како је својство детета лично својство, то се оно налази само код њега, а саучесници који то својство немају, неће бити ослобођени кривичне одговорности, ма да се дете неће казнити за кривично дело на основу § 26 крив. зак., јер за кажњивост саучесника је довољно да постоји кривично дело, а у овом случају ово постоји. Овакву солуцију о одговорности саучесника дала је Трипартиција (Персонализам), систем владајући у Науци кривичног права, према којој се кривично дело схвата као исто објективно кривично-правно биће, за разлику од Бипартиције која схвата кривично дело као објективно-субјективно кривично-правно биће, т. ј. у појам кривичног дела увлачи појам кривица, дакле елементе кривца увлачи у појам кривичног дела. Према оваквом схватању кривичног дела од стране Бипартицијне истеми саучесници ће бити неодговорни за своје радње када главни кривац извршилац кривичног дела није одговоран, када њ према њему искључена казна, јер у томе случају нема кривичног дела у опште пошто му недостаје субјективни моменат, те пошто нема кривичног дела то услед акцесорне природе саучешћа неће ни саучесници одговарати за своје радње, па према томе неће бити ни кажњени. У нашем примеру у случају када дете изврши кривично дело крађу оно неће бити кажњено, дакле својство детета је лични основ искључења казне, али саучесници према објективном схватању кривичног дела биће ипак кажњени јер у томе случају постоји кривично дело па услед акцесорне природе саучешћа саучесници су одговорни па према томе и кажњиви, док на супрот према субјективно-објективном, схватању кривичног дела у поменутом примеру саучесници неће одговарати јер када нема кривца онда нема ни кривичног дела, а када овог нема онда се ни саучесници не могу казнити. Гледиште објективно-субјективне теорије горе изложено у супротности је са позитивним законодавством, а теоријски се не може оправдати. (в. Др. Б. Д. Петровић: Проблем акцесорне природе саучешћа у Науци Кривичног Права, стр. 1—53 и даље).

Како југословенски кривични законик схвата кривично дело као чисто објективно биће то је он усвојио и гледиште Трипар-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

тиције по питању кривичне одговорности саучесника код питања које овде расправљамо. На овом гледишту стоје већина последњих кривичних законика, као што су: талијански, пољски, дански кинески као и Пројект ревизије за француски кривични законик.

Др. Милош Стјеџин, суд. приправник — Велико Градиште.

ПРИГОВОРИ У ПОСТУПКУ ЗБОГ СМЕТАЊА ПОСЕДА И ИЗВРШНОСТ КОНАЧНОГ ЗАКЉУЧКА

Нови грађански парнични поступак својим §§ 548—554 унео је у правни живот једну новост коју у тој форми није познавало ниједно правно подручје, а које је сасвим страна подручју београдске Касације. Стога није чудо да оно неколико и на око врло једноставних прописа рађају у пракси цео низ двојбених питања која нужно чекају одговора да би се пракса у свом почетку скренула са рђавог пута.

Између свих прописа који се односе на поступак по тужби због сметања поседа највећу бригу задаје пропис § 551 гпп. Својим пасусом: „Расправа ће се ограничити на претресање и доказ чињенице последњег стања поседа и насталог сметања, а искључено је свако претресање о праву на посед, о наслову, поштењу или непоштењу поседа...“ изгледа да је § 551 гпп. унапред искључио као неумесне све приговоре туженика који би ишли за тим да утврде његово јаче право на посед или несавесност тужиоца као поседника.

Сви приговори да је тужилац можда сам пре подигнућа тужбе прибавио посед од туженика насилно, потајно или молбом осуђени су унапред на неуспех по строгом слову закона, а како су прописи грађанског поступка јавноправног карактера па према томе не трпе никакове аналогije или екстензивног тумачења, то изгледа да су судови дужни поштовати то строго слово закона и ако се оно у многим случајевима показује као очито неправедно.

Поставља се питање да ли је уза све што је горе речено могуће да приговори туженика у становитим случајевима успију; да ли је могуће да некада право откаже заштиту очевидном узурпатору.

Интердикта римског права која су имала за сврху заштиту поседе давала су туженику уз становите претпоставке прилику да с успехом истакне приговоре који би ишле за тим да се утврди да је тужилац од њега — туженика прибавио посед који сада штити на вициозан начин, то јест силом, кришом или молбом. Магистрат који је решавао поседовне тужбе одбијао је тужбени захтев чим би туженик успео да докаже истинитим своје приговоре. По угледу на римско право повео се и аустријски грађански законик, као и пракса аустријских судова, која је у свему копирала горе наведену праксу римских магистрата.

Иако § 551 гпп. искључује по свом изричном пропису свако претресање горе наведених приговора, ипак би пракса ту строгост могла ублажити тим што би приговоре туженика, који иду за тиме да утврде непоштење тужиочевог поседа, уважила ако су ти приговори стављени у року предвиђеном у § 548 гпп.

Узмимо следећи пример: А је фактични поседник све до 1 јануара, којег дана га Б истисне из поседа на вициозан начин. А не подигне тужбу него око 20 јануара истисне Б-а из поседа опет на недозвољен начин, и Б још истога дана тужи А тужбом у смислу § 548 гпп. поводом које тужбе суд одреди одмах за други дан усмену расправу. У доказном поступку Б успе да докаже свој последњи посед, настало сметање и благовременост тужбе, а како су то једине претпоставке да се тужба у овом поступку уважи, то би она како на први поглед изгледа морала бити и уважена. Пита се сада да ли би А својим приговором, у коме тврди да од Б-а био лишен 1 јануара поседа, успео да одбије тужбу Б-ову. Да је тај приговор био стављен пре тужбе Б-ове у форми тужбе он би сигурно успео. Да је исти приговор био стављен на дан усмене расправе под претпоставком да Б није дигао тужбу он би такође успео. Зашто онда да он не успе и поред тужбе Б-ове? Зашто да не успе захтев који се ставља у форми приговора, када тај исти захтев успева безизнимно, када се стави у форми тужбе, вреди опште правило да сваки захтев, који успева као *actio* успева и као *exceptio*? Зашто направити изнимку онде где се највише осећа потреба да се спасе што се спасти даде, да се неби отворила широм врата безаконју? Не, у горе наведеном случају приговору А треба дати предност пред тужбом Б-а, па исти приговор, сматрајући га као тужбу која у свему одговара § 548 гпп., уважити, а тужбу Б-а одбити.

Има још једно питање чисто формално са којим изгледа да судска пракса није начисто. Ради се о овоме: да ли су коначни закључци, донесени у поступку због сметања поседа изврши одмах по њиховом доношењу, боље рећи да ли рок предвиђен у диспозитиву коначног закључка тече одмах по доношењу коначног закључка или тек од момента његове правоснажности. Иако је грађански парнични поступак у том правцу дао јасан одговор својим § 554, којим сем рекурса искључује све правне лекове, и својим § 618, који каже: „Рекурсом се не одгађа извршење побијеног закључка“, иако је законодавац можда за коначну одлуку у сметању поседа узео форму закључка а не пресуде једино због тога да ту буде места примени § 618. ипак изгледа да судови махом одлажу извршење коначног закључка до његове правоснажности. Неки судови то чине због тога што мешају појмове правоснажности и извршности, које појмове нови грађански парнични поступак оштро дели, особито кад су у питању закључци. Не применити § 618 у поступку због сметања поседа значи пре свега не поштивати тај јасан пропис, а сем тога и не схватати сву хитност, коју је законодавац хтео нормирати у поступку због сметања поседа, а која хитност је потпуно промашила свој циљ ако се са извршењем коначног закључка чека док се реши

www.рекурс уложен противу њега, при чему може проћи и време од пола године.

Интересантна је та појава коју сретамо баш у моменту када се с неких страна и то већином од стране правника-практичара примећује да нови грађански парнични поступак у становитим случајевима није довољно брз, и при томе се најчешће навађају за пример поступак у споровима који проистичу из порабних уговора. Немају права да се жале на спорост поступка они који брзину његову неће да примењују онде где им се до максимума пружила прилика и онде где је она преко потребна, а то је случај са поступком због сметања поседа.

Миленко Ј. Половина, суд. приправник Ср. суда за град Београд.

Да ли држава има прећутну законску залогу на депозит добивен ранијом продајом имања пореског дужника, — § 146 закона о непоср. порезима.

Интересантна правна ствар расправљена је ових дана пред Среским судом: Тужилац, а у конкретном случају и поверилац поднео је преко свога заступника тужбу Среском суду ради пречег права наплате из депозита, који је добивен ранијом продајом имања пореског дужника, јер га је Окружни суд својим закључком упутио на редован грађански спор као слабијег у праву. Висина депозита износила је 6937,43 динара. Дужна пореза у коју је ушао разрез на пословни промет и течевину — порески дужник држао је кафанску радњу — као и дужна земљарина износила је према извештају пореске управе 5608.— дин. Будући да је дужна пореза на земљарину износила 1594.— дин. за последње три године на дан продаје имања пореског дужника, то је тужилац тражио, да му суд призна право, које му даје прече право наплате за остатак у дин. 4014.— а да Државу одбије од права прече наплате из спорног депозита. У прилог свога тврђења тужилац је навео, да порески дужник не обавља више-кафанску радњу, већ се сада бави трговином, па да Држава има могућности да иаврши наплату дужне порезе, али не из овога депозита.

По проведеној расправи суд је одбио тужиоца од његовог тражења образлажући овако своју пресуду: „Из извештаја пореске управе види се, да је порески дужник дуговао порезу на основу кућарине, течевине и земљарине. Из поменутог извештаја види се, да дужна пореза по ова три основа износи за годину 1932, 1933 и 1934, 4800.— дин. а депозит је образован у 1934 год. по продаји имања пореског дужника.

По члану 146 зак. о непосредним порезима непокретности јамче за порез, ако нису ови порези старији од три године. За порез на приход од предузећа и радње јамче сопствене непокретности, које служе непосредно предузећу или радњи. Према

овоме депозит који је добивен продајом имања, пореског дужника где се налазила његова кафанска радња, има служити као залога за неисплаћену дужну порезу, пошто је имање односно продата кућа, непосредно служила кафанској радњи, коју је водио порески дужник. Дужна сума порезе није прешла већи период од три године. Суд је нашао, да је непотребно изводити предложене доказе, јер је држава за дужну порезу стекла прехотну законску залогу и према томе она нема потребе да се обезбеђује на другим објектима пореског дужника, ако не би била измирена из овога спорног депозита“.

Било је интересантно изнети ову правну ствар у прилог судске праксе, јер је тужилац изнео да држава нема прече право наплате порезе из овога депозита наводећи, да сада порески дужник обавља трговачку радњу, па да се према томе Држава може наплатити из његовог садањег имања. Међутим § 146 зак. о неп. порезима изричан је у ставу II кад каже, да непокретности јамче непосредно за дужну порезу у колико није старија од три године и то да јамче за дужну порезу ма по ком облику.

На ову пресуду није тужилац уложио правни лек, па је иста постала извршна, и ако би било интересантно видети мишљење вишег суда по овој правној ствари, које, мислим, не би могло бити другојачије, него што је изнето у одлуци Среског суда.

Милош Станишић, водитељ земљишних књига — Аранђеловац.

О питању подношења пријава права власништва у исправном земљишнокњижном поступку по уговорима када пренос није извршен тајом и о учинку оваквих пријава

По пропису § 40 ст. 1. а. Зок. позиваће се прогласом све особе које на основу права, стеченог пре дана отварања нове земљишне књиге, траже какву промену уписа, односећег се на власничке или поседовне одношаје. Ово право, односно дужност пријаве у досадашњој судској ванпарничној, односно земљишнокњижној пракси на овом правном подручју, колико ми је познато, у извесним случајевима, схваћено је у много ширем обиму, него ли то произлази из односећих се зак. прописа. Тако н. пр. примају се и уважавају, након постигнутог извесног споразума, пријаве за промене уписа на основу права које делује *inter partes*. Као најчешћи и најмногобројнији случајеви овде долазе писмени уговори о куповини и продаји непокретнине, где традиција није извршена на начин како то постојећи зак. прописи наређују, па да би имало дејство *contra omnes*. Оваква пракса сем што не одговара законском духу, она је ризикантна по интересе странака, јер ове — књижне овлаштенике (они су само књижни овлаштеници, јер имају тек да исходе књижни пренос, а не да исправе погрешан упис) доводи до заблуде, те не воде рачуна о земљишнокњижном принципу приоритета, већ се ослањају на течај

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

првог прогласног рока за исправљање зем. књига, који траје најмање пола године и који се може продуживати, а по којима је *ирелевантно када је, унутар тога рока, пријава поднета.*

За подносиоца пријаве, која се заснива на таквом праву, које делује против сваког, дакле, у случају куповине, када је пренос извршен тапијом, ирелевантно је да ли ће он поднети пријаву свога права првог или чак после пола и више године — задњег дана првог прогласног рока, јер ће се, у томе случају, све књижне промене, које су у редовном зк. поступку исхођене на упису, против кога је ова пријава поднета, ако су у противречју са пријављеним правом, брисати, будући да су те књижне промене исхођене на упису који је погрешан и нема снаге зк. уписа — § 44 ст. 2. Зок. Исто је тако и код пријава условног убаштињења, где долази у питање предбележба власничког права, која ће важити још и с обзиром и по пописима § 47 и др. Зак.

Ово правило, међутим, не може се применити и за такве пријаве где право не би могло у часу отварања нових зем. књига деловати против сваког, где пренос по основу уговора у куповини и продаји, о трампи, даровању и т. д. не би био извршен путем преноса тапијом, нити би се овлашћеник условно убаштинио.

И као год што је до отварања нових зем. књига за трећа лица власник оваквог земљишта био продавалац, те је веровник на овом могао стећи залогу против продавца или пак нови савестан купац пренос путем тапије, на штету купца, то се положај овога ни после отварања нових зем. књига није изменио против оних књижних лица која су књижна права засновали пре часа поднете пријаве. Када би се друкчије ово питање третирало, када би постигнути споразум између подносиоца пријаве и првобитно уписатог књижног лица деловао и против напоменутих трећих књижних лица, признало би се да је период првог прогласног рока неко *имобилисање непократних добара* — извлачење из саобраћаја за време трајања тога периода, а то, заиста, није, нити се о томе може дискутовати.

На тај начин, без напоменутог учинка пријаве права власништва, захтеви и реализовање ових захтева оваквих подносиоца не разликује се од захтева у редовном зк. поступку, те је и према томе очигледно да законодавац није хтео и овакве пријаве подврћи поступку за исправљање нових зем. књига.

Истина код самог оснивања, док још зем. књиге нису отворене (§ 1—35 Зок.) није допуштено и без преноса тапијом уважити захтев акципијенса за упис права, када је на то пристао траденс. Они су тако, на овај начин, засновали будући упис чији ће учинак против трећих лица деловати од момента отварања нових зем. књига, у колико право не буде оспорено у поступку за исправак. И овде вреди истакнуто правило да ће за трећа лица (под претпоставком да у међувремену није извршен никакав пренос тапијом) власник земљишта бити продавалац, ну само до момента отварања нових зем. књига. Ово, пак, не даје право акципијенсу, који на овај начин није исходио упис, а нити је у међувремену до отварања нових зем. књига исходио — замолио пренос тапијом, да упис права, пренос, исходи путем исправног

поступка, јер се у овом не могу заснивати будући уписи ове врсте — будући пуноважни преноси или уписи, односно преноси који би деловали тек од момента поднете пријаве. Исправни поступак је, међутим такве природе, где право мора бити стечено и оно деловати против сваког до момента отварања нових земљ. књига, а не тек после овог. И само за таква права има места напоменутом учинку пријаве и против предходних књижних лица. Половичан учинак, учинак од момента поднете пријаве прописи зак. за исправљање не познају.*)

Милан Ж. Живадиновић, адвокат — Београд.

ПОСЛОВНИЦИ АДВОКАТСКИХ КОМОРА У НАШОЈ ДРЖАВИ

Пре ступања на снагу јединственог закона о адвокатима од 17 марта 1929 године¹⁾, адвокатска професија у нашој држави била је регулисана разним законима о адвокатима, односно о јавним правозаступницима. Скоро сви ови закони били су застарели, крњи и несистематски²⁾. Зато је доношење јединственог за-

*) Окружни суд у Пожаревцу потврђујући закључак Ср. суда у В. Градишту Дн. бр. 787/35 (по пријави чије право није пренето тапијом) између осталог наводи: „У погледу решавања молби важе принципи решавања по реду пријема како за исправни поступак тако и за редовни“.

¹⁾ Закон о адвокатима од 17 марта 1929 године није први јединствени закон о адвокатима у нашој земљи. Он је дошао после закона о адвокатима од 29 новембра 1928 године, који је један од последњих закона изгласаних у Народној скупштини пре режима од 6 јануара 1929 год. Закон од 29 новембра 1928 године објављен је у Службеним новинама од 19 децембра 1928 године са вакацијом од три месеца, те није ни ступао на снагу. Разлика између Закона од 1928 и 1929 године углавном је у овоме. (1) По закону од 1928 год. био је предвиђен стаж од 4 године, а по другоме стаж је повећан на 5 год. — § 5 З. о а. (2) У погледу заклетве адвоката у закону од 1929 год. изостављена је реч „устав“ — § 8 З. о а. (3) У случају распуштања одбора коморе од стране Министарства правде Одбор је по закону од 1928 год. имао право жалбе Државном савету, а по закону од 1929 год. то му је право ускраћено — § 49 З. о а. (4) Повећане су казне из § 40 и 62 З. о а. (5) У закону од 1929 год. предвиђена је службена хаљина за адвокате и адвокатске приправнике § 117 З. о а. што није било предвиђено у закону од 1928 године: (6) Модификован је § 118 З. о а. у погледу осигурања адвоката, исто тако § 120 у в. са пискарачима, надри писарима.

²⁾ До доношења јединственог закона о адвокатима, односно до ступања Закона од 1929 године на снагу, били су у нашој држави у важности ови закони о адвокатима: (а) у *Босни и Херцеговини* — адвокатски ред за Босну и Херцеговину од 2-I-1929 год., обнародован 1-II-1929 год. (Зборник закона бр. 12), који је измењен законом од 30 јануара 1922 године: (б) у *Војеводини*: XXXIV зак. чл. из 1874 год. XXVIII зак. чл. из 1887 год. XXIV зак. чл. из 1907 год. VII зак. чл. из 1912 год., LIV зак. чл. из 1912 год., и XXXV зак. чл. из 1914 год. После уједињења ови су закони делом измењени и допуњени Уредбом о изменама закона о адвокатима на територији Баната, Бачке и Барање од 8 децембра 1920 год. и Уредбом о адвокатском испиту на територији Б.Б.Б. од 8 децембра 1920 год.: (в) у *Далмацији и Словеначкој* био је на снази закон од 6 јула 1868 год. лист Држ. зак. бр. 96 са Законом о дисциплинском статуту за одвјетнике и одвјетничке приправнике од 1 априла 1872 год. Л. Д. з. бр. 40 (г) у *Јужној Србији*: Закон о јавним правозаступницима од 15 јуна 1865 год. (д) у *Хрватској*: Закон од 24 јула 1852, издат у форми царског патента. (ђ) у *Црној Гори*: Закон о адвокатима од 1909 год. — Текстови свих ових закона данас су ретки и тешко се могу набавити, а онај војвођанскиод пре рата, уопште није штампан на нашем језику,

кона о адвокатима искрено поздрављено како од адвокатских комора и удружења у нашој држави, тако и од свих наших колега, а нарочито од оних који су активно и пожртвовано радили на доношењу новог Закона о адвокатима.³⁾

По ступању на снагу закона од 17 марта 1929 године, донета је уредба Министра правде од 16 априла 1929 године о броју и седиштима адвокатских комора, на основу које је образовано осам комора, и то: у Београду, Загребу, Љубљани, Новом Саду, Подгорици, Сарајеву, Скопљу и Сплиту,—обухватајући свака територију респективног апелационог суда.⁴⁾

Сходно горњој уредби и уредби од 20 априла 1929 извршени су избори у свима Коморама у току месеца јуна 1929 године, и одмах по конституисању приступило се на основу чл. 38 Закона о адвокатима, изради пословника комора, одбора комора и дисциплинских већа.

Пословници свих комора одобрени су од Министарства правде у току исте године, и може се рећи да су без мало сви до данас остали непромењени.⁵⁾

Одбор Адвокатске коморе у Београду нашао је да би, поред измена пословника које је усвојила редовна скупштина прошле године, а с обзиром на искуства стечена у пракси, требало извршити још неке измене и допуне, а нарочито у вези са дисциплинским пријавама (тужбама), што нас је и руководило да напишемо ово неколико редака.⁶⁾

Сматрајући да измене пословника претстављају један озбиљан и важан посао, нашли смо да је потребно да се, поред осталог, испитају одредбе пословника осталих комора у земљи, а нарочито оних комора које постоје већ деценијама, јер ма да је закон на основу кога су рађени ови пословници један и јединствен, ипак су коморе на разне начине решиле поједине материје, које су предмет пословника, а несумњиво је да су старе коморе, састављајући своје пословнике, користиле се већ стечним искуствима.

већ се превод у рукопису налази у архиви Адвокатске коморе у Новом Саду.

³⁾ За доношење јединственог закона о адвокатима истрајно су се заузимали претставници бившег Друштва одвјетника из Загреба и бившег Удружења јавних правозаступника за Србију и Црну Гору, као и претставници адвокатских комора у Љубљани и Новом Саду. Саслани делегата ових удружења и комора претстављају стварно претечу данашњег Савеза адвокатских комора Краљевине Југославије (в. извештаје са ових састанака у *Одвјетнику* од 1927 стр. 11, од 1928 стр. 22 и 32 и *Браничу* од 1926 стр. 188, од 1927 стр. 14 и од 1929 стр. 31 и 54). Од наших колега највеће заслуге за доношење овога закона имају почасни претседник Адвокатске коморе у Београду г. *Обрад Б. Благојевић*, бив. претседник Удружења јавних правозаступника и претседник Адвокатске коморе у Загребу г. *Др. Иво Полишео* бив. претседник Друштва одвјетника.

⁴⁾ Пре закона од 17 марта 1929 године Адвокатске Коморе постојале су у Новом Саду, Љубљани, Сарајеву, Сплиту, Дубровнику и Шибеннику. (В. уредбу Мин. правде од 20 априла 1929.).

⁵⁾ Пословници Адвокатске коморе у Београду делом су већ измењени на основу одлука редовних годишњих скупштина од 1934 и 1935 године (В. *Бранич* од 1934. и од 1935. стр. 539, 540 и 542).

⁶⁾ В. извештај са заједничке седнице Одбора комора и Дисциплиноског већа од 20 априла 1936 године (*Бранич* свеска за мај 1936 год. стр. 234) и реч претседника Коморе г. *Влад. Симића* у вези са изменама целог Пословника (*„Бранич“* 1935 стр. 543).

Одмах што пада у очи када се прегледају пословници свих комора то је велика разлика у њиховој опширности. Пословници Адвокатске коморе—Нови Сад и Адвокатске коморе—Београд⁷⁾, спадају у ред најопширнијих и по тексту и по броју чланова. Овим пословницима на супрот стоје пословници адвокатских комора у Загребу и Сарајеву, први са свега 39 а други са 43 параграфа.

Пословници адвокатских комора ни по својој форми нису исти. Тако док пословници Адвокатске коморе у Београду и Адв. коморе у Љубљани претстављају једну јединствену целину, дотле су пословници адвокатских комора у Новом Саду и Сплиту подељени у три потпуно одвојене целине (Пословник адвокатске коморе, Пословник одбора адвокатске коморе и Пословник дисциплинског већа). Код свих осталих комора пословници су подељени у два потпуно засебна дела: 1) пословници за рад коморе, скупштине и одбора и 2) пословник дисциплинског већа.

У даљем излагању ми ћемо, држећи се распореда материјала који је углавном исти у пословницима свих комора, изложити главне карактеристике пословника појединих комора, нарочито с обзиром на значајније разлике у решавању појединих питања и с обзиром на извесна оступања од текста Закона о адвокатима од 17 марта 1929 год. с којим се сретамо у појединим пословницима.

1. Коморска скупштина

Закон о адвокатима није одредио кворум за одржавање коморских скупштина, али многе коморе унеле су у своје пословнике минималан број чланова који мора бити присутан да би се скупштине могле одржати. Тако пословник адвокатске коморе у Загребу предвиђа кворум од $\frac{1}{10}$ броја чланова према стању на дан скупштине (§ 5). По пословнику адвокатске коморе у Љубљани мора бити присутно најмање 20 комориних чланова за доношење пуноважних закључака (§ 29). По § 7 Пословника адвокатске коморе у Подгорици, скупштина је способна за доношење ваљаних одлука када је на истој присутно бар 12 чланова. Пословник адвокатске коморе у Сарајеву предвиђа кворум од бар 20 чланова (§ 7), Пословник адвокатске коморе у Сплиту бар 10 чланова (§ 17).⁸⁾ Према овоме, није предвиђен кворум за одржавање скупштина адвокатских комора у Београду, Новом Саду и Скопљу.

⁷⁾ Пословници адвокатске коморе у Београду рађени су по пословницима адвокатске коморе у Новом Саду и може се рећи да су у деловима који се односе на рад Скупштине и Одбора коморе потпуно идентични. Разликују се само пословници дисциплинског већа. Пословници Загребачке коморе, међутим, рађени су по пословницима адвокатске коморе у Сарајеву т. ј. пословници Сарајевске коморе служили су Загребу као основа, јер је Загребачка комора извесне прописе допунила, а унела је и извесне нове одредбе којих нема у пословнику Сарајевске коморе. — Скопљанска комора радила је своје пословнике у свему по пословнику Загребачке коморе.

⁸⁾ Овде је важно напоменути да се по § 18 Пословника адвокатске коморе у Сплиту сматра да није присутан онај адвокат који се уздржао од гласања.

У Закону о адвокатима ништа се не говори о издавању пуномоћства за заступање на скупштини, међутим адвокатске коморе у Загребу, Сарајеву и Скопљу предвиделе су могућност учешћа на скупштинама и преко пуномоћника. Ближа упутства о издавању пуномоћства прописале су само адвокатске коморе у Загребу и Скопљу, док се Сарајевска комора задржала само на констатацији да је могуће учешће на скупштини и преко пуномоћника.⁹⁾

У погледу сазивања ванредне коморске скупштине, Адвокатска комора у Загребу предвиђа у § 2 пословника да Одбор коморе неће сазивати ванредну скупштину на захтев чланова Коморе, ако је предмет захтева такав да по закону не може доћи на дневни ред.

По питању подношења предлога скупштини од стране чланова коморе, предвиђено је у пословницима свих комора, осим Загребачке и Сарајевске, да сваки члан има право да самостално подноси скупштини писмене предлоге. Загребачка комора не даје ово право поједином члану, већ захтева да предлог потпишу најмање 20 чланова (§ 4), а Сарајевска одобрава подношење предлога ако га потпишу најмање пет чланова (§ 14). Различити су и рокови у којима се предлози имају поднети да би могли бити изнети пред скупштину, али то је питање од мање важности и зато се по томе нећемо упуштати у детаље.

У свима пословницима је предвиђено да се може поднети предлог коморској скупштини за закључење дебате, само што поједине коморе ово право дају свакоме члану посебице, док друге условљавају, да предлог о закључењу дебате подупре још изврстан број чланова. Тако, Адвокатске коморе у Београду и Адв. комора у Новом Саду траже да предлог буде писмен и да га потпишу бар 10 чланова скупштине.

У јединим пословницима постоје интересантне одредбе у погледу претседника коморе, односно коморске скупштине. Тако по § 17 Пословника адвокатске коморе у Сплиту, претседник гласа само у случају да се гласови подвоје на једнаки број. По § 10 истог пословника „Ако сам претседник нешто предлаже или се упушта у расправу, тада његов заменик преузима претседништво.“ Исте одредбе постоје и у пословнику адвокатске коморе у Љубљани (§§ 20 и 29).

У надлежност коморских скупштина, поред осталог, спада и избор часништва комора у смислу § 43 Закона о адвокатима. Број чланова одбора појединих комора и осталих часника, уко-

⁹⁾ Други став § 5 Пословника адвокатске коморе у Загребу, који се односи на пуномоћнике, гласи: „Чланови који имају писарну у Загребу не могу уопште бити заступани по пуномоћницима. Адвокат који има писарну изван Загреба може бити заступан само по адвокату који имаде писарну у истом или најближем месту истог округа. Такав пуномоћник може заступати највише двојицу чланова. Пуномоћ мора бити оверовљена или по суду или по Кр. јавном бележнику или по двојци адвоката из истог места.“ На исти начин решава ово питање и адвокатска комора у Скопљу, само што не захтева да пуномоћје буде оверено код власти, већ тражи да пуномоћство својеручно потпише властодавац, а да његову истинитост приликом употребе зајемчи својим потписом пуномоћник.

(Упореди установу пуномоћника на скупштини са ставом петим § 38 Закона о адвокатима).

лико Закон о адвокатима није фиксирао максимум, односно минимум (§§ 13 и 43, 103), различит је с обзиром на бројно стање чланова сваке коморе, што се види из табеле на стр. 343.

Поред напомена датих уз таблицу на стр. 343 вредно је да се овде истакне, да поједине коморе на скупштинама бирају, сем означенога часништва, још и разне друге одборе. Тако из Пословника адвокатске коморе у Сплиту видимо да скупштина бира и одбор тројице из § 44 слово н. Закона о адвокатима¹⁰⁾.

Адвокатска комора у Загребу бира на скупштини ревизиони одбор од пет лица за преглед новчаног пословања одбора — § 12 Пословника.

Скупштине адвокатских комора, поред осталог, надлежне су и да одређују улоге чланова и да одлучују о висини уписнине за адвокате и адвокатске приправнике — § 43 слово г. и д.

О чланским улозима и њиховој наплати како код Адвокатске коморе у Београду, тако и код свих осталих комора у земљи, дали смо опширнији извештај у реферату поднетом V-ој редовној годишњој скупштини Савеза адвокатских комора Краљевине Југославије која је одржана 26 маја 1935 године у Сплиту, и зато се на овоме нећемо дуже задржавати.¹¹⁾ Да напоменемо само да Пословник одбора адвокатске коморе у Новом Саду неуредно плаћање чланарине увршћује у ред дисциплинских кривица (преступ) — тач. 1 § 63. По истом пословнику „Адвокати који се током године уписују у именик адвоката дужни су платити целу чланарину за ту годину“ — § 43.

Што се тиче уписнине сачинили смо, ради боље прегледности, табеларни преглед као и за часништво коморе. (Види на стр. 344).

II. Одбор коморе

Напред смо изнели састав одбора сваке поједине коморе, а сада ћемо изложити, као у предњем одељку само интересантније прописе појединих пословника и разна оступања у вези са овим предметом.

У Закону о адвокатима није ништа прецизирано у погледу избора секретара, благајника и књижничара, и зато су коморе ово питање решиле на различит начин:¹²⁾ адвокатске коморе у Загребу и Скопљу бирају по једног заменика секретара и благајника док књижничар нема заменика. Адвокатске коморе у Београду и Сплиту бирају сва три часника без заменика, али зато Адвокатска комора у Београду предвиђа и заменика благајника али га не бира, али бира два секретара (§ 28). Комора у Новом

¹⁰⁾ О овоме говори § 4 Пословника адвокатске коморе у Сплиту који у томе делу гласи: „Одбор по § 44 слово н. Закона о адвокатима бира се скупним гласањем. Има се сматрати да су за заменике овога одбора изабрана она три члана, који су добили највише гласова иза првих трију изабраних чланова.“

¹¹⁾ В. Бранич од 1935 год. стр. 276.

¹²⁾ У седмом пасусу § 38 Закона о адвокатима стоји: „Остале часнике одбора бира сам одбор из изабраних чланова одбора.“

ПРЕГЛЕД
Броја чланова Одбора коморе, чланова Дисциплинског већа, заступника Коморе, чланова Испитног одбора и адвокатских судија.

КОМОРЕ	Бројно стање адвоката	ОДБОР КОМОРЕ			ДИСЦИПЛИНСКО ВЕЋЕ			ЗАСТУПНИЦИ КОМОРЕ		ИСПИТНИ ОДБОР	АДВОКАТСКЕ СУДИЈЕ	СВЕГА
		Претседник	заменик председ.	чланови	Претседник	заменик председ.	чланови	заступник	заменик			
Београд	672	1	1	21	1	4	18	1	3	8	12	70
Загреб	802	1	1	27	1	5	18	1	5	8	16	83
Љубљана	264	1	1	15	1	2	18	1	2	8	4	53
Нови Сад	531	1	1	18	1	3	15	1	3	8	10	61
Подгорица	35	1	1	12	1	1	6	1	3	8	2	36
Сарајево	181	1	1	12	1	1	14	1	1	8	4	44
Скопље	180	1	1	16	1	2	17	1	1	8	4	52
Сплит	160	1	1	10	1	1	16	1	2	8	4	45

Напомена:

1) Као што се из овога прегледа види Подгоричка комора има више часника него уписаних адвоката. Закон о адвокатима, међутим, дозвољава кумулативну функцију у часништву Коморе, те је могуће да сва међа буду попуњена. Али могле би настати незгоде у вези са избором адвокатских судија — § 102 з. о. а. и у вези са § 40 з. о. а., ако би чланови по отслужењу рока од три године одбили поновни избор.

ПРЕГЛЕД уписнина ва адвокате и адвокатске приправнике.

КОМОРА и односни прописи Пословника	А Д В О К А Т И				А Д В О К А Т С К И П Р И П Р А В Н И Ц И			
	Основна уписнина	Прељење канцеларије	Из унутр. у седиште Коморе	Из седишта у унутраш- њост Коморе	Основна уписнина	За остала места на те- риторији Коморе	Препаз у дру- гу канцеларију	Поновни упис код истог ад- воката после отслужења рока или вежбе у суду
Београд § 61	2.000.—	1.000.—	2.000.— ¹⁾	300.—	300.—	150.—	50.—	Нема прописа
Загреб § 12	5.000.—	3000—2000 ²⁾	³⁾	1.000.—	500.—		⁴⁾	⁴⁾
Дубљана § 42	2.000.—	2.000.—	Нема прописа	1.000.—	1.000.—		Нема прописа	Нема прописа
Нови Сад § 40	1.000.—	1.000.—	300.—	300.—	100.—	100.—	50.—	"
Подгорница § 14	3.000.—	3.000.—	250.—	250.—	1.000.—	1.000.—	250.—	"
Сарајево § 15	5.000.—	3000—2000 ²⁾	Нема прописа	1.500.—	1.000.— ²⁾ 500.—		Нема прописа	"
Скопље § 12	3.000.—	3.000.—	500.—	500.—	500.—		125.—	50.—
Сплит § 24	5.000.—	5.000.—	Нема прописа	1000.—	1.000.—		⁵⁾	⁵⁾

¹⁾ Ако је пресељење тражено у току прве године уписа у именик, иначе 300.— динара.

²⁾ У седишту Окружног суда 3.000.— у другим местима 2.000.—; односно 1.000.— или 500.— дан. за адв. припр. Сарајевске ком.

³⁾ За упис пресељење канцеларије плаћа се половина уписнине одређене за то место у које се адвокат сели. Ако адвокат затражи пренос седишта у место, за које је одређена већа уписнина, нето ли је она за место, из којег се сели, има, поред при-стојбе за пресељење, платити још разлику између уписнине мјеста одлаке и уписнине мјеста куда жели пренети седиште.

⁴⁾ За упис из једне писарне у другу плаћа се четвртина¹⁾ за поновни упис код истог адвоката, ако је од њега адв. приправник иступио, а и оно брисан, зато што је морао отслужити војнички рок или наступио вежбу код суда плаћа се осмина редовне уписнине.

⁵⁾ Плаћа се пуна такса у 1000.— дан, само у случају ако је адв. приправ. прешао код адвоката друге коморе па понова тражи упис у именик приправника те коморе, иначе за прелаз у другу канцеларију исте коморе, не плаћа се никаква такса.

Саду бира секретара, заменика секретара и фискала¹³). О библиотеци стара се секретар (§ 2). Комора у Подгорици не бира књижничара већ ту дужност врши благајник (§ 16). Комора у Љубљани бира само секретара и то за једну годину, а благајничку дужност врши претседник (§ 5, односно § 41), најзад Комора у Сарајеву не бира ни једног часника, већ § 17 пословника у вези са овим наређује: „Одбор намешта пословођу коморе, помоћника му, а по потреби и друго особље“.

Већина пословника предвиђа и размак времена у коме се морају држати одборске седнице, али и ту постоје знатне разлике: у периоду од два месеца, Загреб, Подгорица и Скопље; у периоду од месец дана: Љубљана, Нови Сад и Сплит; сваких петнајест дана: Београд¹⁴). Изузетак је Сарајево, чији одбор држи седнице само по указаној потреби. (§ 18). Међутим, у пословницима свих адвокатских комора стоји да ће претседник морати да сазове седницу одбора и у међувремену, ако то захтева извешан број чланова одбора (по Пословницима адвокатских комора Љубљана, Нови Сад, Подгорица, Сарајево и Сплит за овај захтев довољна су три члана, по Пословнику адвокатске коморе у Београду потребно је да овај захтев учине 5 чланова одбора, а по Пословницима адвокатских комора у Загребу и Скопљу тражи се једна трећина чланова одбора).

Питање кворума за одржање седница одбора коморе решено је на овај начин: коморе у Београду, Загребу и Љубљани — половина чланова одбора више један; у свима осталим коморама најмање половина чланова. Овде је вредно напоменути да Пословник адвокатске коморе у Љубљани (§ 35) одређује, да претседник, и ако присутан седници, неће гласати, сем у случају када на обе стране постоји једнак број гласова, а пословник адвокатске коморе у Сплиту (§ 6) одређује: „За случај да се гласови подвоје у два једнака дела, превагу има глас претседника“.

У погледу казне чланова одбора за недолазак на одборске седнице, Љубљанска комора у § 44 своги пословника наређује ове санкције: „Претседник мора одборника који не дођи на три узастопне седнице, а изостанак не оправда, позвати да врши своју дужност. Ако се томе позиву не покори, може га скупштина на предлог одбора искључити“. Пословник адвокатске коморе у Београду предвиђа сличну санкцију за овај случај (§ 34). Загребачка комора у § 16 прописује: „Ако члан одбора у години дана два пута неоправдано изостане са седнице, може га одбор казнити глобом од 1.000.— динара или искључити“. Подгоричка исто (§ 18), само новчана казна износи од 300.— до 1.000.— динара. Адвокатска комора у Новом Саду, у Пословнику одбора адвокатске коморе наређује: „У случају да поједини члан одбора више пута узастопце неоправдано не долази на седнице, одбор може предложити идућој редовној скупштини да се такав

¹³) Фискал је позван да заступи Комору у њеним споровима, да спречава надриписарство и на позив Одбора коморе да подноси правно мишљење и предлоге. Фискал може бити уједно и заступник Коморе — § 6.

¹⁴) Адвокатска комора у Београду у ствари држи седнице много чешће, најмање једанпут недељно, изузев за време судских ферија.

одборник лиши одборничког звања, да се изабере други одборник и да се против смењеног одборника покрене дисциплински поступак“. У Пословницима адвокатских комора у Сарајеву и Сплиту не говори се ништа о овоме, а одбор коморе у Скопљу изриче казне до 100.— динара, ако члан одбора у години дана двапут узастопце неоправдано изостане (§ 15).

Већина комора које држе седнице у дужим размацима имају своје извршне одборе са одређеном надлежношћу у пословницима. Сматрамо да је овај детаљ од нарочитога интереса и зато ћемо пренети из свих тих пословника односне прописе у целости.

Загребачка комора предвиђа извршни одбор у § 14 свога пословника:

„Претседник, његов заменик, тајник, благајник и по годинама најстарији члан одбора из Загреба, сачињавају ужи извршни одбор. Тајника и благајника могу и у том одбору заменити њихови заменици.

У особито прешним случајевима може тај извршни одбор решавати послове, који иначе по § 44 Закона о адвокатима спадају у надлежност читавога одбора, осим послова наведених у § 44 под словима к. л. и н.

Решавање о упису у именике адвоката (§ 34 слово а. Закона о адвокатима) придржаје се у правилу пленарне одборске седнице, но у случају да то није могуће ради законом предвиђеног рока од 4 недеље за решавање таквих молби, имаду се чланови одбора којима је седиште изван Загреба, праводобно препорученим дописима позвати, да пре измака законскога 4 тједнога рока писмено образложено гласају по молби за упис. Не стигне ли праводобно одговор којег одборника сматра се, да је исти гласовао за упис, па је извршни одбор овлашћен издати решење према резултату гласања.

Привременим адвокатским заменицима, (§ 44 сл. е. Закона о адвокатима) које извршни одбор у особито преким случајевима постави, траје функција само до прве пленарне седнице одбора, уколико ова не би то решење извршног одбора потврдила.

О овим својим решењима, које извршни одбор у хитним случајевима на темељу овлашћења из овога §-а донесе, имаде он известити одбор на наредној пленарној седници“.

Љубљанска комора предвиђа извршни одбор у § 4 свога пословника који у том делу гласи:

„Уколико је за текуће послове мање важности потребно сарађивање одбора њих решава извршни одбор који се састоји од претседника и његовог заменика и два одборника; један од та два одборника заступа претседништво, ако је претседник и његов заменик спречен“.

Скопљанска комора предвиђа извршни одбор у § 14 свога пословника који гласи:

„Претседник, односно његов заменик, секретар, благајник и два члана из Скопља које одбор одреди сачињавају ужи извршни одбор. Секретара и благајника могу и у том одбору заменити њихови заменици.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

У особито хитним случајевима може тај извршни одбор решавати послове који иначе по § 44 Закона о адвокатима спадају у надлежност целог одбора, — осим послова наведених у § 44 Закона о адвокатима код словима к. л. и н.

О упису у именик адвоката (§ 44 Зак. о адв.) решава по правилу пленарна седница одбора; но у случају да то није могуће због законом предвиђеног рока од четири недеље за решавање таквих молби, имају се чланови одбора којима је седиште ван Скопља, благовремено препорученим писмом позвати: да пре истека законског 4 недељног рока писмено образложено гласају о молби за упис. Не стигне ли благовремено одговор којег (члана) одборника, сматра се да је исти гласао за упис па је извршни одбор властан издати решење према резултату гласања.

Привременим адвокатским заменицима (§ 44 сл. е. Зак. о адв.) које извршни одбор у особито хитним случајевима постави, траје функција само до прве пленарне седнице одбора, у колико ова не би то решење извршног одбора потврдила.

О овим својим решењима које, извршни одбор у хитним случајевима на основу овлашћења из овог §-а донесе, има он извести одбор на наредној пленарној седници¹⁵⁾.

Сплитска комора нема извршни одбор, али је пословником дато право председнику да заједно са секретаром или са благајником према природи посла, администрира и решава, без седнице, предмете од мањег значаја. У § 3 Пословника одбора коморе побројани су ови предмети, примера ради:

а) „издање посведочења из књига Коморе, именовање заступника по § 22 други и трећи став. Зак. о адв., наређења да се острани формалне мане писмених поднесака, да се доставе исправе које фале, да се траже разјашњења и информације и т. д.

б) наређење да се опомену дужници у закашњењу, да се улози, приноси, глобе и т. д. утјерају овршним путем, да се изврше исплате закључене од скупштине или одбора и т. д.“

Пословници свих комора посвећују нарочиту пажњу пословању одбора у поступку са тужбама. Тако Пословник адвокатске коморе у Љубљани опширно говори о поступку са тужбама у §§ 52 и 54: „Све тужбе против адвоката или адвокатских правника, које стижу Адвокатској комори, имају се саопштити туженом ради изјаве. Чим ова изјава стигне тужбе се морају упутити заступнику коморе ради прегледа. Ако овај предлаже да се тужбе упуте Дисциплинском већу, оне се имају овоме упутити на надлежно решење, иначе их решава сам Одбор с тим, да тужбе које су очигледно неосноване одмах одбаци.

Предмети који су очигледно дисциплинског карактера имају се упутити Дисциплинском већу на поступак без нарочитог решења од стране одбора. Друге тужбе се у препису достављају ономе против кога су поднесене, с позивом да поднесе изјаву у року, који буде одредио председник.

Одбор може такође наредити, да се адвокат против кога је

¹⁵⁾ Као што се види Скопљанска комора прихватила је цео текст о ужем извршном одбору од Загребачке коморе, само је променила састав тога одбора.

поднесена тужба саслуша на записник од одборника који му буде упућен или да се он ради саслушања позове у просторије коморе. (§ 52)

Одбор има увек право да сваку тужбу упути Дисциплинском већу или да нареди заступнику коморе да дотично дело гони пред Дисциплинским већем“. (§ 53)

Адвокатска комора у Сплиту у своме Пословнику одбора адвокатске коморе, а у одељку „Надзор и притужбе“ прописују: „Претседник и Одбор имају право и дужност, да бдију над понашањем адвоката и приправника. (§ 39).

Притужбе проти адвокатима и приправницима, које стигну пред Одбор коморе, имају се по претседнику доставити у препису пријављеноме наредбом, да се кроз примјерени рок изјави. (§ 40)

Ако Одбор сматра, након што стигне изјава пријављенога, да је притужба темељита, подузети ће потребне кораке да се ствар уреди. Иначе ће притужбу ставити ад акта. У обим случајевима обзнаниће пријавитеља и списе уступити заступнику Коморе на преглед. (§ 41)

Ако Одбор буде мишљења, да је притужба не само темељита, него да је адвокат, односно приправник, проти коме је притужба приказана, истодобно причинио и неки дисциплински прекршај, уступити ће списе дисциплинском вијећу. (§ 42)

Одбор је дужан, да притужбе које садрже очито дисциплинске прекршаје, одмах уступи Дисциплинском вијећу, без да затражи од пријављенога да се претходно изјави.“ (§ 43).

Поступак по тужбама код Загребачке адвокатске коморе регулише § 17 њеног пословника који наређује:

„Очито неосноване притужбе против адвоката или адвокатских приправника има Одбор без даљнега одбити, али је дужан притужитељу разложити зашто то чини. Пре него Одбор коју притужбу (пријаву) преда заступнику Коморе са налогом за поступак пред дисциплинским већем (§ 72 Зак. о адвокатима) властан је сам преслушати окривљеника, било непосредно, било слањем пријаве у препису и позивом да се у означеном року писмено на њу очитује. У потоњем ће случају Одбор настојати, да пријављени не изгуби застаром право на тужбу ради евентуалне увреде поштења“.

Исти пропис се понавља у § 17 Пословника скопљанске адвокатске коморе.

Пословник адвокатске коморе у Новом Саду, који је служио за углед Адвокатској комори у Београду, знатно се разликује у овој материји од § 54 Пословника адвокатске коморе у Београду.¹⁶⁾ Тако у § 29 Пословника новосадске коморе, који говори о поступку са тужбама стоји:

¹⁶⁾ § 54 Пословника адвокатске коморе у Београду гласи: „Свака тужба против адвоката или адвокатских приправника која буде Одбору достављена, предаће се одмах на реферат заступнику коморе. Заступник ће без одлагања ову расмотрити и уз повраћај предмета дати своје писмено укратко образложено мишљење: а) о застарелости дела; б) да ли је тужилац овлашћен на тужбу и в) подлеже ли ствар дисциплинском суђењу или је пак у питању иступно дело

WWW.UNILIB. Сваку тужбу против адвоката и адвокатског приправника која буде достављена, у колико не подпада под случај из § 42 тач. б. Закона о адвокатима, уступиће претседник Дисциплинског већа са секретаром коморе, заступнику коморе. Заступник ће без одлагања ову расмотрити и поступити у смислу Закона о адвокатима и Правилника дисциплинског већа“.

Адвокатска комора у Сарајеву у § 23 свог пословника одређује:

„У случају које год притужбе, коју не налази упутити дисциплинском већу, Одбор има право, да поведе извиде и у писарни дотичног адвоката и да затражи увид у потребне списе“.

Одредбе свих пословника у вези са одбором тројице (§ 54 Закона о адвокатима) скоро су идентични, само што Пословник сплитске коморе наређује да у надлежности овог одбора не спадају прекршаји, где је неко повредом дужности окривљеног адвоката оштећен у својим приватним правима (§ 44).

Најзад, да поменемо у вези са издавањем легитимација адвокатима и адвокатским приправницима да адвокатске коморе у Загребу и Скопљу у својим пословницима одређују да се на легитимацијама има сваке године стављати да је важност продужења и за текућу годину (Загреб § 25, Скопље § 27). Таксе за легитимације износе код обеју комора 40. динара, а за продужење важности 20. динара. Адвокатска комора у Сплиту, и то само у колико се односи на адвокатске приправнике, наређује да легитимација вреди само годину дана (§ 25), а Подгоричка комора ставља у дужност и адвокатима да су дужни да своје легитимације сваке године замене новим (§ 33). По истом пропису код Подгоричке коморе потребно је да легитимацију поред претседника потпише и њен власник.

III. Дисциплинско веће

У погледу Дисциплинског већа најдетаљније су израђени пословници адвокатских комора у Новом Саду и Сплиту, остали су много краћи.

И међу пословницима дисциплинских већа постоје такође разлике, те ћемо у продужењу изложити главније и значајније.

Избор нових чланова, на место оних који су у току године из буди којих разлога престали да обављају своју дужност, већина комора врши на исти начин као у случају када се упразни место члана одбора коморе (§ 38 Закона о адвокатима), с тим да овај избор вреди само до прве наредне скупштине. Међутим, пословници дисциплинских већа адвокатских комора у Новом Саду и Сплиту одређују: у случају да се упразни место у дисциплинском већу или заступништву, одбор коморе на предлог претседника дисциплинског већа сазваће ванредну скупштину коморе, да накнадним избором попуни упражњена места (§ 2).

На првој наредној седници, одбор ће одлучити да се предмет прела одбору тројице ако предмет сматра иступним, или дисциплинском већу ако дело сматра преступним и према донетој одлуци поступити. Одлука одбора саставиће се на самим актима.“

По § 61 Закона о адвокатима после прве и друге године од избора чланова дисциплинског већа, врши се делимично обнављање, на тај начин што одређени број чланова према правилнику испада коцком, а за толики исти број врши се нов избор. Коморе су овај пропис провеле кроз своје пословнике на различит начин. Тако поједини пословници наређују да заменици председника не могу испасти коцком (Београд § 80, Подгорица § 2, Љубљана § 7), друге коморе одређују да само председник већа и заступник коморе не могу испасти коцком (Нови Сад § 3 и Сплит § 2), остале коморе не прописују ништа. Затим по пословницима адвокатских комора у Загребу, Љубљани, Подгорици, Сарајеву и Скопљу означено испадање коцком и делимичан нов избор има се обављати само за прве две године по првом избору дисциплинског већа, а после тога периода изабрани чланови дисциплинског већа заједно са председником и заменицима остају у функцији кроз све три године. Према пословницима дисциплинског већа адвокатских комора у Новом Саду и Сплиту (§ 3) делимичан избор има се стално вршити сваке прве и друге године од избора свих тела коморе, а на крају сваке треће године престају функције свима члановима дисциплинског већа, као и осталим членима коморе. У пословницима ових комора предвиђа се још делимично обнављање заступништва коморе, на тај начин што на крају прве и друге године, трогодишњег периода, испада коцком и по један од заменика заступника коморе и одређује се нов избор за заступника коморе. Пословници адвокатских комора у Београду и Љубљани, изузев за заступништво коморе, у овој тачци по стилизацији слични су пословницима Новосадске и Сплитске, али у пракси Београдске коморе не врши се уопште обнављање целог дисциплинског већа, већ се од оснивања коморе сваке године обавља само делимично обнављање, о свакој годишњој скупштини.¹⁷⁾

По свима пословницима одређивање броја и састава зборова (сената) одређује председник дисциплинског већа унапред за текућу годину, тако да су зборови стални. Изузетно Љубљанска комора одређује да ће председник, по саслушању својих заменика и заступника коморе, само предложити пленуму већа предлог за састав сената, на који предлог чланови већа имају право да ставе своје примедбе. Ако се у погледу састава не постигне споразум, онда се састав сената одлучује коцком међу оним члановима већа који нису споразумно додељени у дотични сенат (§ 8).

Поједине коморе одређују у својим пословницима да председник у исто време именује сенату и пун сенат заменика (Загреб и Скопље § 4). Друге коморе помињу одређивање заменика, али не опредељују број (Београд — § 82, Нови Сад — § 4 и Сплит — § 3). Сарајево предвиђа именовање по једног заменика сваком сенату (§ 3).

Истражни повереници се по правилу не одређују унапред за целу годину, већ од случаја до случаја. Изузетак чини Адво-

¹⁷⁾ Види *Бранич* од 1932 год. стр. 559 и 662 и *Бранич* од 1925 г. стр. 538.

катска комора у Сарајеву која у првој пленарној седници одређује из реда чланова дисциплинског већа седам истражних повереника (§ 5). Вредно је овде да се истакне да по Пословнику дисциплинског већа адвокатске коморе у Новом Саду, председник може именовати за истражног повереника не само члана већа, него и свакога другог члана адвокатске коморе (§ 5). Сплитска комора ово не предвиђа и у томе је једна од ретких разлика између ова два пословника.

Пословници дисциплинског већа адвокатских комора у Новом Саду и Сплиту, за које смо већ поменули да су најпотпунији, предвиђају и случај да веће остане без заступника коморе и његових заменика као и случај да заступник коморе одбије да на захтев одбора коморе покрене против адвоката или адв. приправника дисциплински поступак. О овоме говоре §§ 6 и 7 Пословника коморе у Новом Саду и §§ 5 и 6 Пословника коморе у Сплиту. Прописи су истоветни и гласе:

„У случају када би за поједини посао били спречени или искључени како заступник Коморе, тако и његови заменици, тада ће председник већа именовати за тај поједини посао једног од чланова Дисциплинског већа, који ће вршити дужност заступника Коморе“ (Нови Сад § 6 — Сплит § 5).

„Ако Одбор адвокатске коморе предложи заступнику Коморе да против којег члана Коморе, односно адв. приправника, тражи кретање дисциплинског поступка и ако заступник Коморе тај предлог не прихвати, дужан је да изнесе своје мишљење пред дисциплинско веће, али ако ово веће прихвати предлог Одбора адвокатске коморе, дужан је заступник Коморе да га изврши“ (Нови Сад § 7 — Сплит § 6).

На крају истога прописа помиње се сукоб између истражног повереника и заступника коморе:

„Исто тако ако истражни повереник не би могао да пристане на какав предлог заступника Коморе он ће изнети своје приговоре Дисциплинском већу, које ће донети коначну одлуку“.

Обе коморе и у Новом Саду и у Сплиту, имају у својим пословницима опширне одредбе о поступку са тужбама (пријавама). Прописи, међутим, нису сасвим исти и зато ћемо их цитирати посебно:

„Када приспе која пријава (тужба) председник већа са секретарем Адвокатске коморе исту упућује заступнику Коморе на мишљење и предлог. Ако заступник Коморе предложи да се пријава (тужба) достави пријављеноме на изјашњење, председник Дисциплинског већа президиално позива пријављенога на изјашњење, које је исти дужан у року од 8 дана поднети Дисциплинском већу у два примерка под теретом кретања дисциплинског поступка. Овај се рок може само једанпут продужити на основу оправданих разлога.

Пријављени је дужан у свом изјашњењу саопштити све доказе на своје тврдње; писмене доказе који се код њега налазе, дужан је приложити у препису.

Други примерак изјашњења пријављенога доставља се пре-

зидиално пријављивачу, са позивом да на иста стави своје доказе у року од 8 дана.

После овога рока претседник већа упућује цео предмет заступнику Коморе на конкретан предлог.

Ако заступник Коморе предложи, да се пријава одбаци, претседник Дисциплинског већа износи предмет известиоцу који у наредној седници Дисциплинског већа износи предмет на решење (Нови Сад § 9).

„Ако заступник Коморе изјави, да не тражи дисциплински прогон, Дисциплинско веће позива пријављивача да као приватан учесник поднесе у року од 8 дана под теретом одбацивања пријаве конкретан предлог оптужнице о стављању пријављенога под суд“. (Нови Сад § 10).

„Након предлога заступника Коморе биће сазвано веће, да закључи, има ли темеља, да се против пријављенога поступа дисциплински. Ако се закључи да има темеља да се против пријављенога поступа било одређивањем истраге, било стављањем под оптужбу, пријављени ће бити о решењу Дисциплинског већа извештен с тим, да против овог решења нема места правном леку у смислу § 80 Закона о адвокатима. Ако се пак закључи да нема темеља да се поступа, тада ће се прекинути поступак а закључак ће бити образложен. Против овога решења заступник Коморе има право жалбе. Сва решења достављају се пријављивачу и пријављеноме писмено. Овом последњем увек у затвореном омоту уз доставницу ако је у месту, или на повратни рецепис ако је изван места Дисциплинског већа.

Ако веће сматра да су потребни нови извиђаји, вратиће се ствар истражном поверенику да надопуни извиђаје“. (Нови Сад § 11).

„Када стигне која пријава, претседник већа може да саслуша пријављенога и да додвори све потребне исправе које се одnose на пријаву. После тога он има да саопшти поднешену пријаву заступнику Коморе.

Ако сматра потребним претседник ће именовати једног члана Дисциплинског већа за истражног повереника, који ће водити све извиђаје и онда известити веће.

Претседник ће тада, после довршених извиђаја, или ако сматра да нису потребни даљи извиђаји, уступити списе заступнику Коморе за његов конкретан предлог“. (Сплит § 8).

„После предлога заступника Коморе, биће сазвано веће, да закључи, има ли основа да се против пријављенога поступи дисциплински. Ако се закључи да има основа, да се против пријављенога поступи, биће овај извештен без образложења закључка. Ако се пак закључи да нема основа да се поступа, тада ће се прекинути поступак, а закључак ће бити образложен.

Ако веће сматра, да су потребни нови извиђаји, врати ће се ствар истражном поверенику, да допуни извиђај“. (Сплит § 9).

У вези са овом материјом постоје прописи само још и у Пословнику Дисциплинског већа у Љубљани:

„Дисциплински сенат одлучује у смислу § 80 З. о а. најпре

WWW.UNILIB.BS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

о томе да ли је дат повод за вођење дисциплинског поступка и које исљеђење треба извршити. Овакав закључак се даје и без решења; о њему се обавештавају тужени и заступник Коморе.

Ако закључи дисциплински сенат да нема повода за вођење дисциплинског поступка мора се издати закључак са разлозима и има се саопштити у см. § 80 З. о. а.“ (§ 12).

Пословници дисциплинског већа адвокатске коморе у Новом Саду и Сплиту, и то први у § 5 а други у § 4 одређују да дисциплинско веће може казнити неуредног члана већа казном до 20).— динара. Ова казна иде у корист Пензионог фонда адвокатске коморе.

Пословници дисциплинског већа адвокатске коморе у Подгорици (§ 4) и Сарајеву (§ 3) предвиђају установу ранглисте свих чланова дисциплинског већа према годинама адвокатског звања. Ред утврђен том ранглистом има бити меродаван при гласању у већу.

Пленарну седницу дисциплинског већа помињу скоро сви пословници, али само у делу који се односи на вучење коцке за иступање извесног броја чланова из дисциплинског већа. Иначе, о сазивању пленарне седнице са другом надлежношћу постоји изричан пропис само у § 10 Пословника дисциплинског већа адвокатске коморе у Загребу, који гласи:

„У сврху једнообразног дисциплинског суђења и изградње јединственог схваћања појма адвокатских дужности и права а према томе и дисциплинских кривица, сазват ће претседник Дисциплинског већа према потреби пленарну седницу читавог Дисциплинског већа. Та ће седница доносити начелна решења о томе који рад адвоката сматра повредом дужности и звања (§ 50), нарушавањем части и угледа адвокатскога сталежа (§§ 50, 21) те који се посао не слаже с положајем, угледом, чашћу и независношћу адвоката (§ 33 б.).

Таква се пленарна седница мора сазвати, ако изађе дисциплинска пресуда у противности с пређашњом пресудом о томе, што је дисциплински кажњиво.

Начелна решења пленарног Дисциплинског већа уносит ће се у посебну књигу и њима ће бити везани чланови сената, док пленарна седница не донесе евентуално другачије решење у једнаком питању.

Пленарна седница већа способна је за закључивање, ако је присутно — осим претседника — бар 12 чланова.

Одлуке се стварају већином од $\frac{2}{3}$ гласова присутних чланова.

На пленарне седнице има се увек позвати и заступник Коморе“.

Да поменемо још и ову специјалну одредбу из пословника дисциплинских већа адвокатских комора у Новом Саду и Сплиту:

„....Ако се може предвидети, да ће расправа дуго трајати, и да би могао један члан сената током расправе да буде спречен присуствовати до конца исте, претседник ће одредити да још један члан већа, као заменик присуствује целој расправи. У том случају ће овај члан заменик суделовати у гласању сената једино

онда, ако се један од редовних чланова буде морао удаљити од расправе ради настале запреке“. (Нови Сад § 13 — Сплит § 11).

Пословник дисциплинског већа адвокатске коморе у Новом Саду има неколико одредаба којп се не налазе у Пословнику дисциплинског већа у Сплиту. Да поменемо, поред већ цитираног § 10. (стр. 352), који се односи на подношење конкретног предлога оптужнице о стављењу пријављеног под суд и § 19 који гласи:

„Дисциплинско веће у случају незнатније повреде у дужности пријављеног уступа цео предмет на решавање одбору тројице (§§ 44, 50 и 54 З. о. а.)“.

Када се сви наведени прописи Пословника дисциплинског већа адвокатске коморе у Новом Саду доведу у везу са § 29 Пословника адвокатске коморе у Новом Саду, види се да Одбору коморе у Новом Саду није дата скоро никаква надлежност у погледу тужби (пријава) против адвоката и адвокатских приправника.

* * *

С овим смо завршили регистровање појединих одредаба пословника свих комора у нашој држави. Ужи одбор адвокатске коморе у Београду, изабран за састав пројекта новог пословника адвокатске коморе у Београду, оцениће које би одредбе пословника других комора требало прихватити и унети у нови пословник наше коморе. Исто тако овај одбор оцениће које одредбе наших пословника треба задржати у целости, или модификовати, а које као излишне и неупотребљиве у пракси, треба избацити. Пошто ће се свакако овај одбор поделити на секције за сваки одељак пословника и дати пленуму одбора своје предлоге за пројект новог пословника, то се уздржавамо од сваке даље сугестије. Напомињемо, ипак, у начелу, да сматрамо: (1) да треба по могућству што више избегавати уношење целих ставова из Закона о адвокатима у пословнике, што је случај са нашим пословницима; (2) да је практичније када пословници чине једну целину и кад су по своме обиму краћи, са прецизним и јасним одредбама; (3) да треба тачно регулисати употребу износа који се добија од уписнина и разних казни, састављањем правилника о добротворном фонду (§ 43 з. о. а.); и (4) да треба у завршни одељак пословника унети одредбу о условима који се имају испунити за измену пословника.

WWW.UNILIB.RS

ПОСЛОВНИК АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

Измене и допуне пословника Адвокатске коморе у Београду усвојене на VII редовној Годишњој скупштини одржаној 27. октобра 1935. год.

§ 38

Мења се и гласи:

„О раду сваке седнице водиће се записник у који ће се укратко убележавати: имена присутних, предмети, расправе, предлози са именом предлагача, закључци, време рада.

Одвојено мишљење уноси у записник дотични одборник.

Записник оверавају претседник, секретар и сви присутни чланови Одбора“.

§ 39

Мења се и гласи:

„За важност одлуке треба да је присутно седници најмање 12 чланова одбора у који број улазе претседник и његов заменик. Одлука је пуноважна кад за њу гласа већина присутних. Код подељеног броја гласова сматраће се да је предлог, односно предмет који је стављен на гласање, одбијен.

Гласање почиње од најмлађег члана тако да претседник гласа увек последњи“.

§ 48

Мења се и гласи:

„Именик адв. приправника је званично установљени списак приправника који су на пракси код адвоката чланова Београдске Коморе.

Он ће се водити по смислу §§ 42—47, у колико се ове одредбе могу применити.

Из именика се мора видети легитимација дата за заступање адвоката у смислу § 26. Зак. о адвокатима“.

§ 48a

Нов и гласи:

„За упис у именик адв. приправника подноси се писмена молба са доказима предвиђеним у Закону о адвокатима.

Сем тога молилац ће у молби означити: 1) да с платом не врши државну или коју јавну или приватну службу; 2) да не врши занимање које се не слаже са угледом и чашћу адв. приправника; 3) да ли је војску одслужио, или ако није како је регулисао војну обавезу (ослобођен, добио продужење рока за служење у кадру и т. сл.); и 4) да се обавезује да ће сваки прекид вежбе преко 15 дана пријавити одбору одмах, а најдаље за 7 дана, а иступање најдаље за 10 дана.

Адвокат, у чију канцеларију приправник ступа дужан је на истој молби означити кога дана је приправник почео вежбу у

УНИВЕРЗИТЕТСКА КАНЦЕЛАРИЈА

његовој канцеларији, затим ће потврдити да јемчи да су сви наводи изнети у молби истинити, да у погледу прекида вежбе и иступања приправника прима све оне обавезе које је и приправник на себе примио и најзад, да се обавезује, да ће приправника запослити у разним гранама адвокатског занимања сходно § 11. Зак. о адвокатима.

Уз молбу се прилаже прописна уписнина у готову и остале таксе.

Приликом иступања или тражења потврде стажа, адвокат и адв. приправник поднеће писмену преставку, у којој ће, поред осталог, потврдити да је приправник за све време био запослен само и једино у адвокатској канцеларији. Ако је било прекида у вежби изјавиће у коме периоду је тај прекид вршен, а ако није било, о томе ће се изрично изјаснити“.

§ 70

Мења се и гласи:

„Адвокат не може бити старалац стецишне масе, нити старалац по обезбеђењима и извршењима“.

§ 75

Мења се и гласи:

„Почетак вежбе мора се пријавити Одбору најдаље за десет дана по истеку петнајест дана, а иступање најдаље за десет дана по иступању, јер се иначе као дан почетка вежбе узима дан кад је пријава стигла одбору, а време прекида и дан иступања утврдиће одбор по слободној оцени.

Дужност ових пријава лежи на адвокату. Ако он ово пропусти учинити, приправник ће моћи то и сам доставити одбору Коморе.

Неверно пријављивање почетка вежбе, прекида или иступања, привидност вежбе, повлачи за адвоката казну из § 55 тач. б) Зак. о адвокатима, а за адв. приправника казну из § 55. тач. в) истог закона, поред тога што се време неверно пријављено као и време привидне вежбе неће рачунати у стаж (вежбу)“.

Министарство Правде

Бр. 75128

24 јула 1936 год.

Београд

Ове се измене и допуне пословника Адвокатске коморе у Београду одобравају у смислу прописа § 43 слова а) Закона о адвокатима за Краљевину Југославију.

Заступник Министра правде
Министар социјалне политике и народног здравља

Драгиша Цвешковић, с. р.

СУДСКА ПРАКСА

Задруга може постати природним пушем и између самих малолетника.
(Одлука Опште Седнице Касационог суда).

Пок. Божин умро је 1918 год. и од најближих сродника оставио је: од раније умрлог му сина Тодора унуке Радомира и Живорада а од умрлога сина Јована унука Саву. Божин је живео у задрузи са синовима Тодором и Јованом до њихове смрти а по њиховој смрти наставио је задружни живот са својим унуцима и тако у задружном стању и умро. После његове смрти његови унуци наставили задружни живот и у задружном стању умро је унук му Сава 1919 год. Мајка пок. Саве, Милица изјавила је да полаже право наслеђа на половину заоставштине пок. Божина по наслеђу од свога сина Саве и средски суд упутио је на парницу малолетног Живорада ради доказивања, да је постојао задружни однос између пок. Саве, Радомира и Живорада и да су према томе наследници пок. Саве Радомир и Живорад. Тужена странка навела је да није могла постојати задруга између Живорада, Радомира и Саве пошто ни један од њих није био пунолетан, нити ожењен те није било старешине задруге. Пок. Сава умро је у трећој години живота, према чему није био способан да обави никакву правну радњу, па није могао ни прећутно да пристане на формирање задруге.

Окружни суд у Крушевцу одбио је тужилачку страну од тражења са следећих разлога.

По § 57. у вези § 507. грађ. зак. под задругом се разуме више пунолетних лица живећих у задрузи. После смрти Божинове тужоци, као његови наследници, нису могли са пок. Савом, такође малолетним, образовати задругу јер нису имали способност управљања ни собом ни својом имовином, и како је пок. Сава умро као дете у трећој години живота па између њега и тужилаца није постојала задруга за живота, па ни на дан његове смрти. Оснивање задруге природним путем може бити само у случају, кад у задрузи постоје два пунолетна лица, па један умре а његови мушки потомци остану и даље у заједници са пунолетним очевим задругарем, онда и они продужују задругу док се не одеде али према § 57. грађ. зак. приредна задруга не може се образовати између малолетних сродника без нарочитог одобрења њихових правних претставника а овде их није било. Пропис § 507. грађ. зак. не тражи овај услов, пунолетство задругара, али је тај пропис у глави, који регулише наследне односе, где се поред услова из § 57. грађ. зак., који говори о задрузи и предвиђа њену дефиницију (уговорну или природну) тражи још и правно средство, али то само у поменутом наслеђу, иначе о условима постојања задруге тај пропис не говори. Ни законодавно тумачење од 16. маја 1845. год. бр. 702. не говори о стварању задруге између малолетних природним путем, већ само о томе, да малолетних потомци пунолетних задругара формирају природним путем задругу са пунолетним задругарима свога претка т. ј. продужују постојећу задругу. Према томе пок. Саву, као инокосног после његове смрти наслеђују његови законски наследници по законском реду наслеђа, у овом случају тужена Милица, мајка пок. Саве.

Апелациони суд одобрио је ову пресуду а Касациони суд примедбама свога III одељења од 14 IX-1935. год. Рев бр. 955/35 поништио пресуду Апелационог суда са следећих разлога:

„Што је после смрти пок. Божина образована задруга између његових унука Радомира, Живорада и Саве, јер од дана смрти пок. Божина стекли су се сви услови за постојање задруге између тужилаца и пок. Саве. И ако је у законском решењу уз § 57. грађ. зак. поменуто само продужење задруге између пунолетних и малолетних лица, ипак се овако мора узети по логичном тумачењу, који су сви остали а живе у заједници и нико није тражио деобу заједничког имања, наслеђеног од умрлог претка, те постоје сви услови за задругу § 507. грађ. зак.“

Апелациони суд у Београду није усвојио ове примедбе већ је у писму своје од 25-X 1935. год. Р. бр. 3846, дао следеће против разлоге:

„По § 57. грађ. зак. под задругом се подразумева више лица пунолетних, самих или са својим потомством у заједници живећих. Као што се из самог текста види, законодавац је за образовање задруге предвидео, поред осталог, као услов и пунолетност лица, што има своје нарочито значење с обзиром на то, да је задруга заједница више економског карактера у социјалном интересу, јер радна и пословна способност задругара тек даје могућност и гаранције, да ће се заједничка имовина не само боље очувати него и унапредити и задругари наћи више заштити у заједници живаља. И допуна § 57. грађ. зак., изречена у зако-

новдавном решењу од 16-V-1845. год. В.бр. 702 потврђује овај услов, као битан за образовање задруге само истиче, да се задруга, која је већ постојала, од потомства може и продужити, наставити, чак и од малолетних али се и тада претпоставља, да бар једна заоставша глава, задружна, мора бити пунолетна. Зашто бар само једна пунолетна? Зато, што старешине задруге, који је по § 519. грађ. зак. и „наравни тотор заоставше деце“, мора бити лице способно за вођење задруге и обављање правних послова. У конкретном случају ни пре, ни у моменту смрти пок. Бојина, који је умро инокосан, задруге вије било, па се оно, што није постојало, није могао малолетник продужити. Остаје још, да се одговори на питање: да ли су малолетни наследници пок. Бојина, унуци његови од раније умрлих синова, Радомир, Живорад и Сава могли формирати задругу по смрти пок. Бојина самим тим, што су остали на заједничком имању, наслеђеном од претка. Касациони суд у споменутим примедбама одговара потврдно, налазећи, да су се, без обзира на законодавно решење, које говори о продужењу задруге између пунолетних и малолетних стекли сви услови за постојање задруге: малолетни су остали да живе у заједници на наслеђеном имању а нико није тражио деобу — § 507. грађ. зак. Апелациони суд пак налази, да самим остајањем у заједници по смрти пок. Бојина, малолетни наследници сами нису могли ни природним путем образовати задругу са разлога:

„Задруга као правна институција, било да се формира природним путем, било уговором, претпоставља сагласност воља оних, који је образују, било прећутно — делом — самим мешањем имовине и заједничким животом, било уговором. У конкретном случају малолетници нису ништа од свога имања помешали већ су по силом прилика затекли се, остали на пок. Божином имању до расправе питања о наслеђу заоставштине. И зато је баш испред свега потребно да се њихов правни статус регулише у смислу одредаба неспорних правила закона о старатељству и грађанског законика. У погледу наслеђа они се, као малолетни, не могу изјашњавати ван својих правних представника, па ни у погледу заједничког живота на тражења деобе — чл. 52. неспор. правила. Ако би постојао предлог стараоца, да се задруга образује а послове задруге да воде они — стараоци — онда би овакав предлог имао да цени старатељски судија, да ли је то у интересу малолетника — чл. 75. Закона о старатељству. Свега тога у конкретном случају нема, те код пок. Сава није умро као задругар тужиоца њега, као инокосног, наслеђују најближи сродници по крви — § 402 грађ. зак.“.

Касациони суд је у својој Општој седници од 9. маја 1936. год. Рев. бр. 955/35 усвојио предње примедбе свога III одељења а ове против разлоге Апелационог суда одбацио.

Као што се из ове одлуке Опште Седнице Касационог суда види, исти суд стоји на гледишту, да се задруга у смислу §§ 57. и 507. грађ. зак. може не само продужити са малолетнима него да се може природним путем и основати између самих малолетника т. ј. кад су сви наследници умрлог претка малолетни и после смрти његове остану на имању неподељени. Грађански законик за Краљевину Србију не говори о томе, који услови треба да се испуне па да постане задруга, односно да има задружног живота, већ у §§ 57. и 507. само констатује у коме случају постоји задруга. У § 57. вели се да се под задружном кућом подразумева више пунолетних лица, самих или са својим потомством живећих у заједници. Дакле тражи се да су сва та лица, која сачињавају задругу и пунолетна. Међутим у § 507. истог законика није постављено као услов пунолетност задругара. Законодавним тумачењем ових прописа од 16-V-1845. В. бр. 702. објашњено је, да се, после смрти пунолетних задругара може од њиховог потомства наставити задруга, али није речено да задруга, која дотле није постојала, може постати између потомака умрлог претка, који су малолетни. Аналогично би се могло узети, да и у овом другом случају може природним путем постати задруга, као што то и Касациони суд у предњој својој одлуци узима. Али ако би се овако решење истакнутог питања примило без икаквих ограничења, онда би се дошло до тога, да би задружни живот постојао и између тек рођене деце оставиоце, која би остала неподељена у заједници. Мислимо да се горње гледиште не би могло применити и на овакве случајеве, јер задруга, као економско-привредна јединица претпоставља, поред сродства, заједнице живота и имања и заједнички рад и привређивање, чега овде не би било. Тај заједнички рад би се манифестовао у раду стараоца малолетне деце. Поред тога он би био у ствари и старешина задруге и ову би представљао у односу према третићим лицима, што се не слаже са духом закона, да старешина задруге треба да буде један од задругара. Могла би се учинити концесија горњем гледишту Касационог суда само

у случају, ако међу малолетницима има бар један, који је способан за еманципацију (чл. 112. Закона о старатељству) и који би, као еманципован, вршио дужност старешине задруге.

Према свему ономе сматрамо да се овако гледиште Касационог суда не може генерализовати, т. ј. применити на све случајеве, где малолетна деца остану неподељена по смрти свога претка, већ да се у сваком поједином случају има оценити, да ли од којих малолетника има подобност и услова да може бити старешина задруге, да њоме управља и претставља је према трећим лицима, без чега не би могло бити задружног живота, већ само обично смешништво.

У томе, што је општински извршни орган продао ствари дужникове као покретне и ако су оне по својој намени непокретне, не може бити крајњег небрањења, да би општина била одговорна и за изгубљену добит по § 819. грађ. зак. (Одлука Опште седнице Касационог суда).

За наплату дугујуће таксе за утрошену воду Општина гр. Београда узела је у попис комплетну машинерију фабрике леда свога дужника А. Н. са целокупним прибором и калупима, па исту изнела из зграде и изложила јавној продаји по поступку, који важи за продају покретних ствари. По жалби дужниковој ова је продаја извршним решењем окружног суда за гр. Београд поништена са разлога, што поменута продаја није извршена по прописима, који важе за непокретне ствари, пошто је увиђајем на лицу места утврђено да су продане ствари сматране као непокретност. Како су продане ствари већ биле предане купцу, то је дужник А. Н. поднео тужбу противу Општине гр. Београда тражећи накнаду стварно причињене штете и изгубљене добити. Општина је у своме одговору и на рочиштима навела да тужбено тражење не признаје а осим тога, да је тужба застарела, јер је тужилац накнаду штете требао тражити у тужби, коју је био поднео због неуредности продаје а он то није учинио.

Окружни суд за град Београд пресудом својом од 30-IX-1933 год. Бр. 38481 осудио је тужену општину на накнаду стварно причињене штете и изгубљене добити, налазећи да је тужиоцу штета причињена неправилним радом органа тужене општине, који примењују закон, јер су узели у попис и изложили јавној продаји ствари које су биле непокретне, због чега њихов рад представља крајње небрежење. Приговор тужене стране, да је тужба застарела, суд је одбацио као неуместан, пошто је тужба за накнаду штете застарела за три године — § 939. грађ. зак. и питање накнаде потпуно је одвојено од питања уредности продаје. По нахођењу окружног суда, ни из ког законског прописа па ни из § 502. грађ. с. п. не проистиче обавеза тужиоца да накнаду штете тражи уз захтев за поништај продаје. Напротив, питање накнаде штете не може се ни поставити, док се не реши уредност извршене јавне продаје.

Апелациони суд у Београду пресудом од 22-II-1934. год. Бр. 12.602 одобрио је пресуду окружног суда, налазећи, да је иста правилна и на закону основана, како са разлога у њој изнетих тако и с тога, што кривица тужене општине није у неправилно извршеној продаји, већ у томе, што она у основи није доказала постојање дуга, за чију је наплату вршила продају, како је то и тужилац истакао а тужена страна ово није оспорила. Према томе Апелациони суд налази, да је баш на тај начин и утврђена одговорност тужене општине за накнаду штете.

Касациони суд примедбама свога II одељења од 16-VI-1934 год. Рев. бр. 656/34² поништио је пресуду Апелационог суда са следећих разлога:

„Погрешно апелациони суд, одобравајући пресуду окружног суда са допуном разлога, налази да тужена општина није доказала постојање дуга, за чију је наплату извршила ову продају, кад се из акта спора не види, да је тужилачка страна спорила то право општине, већ је напротив, признала, да је тршила воду. Поред тога, општина има права да ову наплату изврши егзекутивним путем по § 465. гр. с. п., пошто је такса за воду јавна дажбина а и општинске су књиге довољан доказ за остваривање овог њеног права за наплату дужне таксе за воду.

Исто тако ни окружни, па ни апелациони суд нису дали разлога, зашто сматрају, да је општина извршила егзекутивну наплату из пописане тужилачке машине из крајњег небрежења кад се из приложене извршне пресуде Апелационог суда од 26-III-1932. г. види, да је продаја машинерије тужиоцеве, коју је извршила општина, поништена само зато, што је суд, нашао, да се продата машинерија има сматрати као непокретна ствар а не покретна. Дакле, продаја је

реченом пресудом апелационог суда поништена због другог правног схватања од стране тужене општине, као власти, како се има разумети правна природа продатих ствари: да ли као покретна или непокретна ствар и правне заблуде у овом погледу од стране општинских органа не могу се сматрати, као злоупотреба или крајње небрежење њених органа у извршењу ове продаје. По таквој оцени суд је био дужан да оцени, да ли тужилачкој страни припада право на накнаду и изгубљене добити по § 819. грађ. зак.“.

Апелациони суд није усвојио ове примедбе, већ је дао следеће противразлоге:

„Апелационо суд се не може сложити са резонованјем Касационог суда а постојању неког права тужене општине да наплату таксе за воду врши егзекутивним путем на основу својих књига, јер она ничим није доказала, да је на такав поступак овлашћена ма којим законским прописом. Што се тиче одредбе § 465. гр. с. п. њиме је признато само право директног егзекутирања јавних дажбина без судске пресуде али тужена општина није поднела никакав доказ о постојању ма ког законског овлашћења, по коме је се, у времену вршења јавне продаје спорне машинерије такса за потрошњу воде сматрала као јавна дажбина. Према томе, по налажењу Апелационог суда, на ову таксу не може се применити овлашћење из § 465. грађ. с. п. тако, да је општина била дужна да претходно постојање и величину свога потраживања утврди пресудом надлежног суда, па тек потом да приступи извршењу пресуде по редовном поступку, који важи и за потраживање, који немају карактер јавних дажбина.“

Што се тиче крајњег необрежења тужене општине Апелациони суд не изводи из правне заблуде, односно из погрешног правног схватања органа тужене општине о правној природи продатих ствари, како то Касациони суд мисли, већ постојање тога крајњег небрежења Апелациони суд изводи из самог факта, што су се извршни органи тужене општине у опште и упуштали у оцену и расправу питања, за које нису били надлежни ни по једном законском пропису, већ искључиво редован суд, па је тужена општина и са овог разлога била дужна да се обрати редовном надлежном суду, како за утврђивање величине свога потраживања, тако и за расправу питања, о правној природи тужиоцевих ствари. Правна заблуда онако како је узима Касациони суд, не би представљала крајње небрежење, да су органи тужене општине били у опште и надлежни за расправу и оцену питање: да ли су тужиоцеве ствари покретне или непокретне, а кад то не стоји, онда ово неумесно и ненадлежно упуштање у оцену горњег питања, којим је радом проузрокована правне заблуда и штета, садржи у себи све елементе појма крајњег небрежења“.

Општа Седница Касационог суда одлуком својом од 5. октобра 1934. Рев. бр. 656 усвојила је поменуте примедбе свога II одељења а ове противразлоге одбацила.

Поступајући по овим обавезним примедбама Касационог суда, Окружни суд за град Београд осудио је тужену општину да плати тужиоцу стварно причињену штету а од тражења изгубљене добити одбио тужиоца, налазећи, да ничим није утврђено, да су органи тужене општине извршили егзекутивну наплату из крајњег небрежења, да би општина била обавезна за накнаду изгубљене добити. Ову пресуду одобриво је и Апелациони суд пресудом од 25-IX-1935 г. Рбр. 3813.

Касациони суд је поништио пресуду само у погледу досуђене таксе а преко осталих жалбених навода прешао.

Тих. Ивановић,

секретар Касационог суда у Београду.

Две конштрадикторне одлуке Касационог суда о тумачењу § 766 грађ. закон а у погледу повраћаја мираза пре развода брака између супружника.

Г. Смиљанић секретар Касационог суда приказао нам је једну одлуку Касационог суда у „Архиву“ бр. 5 за мај 1936 год. по којој одлуци: муж се не може осуђивати на повраћај мираза само зато што супружници живе одвојено, и што је жена напустила стан и домицил свога мужа“. Ми ћемо овде изнети једну супротну одлуку истог Касационог суда, дакле одлуку по којој може жена да тражи повраћај мираза само на основу тога факта, што одвојено живи, дакле, за време док брак траје, т. ј. и када брак није разведен.

а) Г. Смиљанић нам је у поменутом броју „Архива“ приказао случај који је расправљао Окружни суд у Смедереву 1934 год., и према гледишту овога суда жена има права на повраћај мираза и пре развода брака, само на основу

утврђеног факта да постоји одвојени живот. Тако по наводу г. Смиљанића Смедеревски окружни суд у својој пресуди ово своје гледиште образлажава тиме, што: „Обвеза враћања мираза настаје престанком стварне заједнице брака између супружника. Мираз је оно добро које служи супружницима ради лакшег живота, а када овога нема онда нема услова за даље његово коришћење“.

Ми смо пак приказали сличав случај за повраћај мираза и пре развода брака само на основу факта постојања одвојеног живота између супружника (види „Правосуђе“ из 1933 год. — збирка одлука), где смо изложили пресуду Окружног суда за град Београд бр. 49288/30. Овај суд је стао на гледиште да жена нема право на повраћај мираза са разлога што по § 766 грађ. законика брак није престао. Поред тога овај суд у своме образложењу наводи: „по § 766 грађ. зак. право уживања мираза траје дотле докле год брак траје у сили и важности. Како се међутим из уверења духовног суда бр. 6622/29 као јавном исправом тврди да између супружника још траје бракоразводна парница, дакле да је по нахођењу суда брак још у сили и важности, то није наступио услов из § 766 грађ. зак. Значи да за сада тужени муж држи мираз по сили закона, те када није наступио случај из § 766 грађ. законика муж не држи мираз sine causa а када наступи престанак брака, што овде није случај, жена може да подигне тужбу за повраћај мираза, јер га тада муж држи без основа, sine causa, те из тога односа рађа се женино право на тужбу *condictio in debiti* — § 902 грађ. законика“.

б) Код приказаног случаја од стране г. Смиљанића, Апелациони суд у Београду одлуком својом Пл. 296/35 потврдио је пресуду Окружног суда у Смедереву као на закону заснована.

У нашем примеру, који смо приказали, Апелациони суд је својом одлуком бр. 5877/30 преиначио пресуду Окружног суда за град Београд, наставши да је иста незаконита и да жена има права на повраћај мираза и пре развода брака само на основу факта одвојеног живота. Разлози Апелационог суда гласе:

„Погрешно је Првостепени суд пронашао да је основ спора својина и повраћај истога. По § 760 грађ. законика мираз је добро која жена приликом удаје донесе мужу ради лакшег заједничког живота у браку. Спорна сума коју је тужиља приликом удаје донела као мираз туженом према овом законском пропису имала би да служи тужиљи и туженом, ради подмирења заједничких потреба и олакшања заједничког живота у браку, а то је могуће само тада, када они заједнички живе — § 766 грађ. законика по коме законском пропису муж има право да ужива миразна добра све дотле док брак између супружника траје, а на коме је пропису Првостепени суд засновао своје налажење, када се доведе у везу са § 760 грађ. законика добија друго значење и има се разумети тако да муж може уживати женин мираз само дотле док траје заједница живота у браку између супружника а не до окончања бракоразводне парнице, јер чим престане заједнички живот у браку између мужа и жене и муж престане да се стара о својој жени, и престаје и намена прихода из миразних добара за подмирење заједничких потреба, а тим престаје и разлог па и право мужа за уживање жениног мираза и жена је власна да сама своје добро ужива“.

Дакле као што се види Апелациони суд је остао доследан, како у својој одлуци од 1930 год. тако и у својој одлуци од 1934 год. код питања повраћаја мираза пре развода брака, а само на основу постојања одвојеног живота. Разлози су готово исти и у једном и у другом случају.

в) Касациони суд, у нашем примеру, решењем својим бр. 13086/30 оснажио је пресуду Апелационог суда бр. 5877/30 као на закону засновану, налазећи да жена има право на повраћај мираза само на основу факша што постоји одвојен брачни живот и ако је брак у сили и важности. Насупрот у случају који нам је приказао г. Смиљанић исти Касациони суд је поништио пресуду Апелационог суда налазећи да жена нема права на повраћај мираза само на основу факша постојања одвојеног живота, пошто је брак у сили и важности. У своме решењу бр. 1290/36 Касациони суд ово своје гледиште образлажава на следећи начин:

„Испитујући побијану пресуду у границама предлога и разлога изнетих у ревизији Касациони суд је нашао: основан је ревизиони навод о погрешној правној оцени ствари, односно у погрешном тумачењу прописа § 766 грађ. законика од стране првог и позивног суда, наиме да се може тражити повраћај мираза пре него што је брак правноснажно разведен. — Јер по § 766 гр. зак. муж има право уживати женин мираз докле год траје брак у сили и важности. Па како брак траје све док законским путем не буде разведен, онда из тога излази да право мужевљиво да ужива женин мираз не престаје ни за време тра-

јања бракоразводне парнице. Према томе, обвеза мужа на повраћај мираза не наступа овда кад супружници напусте брачну заједницу, већ ова његова обвеза наступа кад брак између њих буде коначно разведен, — извршном судском пресудом. — Како се пак из позивне пресуде види да брак између тужиље и туженог није ни разведен, ни уништен, онда се тужени не може ни осуђивати на повраћај мираза само зато што она живи одвојено и што је тужиља напустила стан и домицил свога мужа“.

Дакле као што се из изложеног види Касациони суд у својој одлуци бр. 13086/30 заступа једно гледиште у погледу питања повраћаја мираза пре престанка брака, а у одлуци својој бр. 1290/36 заступа сасвим супротно гледиште. Према таквом стању ствари не може се узети да је ово питање последњом одлуком Касационог суда дефинитивно расправљено како то узима г. Смиљанић, јер као што се види ово питање има тек да буде расправљено дефинитивно начелном одлуком Касационог суда, јер ће ако не буде донета начелна одлука ово питање остати и даље отворено и зависити и даље од нахођења појединих одељења Касационог суда, да ли жена има право на повраћај мираза или нема.

Ми налазимо да је прва одлука Касационог суда правилна и да одговара духу закона, али буквално тумачећи закон друга одлука Касационог суда одговара само слову закона и ако је у супротности са данашњи свхатањем брачне заједнице и њене суштине.

Др. Бор. Пећковић.

Само редован суд надлежан је да суди спор ради адвокатских трошкова и хонорара.

У правној ствари тужиоца, адвоката из Београда, против туженика, трговца из Панчева, ради 1.792 динара адвокатског хонорара, срески суд за град Београд, донео је 11 децембра 1935 год. По-7794/35, закључак: Одбацује се тужба као ненадлежном суду поднета. Образложење је следеће:

„У смислу § 61 гр. п. п. у вези § 62 све тужбе противу туженог С. Ј. треба поднети стварно надлежном суду, односно месту надлежном суду, који је у овом случају срески суд у Панчеву. — По § 92 гр. п. п. основана је специјална местна надлежност за тужбе парничног пуномоћника, којом тражи награду и трошкове, али је то парнични суд. — Како се из саме тужбе види, да је тужилац спорове за које води спор око наплате хонорара, води код Сталног изабраног суда Трговачке коморе у Београду, то значи, да је тај суд специјално местно надлежан: односно да је тужилац и код тога суда могао да поведе спор за наплату свога хонорара. — Пошто тужилац није искористио право, које му је дао § 92 гр. п. п. то значи, да је био дужан у смислу наведених прописа § 61 и 62 гр. п. п. да тужбу подигне код Среског суда у Панчеву, те је с тога и Суд донео горњи закључак“.

Окружни суд за град Београд, као рекурсни суд, решавајући по рекурсу тужиоца, изјављеном против предњег закључка, у нејавној седници 15 фебруара 1936 год. донео је следећи закључак: Да се рекурсу тужиоца уважи а побигнати закључак срескога суда укине. Образложење је следеће:

„Расматрајући побигнати закључак првостепеног суда у граница рекурсних предлога и рекурсних навода, овај суд је нашао: Да је првостепени суд погрешно одбацио тужбу тужиоца као ненадлежном суду поднету. На име када је овде у питању спор адвоката због адвокатског хонорара који потиче из основа заступања, то је у смислу § 32 Зак. о адвокатима за тужбе по овом основу надлежан суд пред којим је ова ствар расправљена у првом степену, а иначе надлежан је суд онога места у коме је седиште адвоката. Како Изабрани суд Трговачке коморе у Београду пред којим је тужилац заступао туженика није редован суд, већ специјалан који суди спорове за које су га странке изабрале, то се тужилац и није могао њему обратити тужбом за награду за заступање већ у смислу пом. § 32 Зак. о адвокатима тужилац се могао обратити суду у коме је седиште адвоката, као што је то овде случај, а то је Срески суд за град Београд — с обзиром на вредност спора од 1.792 дин. а што је тужилац и учинио. — Погрешно је позивање првостепеног суда на пропис § 61 гр. п. п. и § 2 гр. п. п., јер је овде у специјалном закону о адвокатима одређена надлежност, — § 92 гр. п. п. тиче се изабране надлежности и претпоставља да се спор на основу кога се тражи адвокатска награда води пред окружним судом, код кога се суда може тражити и адвокатска награда, што овде није случај.“

Д. Љ. Павловић,
адвокат из Београда.

Адвокаш у призивном писмену, није дужан подносити парнично пуномоћје, већ је дужан исто поднети шек у првој парничној радњи — усменој — призивној расправи. (Закључак Касационог суда у Београду од 29. априла 1936 г. Рек. 162).

У правној ствари тужиоца Д. П. противу тужене Д. Б. ради остатка адвокатске награде у суми од 800 дин., Срески суд за град Београд пресудом својом од 8. марта 1935 год. П. 1910/34, осудио је тужену страну на плаћања спорног дуга.

По призиву туженика, Окружни суд за град Београд закључком својим од 3. децембра 1935 год. одбацио је призив тужеников, као недопуштен, са разлога:

„Окружна суд за град Београд по призивној расправи нашао је: По § 551 гр.пп. у призивном поступку странке морају бити заступане адвокатом, а по § 137 гр.пп. заступници морају при првој парничној радњи поднети доказ да су овлашћени за заступнике.

Из изјављеног призива види се да је исти изјавио М. Д. Ј. адв. овд. који је и означио да ће странку он заступати, али како није поднео уз призивно писмено и овлашћење-пуномоћје као доказ да је заиста овлашћен, то је суд донео закључак као у диспозитиву. Чињеница да је пуномоћје поднето на призивној расправи без значаја је јер је ово требало учинити приликом подношења призивног писмена односно у року за подношење призива.“

По рекурсу туженика, Касациони суд у Београду закључком својим од 27. априла 1936 год. Рек. 161, укинуо је закључак Окружног суда и правну ствар вратио призивном суду, ради доношења одлуке по главној ствари, са разлога:

„Испитујући закључак призивног суда у смислу § 620 гр.пп. поводом рекурса, туженика Касациони суд је нашао:

„Да су основани наводи туженика, а на име: Побијаним закључком призивни суд одбацио је тужеников призив као недопуштен са разлога, што уз призивно писмо није било приложено пуномоћје заступника тужене стране.

Погрешно је налажење призивног суда да је адвокат који је писао призив био дужан да у призив. писмену поднесе парнично пуномоћје.

По § 559 гр.пп. призив се улаже предајом припремног поднеска (призивно писмено) парничном суду првога степена. По § 561 у в. § 131 и 178 гр.пп. призивно писмено као припремни поднесак мора садржавати само потпис странке и потпис адвоката с тим, да је адвокат или пуномоћник дужан, да при првој парничној радњи, која је у овом случају усмена призивна расправа, — поднесе парнично пуномоћје, у изворнику или у овереном препису, да је овлашћен на заступање. И како је пуномоћник туженика по овом спору на расправи пред призивним судом одржаној на дан 3. децембра 1935 год. поднео призивном суду уредно пуномоћје то је призивни суд био дужан, а у смислу наведених законских прописа, да даље спроведе усмену расправу и своју одлуку донесе.“

По § 317 од II ксп. и § 27 Зак. о адвокацима дозвољено је слободно уговарање о висини хонорара, без обзира да ли је уговор склопљен пре или после даше одбране, или пре или после одмерене награде од стране кривичног суда по захтеву браниоца. (Закључак II већа Касационог суда од 13. маја 1936 г. Рев. 523/36).

У правној ствари М. С. противу С. П. ради адв. хонорара, Окружни суд за град Београд пресудом својом од 15 јуна 1935 год. По-2428/35 осудио је туженика на плаћање тужбеног захтева, са разлога:

„Тужилац је навео да је туженика бранио пред овим судом као кривичном због већег броја кривица и да је са истим после дате одбране у истражном затвору уговорио да му поред награде коју суд одреди да још 25.000 дин. на име његовог хонорара.

Туженик пориче тужиочеве наводе тврдећи да са тужиоцем никада није ништа уговорио о хонорару, а да је тужиоцу од стране суда досуђена бранилачка награда која му је исплаћена.

Обазујући се брижљиво на резултате целокупне расправе и изведених доказа суд је по слободном уверењу у смислу § 368 гр.пп. оценио све чињеничне наводе и изведене доказе па је нашао: исказом сведока Николе С. утврђено је да је туженик Л. Т. уговорио са тужиоцем да оване на име хонорара да поред суме коју му суд одреди још 25.000.— динара, и да је то уговорено било на дан када је тужилац дао одбрану туженикову. Све се ово потврђује саслушањем тужиоца као странке, коме суд верује без заклетве. Како је утврђено да је из-

међу туженика и тужиоца склопљен уговор о утуженом хонорару, то је овај у смислу § 21 гр. зак. у в. § 531 гр. зак. дужан ту обавезу и да испуни.

Суд је поконио вере сведоку Н. С. мада и он води парницу против туженика по истом основу по коме и тужилац заснива своје тужбено тражење, јер није могао стећи уверење да је сведок овако сведочично зато што је и он тужио, Т. због хонорара за заступање по истим кривицама.

Исказ сведока В. Т. да је тужилац приликом тражења да му тужени Т. исплати остатак хонорара до 7000 дин. које му је суд досудио, рекао да ће дати признаницу да је за хонорар измирен, суд разуме тако, да је се оваква изјава тужиоца Стевановића односила само на хонорар од 7000 дин. а не и на уговорени хонорар од 2.000 дин. То се види и из даље речи сведока да му је тужилац казао другом приликом да му тужени дугује још 25.000 дин. на име хонорара.

Суд је ценито исказа сведока Ч. П. па је нашао: да је без важности за пресуђење овога спора, јер сведок није био непрекидно присутан разговору који се водио о хонорару између Т. и тужиоца, већ је за то време улазио и излазио неколико пута а сем тога, он није стајао тако близу њих да би могао добро да чује разговор.

Исто тако без важности је и исказ сведока М. Ц. Туженику Т. суд није поверовао зато што је исказом сведока Н. С. утврђен навод тужиоцев који је супротан исказу тужениковом.*

По призиву туженика, Апелациони суд у Београду пресудом својом од 3 јануара 1936 год. Пл. 1036/35 преиначио је пресуду првог суда и одбио тужиоца од тужбеног захтева, са разлога:

„Ценећи резултате целокупне расправе и изведених доказа Апелациони суд је по слободном уверењу у смислу § 368 гр. п. п. нашао: да побијана пресуда Окружног суда није правилна и да неодговара закону са разлога:

Кад је тужилац пред кривичним судом тражио бранилачку награду од туженика по умерењу суда и суд му исту досудио, Апелациони суд сматра, да је тужилац пристао на ову награду и није могао после изречене пресуде са тужеником уговорати и други хонорар за исту одбрану истог дана, јер је то требао да учини пре дате одбране пред судом т. ј. да са тужеником уговори о својој адв. хонорару пре дате одбране и пре изречене пресуде, па да изјави да је награда уговорена.

Осим тога, овај уговор о награди хонорара ове врсте био би недопуштен у смислу § 538 и 539 грађ. зак. јер је бранилачки хонорар пристанком браниоца одл. у овом спору тужиоца једном нормиран умерењем крив. суда и ово питање између браниоца (тужиоца и оптуженог туженог) пречишћено, те не постоји више предмет уговора.

Апелациони суд се није упуштао у оцену питање да ли је између тражиоца и туженика постојао уговор о бран. хонорару поред суме коју суд тужиоцу одреди још и 25.000 дин., јер према изложеном разлозима, ово би било без вредности за расправу спорног тражења.

Са изнетих разлога, Апелациони суд је уважио призив тужене стране и побијају пресуду Окружног суда, преиначио као у диспозитиву § 591 и § 592 гр. п. п.*

По ревизији тужиоца, Касациони суд у Београду закључком својим од 13. маја 1936 год. Рев. бр. 523 укинуо је пресуду призивног суда са разлога;

„Испитујући пресуду призивног суда у смислу § 598 гр. п. п. поводом ревизије тужиоца Касациони суд је нашао:

Ревизиони наводи тужиоца истичу погрешну правну оцену призивног суда — § 597 т. 4 гр. п. п. питања да ли је допуштен уговор закључен између адвоката и оптуженог, коме је адвокат био бранилац у кривичном предмету, после одмерене награде адвокату од стране кривичног суда по тражењу адвоката као браниоца у томе кривичном предмету или је такав уговор недопуштен. Пошто је призивни суд нашао да је такав уговор недопуштен то тужилац у ревизији истиче погрешну правну оцену дату по томе питању.

Касациони суд је нашао да стоје ревизиони наводи тужиоца и да је призивни суд дао погрешну правну оцену овог питања са ових разлога:

У § 317 од II ксп. и § 27 зак. о адв. предвиђена је слободна погодба о висини хонорара између браниоца и лица дужних да плате тај хонорар без обзира када се тај уговор склапа: било пре одбране или после, било пре одмерене награде од стране кривичног суда по тражењу браниоца или после те одмерене награде, јер такво ограничење у тим законским прописима нема. Навод призивног суда да је такав уговор недопуштен у смислу §§ 538 и 539 г. з.

WWW.UNILIB.RS

не може опстати јер се у тим зак. прописима не предвиђа оваква врста уговора као недопуштена. Према томе кад се уговори овакве природе не противе ни једном законском пропису, не могу се третирати као правно недопуштени како погрешно налази позивни суд, нити се пак, може сматрати да је питање о бра-ниличком хонорару пречишћено одлуком крив. суда.

Како је позивни суд и поред изложеног нашао, да је у овом случају закључени уговор између тужиоца и туженика у погледу висине хонорара недопуштен, то је по томе питању дао погрешну правну оцену и даље како у овом случају није утврђено чињенично стање, а на име да ли је постојао уговор онакав какав га је тужилац претставио, да би се на утврђено чињеничко стање могло да примени материјални закон, то је Касациони суд, на основу § 604 од IV гр. п. п. уважио ревизију и донео закључак изложен у диспозитиву“.

Неблаговремен одговор на шужбу је смешња за одређивање усмене спорне расправе по § 399 гр. п. п. ше се због шога и пропис § 209/II гр. п. п. не може применити и код рока за одговор на шужбу, пошто правне последице пропуштања наступају без обзира да ли је поднет предлог или не. (Закључак II већа Касационог суда од 17 децембра 1935 год. Рек. 672).

У правној ствари тужиоца М. С. противу масе пок. Р. Ч., због заслуге у 36.000.—дин., Окружни суд у Пожаревцу, закључком својим од 18 маја 1935 год. одбацио је одговор на тужбу тужене стране као неблагоприятан, са разлога:

„Тужиоци Милутин и Стана тужбом својом од 28. X. 1933 год. бр. 15993 тужили су масу пок. Ч. Р. из Нереснице и тражили да је суд осуди да им плати 36.000.—дин. на име заслуге што су служили пок. Ч. Р. и то Милутин 10, а Стана 26 година. Тражили су поред тога 6% камате на ову суму од дана тужбе до наплате као и парничне трошкове.

По овоме је суд одредио прво рочиште на дан 15 марта 1934 год. на коме је закључком наложено туженој страни да поднесе одговор на тужбу у року од четири недеља а најдаље до 12 априла 1934 год.

На данашњем рочишту одређеном за усмену расправу, на којем су биле присутне обе парничне стране, заступник тужилачке стране предложио је да се донесе пресуда због пропуштања услед неблагоприятно поднетог одговора на тужбу тужене стране.

За овим је суд, пошто је и сам установио, да је одговор на тужбу поднет неблагоприятно, донео закључак да се данашње рочиште не одржи, већ ствар упути претседнику већа, ради доношења одлуке у смислу предњег тражења тужилачке стране о доношењу пресуде због пропуштања.

Из констатације о пријему одговора на тужбу види се да је исти примљен у овоме суду на дан 13 априла 1934 год.

По разматрању списка, суд је нашао:

Како је на првом рочишту одржаном по овоме спору на дан 15 марта 1934 год. закључком наложено претставнику тужене масе пок. Радуља Чикаревића, Чикаревићу Пауну, да поднесе одговор на тужбу у року од 4 недеље а најдаље до 12 априла 1934 год., међутим из констатације о пријему одговора виде се да је исти примљен у овоме суду на дан 13 априла 1934 год. дакле после одређеног рока, то је суд на основу § 494 гр. пп. донео закључак да се одговор на тужбу тужене стране као неблагоприятан одбаци.

По извршности овога закључка, има се приступити доношењу одлуке по предлогу тужилачке странке о доношењу пресуде због пропуштања.“

По рекурсу тужене стране, Апелациони суд у Београду, закључком својим од 12 јула 1935 г. Пл. 611, укинуо је закључак окр. суда у Пожаревцу са разлога:

По разматрању свих списка овога предмета, и узимајући у савесну оцену рекурсне наводе, Београдски Апелациони суд је нашао:

„Погрешно је нахођење Окружног суда да је парнична странка пропуштајући да да одговор на тужбу у остављеном јој року изгубила и право да тај свој одговор и накнадно поднесе, те да се у смислу § 494 гр. п. п. на предлог тужиоцев може донети пресуда због пропуштања. С обзиром на пропис § 209 гр. пп. и по нахођењу Апелационог суда одговор на тужбу долази у ред оних парничних радњи које се могу испунити, извршити и после остављеног рока само пре но што противна страна стави предлог за доношење пресуде у см. § 494 грпп.

Како се, пак, из списка види да је тужена страна свој одговор на тужбу

дала са одоцњењем од 1 дана а да до тог дана тужилачка страна није никакав предлог учинила, то је благовремен.

Ово у толико пре што и тужилачка страна не само свој предлог раније није поднела него тај предлог није учинила на рочишту, одређеном за јавну расправу и ако је тој јавној расправи присуствовала већ на рочишту од 18 маја 1935 год.“

По рекурсу тужитеља, Касациони суд у Београду, закључком својим од 17 децембра 1935 год. Рек. 672, преиначио је закључак Апелационог суда и одбацио тужеников одговор, као неблагоприятан, са разлога:

„Заступник тужитеља у свом рекурсу побија у целини закључак рекурсног суда Пл 611/35 и предлаже да се исти преиначи.

Оцењујући разлоге са којих рекурент продлаже преиначење побијаног закључка Касациони суд је нашао да су исти основани. Ово стога што је погрешно нахођење рекурсног суда: да с обзиром на пропис § 209 гр. п. п. одговор на тужбу долази у ред оних парничних радњи које се могу испунити и извршити и после остављеног рока, само пре но што противна страна стави предлог за доношење пресуде у смислу § 494 гр. п. п.

Међутим неблагоприятан одговор на тужбу је сметња за одређивање усмене спорне расправе—§ 339 гр. п. п.; па услед тога се пропис § 209/II гр. п. п. не може применити и код рока за одговор на тужбу, јер правне последице пропуштања наступају без обзира на то да ли је поднет предлог или не.

Према томе примени § 209 гр. п. п. на коме је рекурсни суд засновао своје гледиште у конкретном случају није било места.“

Ако се у шоку парнице појави кривично дело, суд није везан за исто, већ по § 255 грађ. парн. пост. одлучује слободно, било да се парница прекине до окончана кривичног поступка или да се иста насхави пресуђењем правне ствари: (Пресуда II већа Касационог Суда у Београду од 4 децембра 1935 год. Рев 624/3).

У правној ствари Ј. Р. противу М. Т. Б., због дуга, Трговачки Суд у Београду, пресудом својом од 22 маја 1934 год. По 5/5, осудио је тужену страну на плаћање дуга, са разлога:

„По довољном извињању овог спора а ценећи све поднете доказе и наводе тужиоца у смислу § 368 п. с. п. суд је нашао:

Да је поднетом уложном књижицом и признањем заштитника Месаровића бив. претстав. тужене банке, да је уложна књижица оригинал и сви потписи у њој његови, тужил. страна у смислу ал. прве § 391 у. в. 362 и 363 г. пост. потпуно доказала тужбено тражење.

Наводи тужене стране као и заштитника, да уложна књижица не гласи на тужиљу Ј. Р. већ, на фирму Ј. Р. ничим није доказан. Из уложне књижице види се, да она гласи на Госп. Ј. Р., дочим је познато да се фирма никада не титулише са „Господ“. Но с обзиром на тач. 3 услова за пријем и исплату улога за штедњу код Међународне Банке овај приговор је беспредметан пошто банка сопствеником књижице сматра сваког доносиоца.

Приговор тужене банке и заштитника да је уложна књижица и плаћена издавањем двеју гаранционих меница у износу од 56.000 дин. од којих је једна на 40.000—динара наплаћена—неумесни су и ничим недоказани са разлога што је пракса и закон §§ 898 и 899 гр. зак. установили да се по исплати дуга—било исплате у готову или на други начин—или врати обавеза или дода признање на исплату. Приговор о исплати неумесан је и са тога разлога, што се из уложне књижице види да је улог 36.600 динара те суд није могао стећи уверење да је за покриће овога улога тужена банка дала улагачу Лидији гаранцију у меничном износу од 56.600—динара. Ово све у толико пре, што је у банкарској пракси непознато, да банка улагачима даје уложну књижицу по којој улог могу поћи и покриће у меницама а ово у толико пре што би се овај однос имао потврдити контра писменом, а тужени не подноси такве доказе.

Извођењу доказа путем предложених сведока од тужене стране банке и њеног заштитника, суд је с обзиром на § 371 г. п. п. нашао да нема места, јер они иду једино на одуговлачење испуњења обавезе тужене стране. Овим сведоцима и када би се доказало да је тужена банка издала тужиљи две менице на 56.600 динара они не би могли утврдити каузалну везу између њих и уложне књижице.

Предлог тужене банке да се застане а извињањем у см. §. 255 гр. п. п

суд је нашао, да је неуместан, пошто је признањем Месаровића на кога се тужена банка позвала у заштиту, доказано, да је уложна књижица која се налази у рукама тужиље, оригинал, а не фалсификат како је тужена страна тврдила.

По призиву тужене стране, Београдски Апелациони Суд, пресудом својом од 26 јануара 1935 год. Пл. 375/3, потврдио је пресуду Трговачког Суда, са разлога:

„Београдски Апелациони Суд усвајајући правно образложење Првостепеног Суда и упуштајући се у оцену призивних навода нашао је да не стоји ни један призивни навод јер у њему није увето ништа ново, те је и пресуда Трговачког Суда у свему правилна и на закону основана, имајући на уму и следеће околности:

Тужена страна није пружила доказе на којима би суд могао засновати сумњу о постојању кривичног дела §§ 214 и 215 кр. зак. те да би могао одлучити да се са овом грађанском парницом даље извињање прекине у смислу прописа § 255 гр. п. п.

Ни из чега се не може извести да је књижица лажно сачињена а најмање из тужбе повериоаче по гласу уверења Државног Тужиоштва КноБр. 1944/34 допуњеног уверењем Кно 3312/34.

Да ли је приликом предаје банке у руковању управи спорни улог био унесен или није у списак улагача, то је однос између ранијег и доцнијег банчиног сопственика, али повериоци банчини са тим немају никакве везе. Са ових разлога безначајни су и изводи из књига банчаних поднетих у одговору на тужбу.

Докази о овоме поднети у призиву такођер су изведени из књига банчаних а уз то и нови, и као такви недопуштени пред призивним судом по § 579 гр. п. п.

Приговор о неуредности отказа улога неуместан је јер је отказ учињен и решењем о забрани и поднетом тужбом.

Што се тиче призивних приговора заштитника умешача који наводи да је улог исплаћен једним добрим делом иду на штету тужене стране те да суд не може ни узети у засебну оцену по §§ 120 и 122 гр. п. п. у колико се оне тичу тужилачке стране, суд није могао стећи уверење да је члански улог исплаћен меницама пошто се уложна књижица налази у рукама тужилачке стране.

С тога се призив не уважава и побијана пресуда Трговачког суда од 22 маја 1934 год. у целости се потврђује.“

По ревизији тужене стране, Касациони Суд у Београду, пресудом својом од 4 децембра 1935 год. Рев. бр. 624/3, потврдио је пресуду призивног суда, са разлога:

„Ревизиски разлог тужене стране заснован је на т. 1 § 597 у в § 571 т. 6 и § 255 ал. 2 гр. п. п.—на име да је нападнута пресуда призивног суда ништавна са разлога што је призивни суд погрешно узео да тужена страна није пружила довољна доказа о сумњи да је предмет спора—односно „исправа важна по одлучивању о правном спору лажна или лажно сачињена“, у конкретном случају уложна књижица тужиље Лидије а ово стога, што је тужена страна током парнице пред првим и другим судом довољно пружила доказа да је односна књижица лажно сачињена, јер тужиља никад није била улагач код тужене Банке, као и то да се против тужиље води кривични спор, о чему постоје докази у актима ове правне ствари.

Касациони Суд је ценио овај ревизиони навод-разлог заступника тужене стране, па је нашао:

Оцена о питању да ли се у току једне парнице појављује сумња о каквом кривичном делу, чије би постојање било од одлучног утицаја на одлуку суда о правном спору у питању—јесте фактичко питање, које суд цени по свом уверењу на основу пружених му доказа.

Поред овога, суд није ни везан за факат: да заиста постоји какво крив. дело, већ му је по § 255 гр. п. п. дато на слободну оцену: да ли ће наредити да се парница прекине до окончања кривичног поступка или ће се упустити у пресуђење саме правне ствари.

Ово значи да призивни суд сам, по свом уверењу има да оцени—да ли је целисходно застати са пресуђењем правног спора или није.

Из овог образложења излази да ревизиски разлог тужене стране као такав није основан, те га је Касациони Суд стога и одбацио, а пресуду призивног суда као правилну и на закону основану и потврдио.“

Пропис § 649 од II грађ. парн. пост. предвиђа специјални скраћени рок од 8 дана за изјаву правних лекова, без обзира да ли је у питању мандашни поступак или редован спор по меници. (Закључак II већа Касационог суда од 25. фебруара 1936 год. Рек. 98).

У правној ствари тужиоца Д. Б. противу туженика Ј. Д. ради дуга, тужилачка страна тужбом својом од 7. октобра 1933 г. Бр. 14526 правдајући забрану одобрену решењем Среског суда у Пожаревцу од 22 септембра 1933 год. Бр. 14114, тужила је суду туженика Ј. Д. и молила да га суд по кратком поступку осуди да јој плати 51200 дин. главног меничног и остале парничне трошкове.

Окружни суд у Пожаревцу осудним решењем од 4 априла 1934 год. Мен. 667/34-3 осудио је туженика Д. да у року од три дана плати тужиоцу Б. 51200 д. на име главног меничног дуга и трошкове.

По приговору туженика Окружни суд решењем својим од 12. VI 1934 год. Мен. 667/34. задржао је горње осудно решење од извршења и предмет пустио у ток ради редовног суђења. Пресудом истог суда од 4 априла 1935 год. Мен. 667/34-9, уважен је приговор туженика Д. и напред поменуто осудно решење у целости укинута, с тим да се по извршности пресуде предмет упути у смислу § 677 грађ. парн. пост. председнику већа.

По одржаној усменој расправи, Окружни суд у Пожаревцу пресудом својом од 18 октобра 1935 год. Мен. 667/34-13, осудио је туженика на плаћање спорног дуга, са разлога:

„По § 19 мен. зак. индосанат који је стављен после протеста због неисплате или пошто је протекао рок одређен за подизање тога протеста има дејство обичног уступљења, — а по § 867 гр. зак. уступитељ преноси на пријемника сва своја права и зато иста пријемнику и припадају. Према овоме уступком менице преноси се како менична сопственост тако исто и сва права скопчана с њом, која је имао уступитељ.

Па како се из поднете менице у см. § 390 гр.пп. види да је исту меницу, чији је рок доспелости био 5 септембра 1932 год. на дан 8 септембра 1933 заједно са протестним трошковима исплатио Пож. шт. као сопственику исте, последњи индосант исте П. Д. и да је Пож. шт. по исплати исту меницу пренела на њега, а он је, пак, 9 септембра 1933 год. пренео на тужиоца Б. то је с обзиром на напред речено § 19 мен. зак. и § 867 гр. зак. и тужбено тражење, а на име да је тужилац Б. сопственик поднете менице која гласи на суму од 68.800 дин. и да као такав по истој има права наплате у 51.200 дин. колико тражи од туженика Д. као акцептанта исте — § 20 мен. зак. доказано, — те је суд, а на основу § 21 гр. зак. и донео пресуду као у диспозитиву којом је туженика осудио на плаћање дуга.

Суд је ценио и уз приговор одн. одговор на тужбу поднета саслушања Петра Д. од 5. I. 1934 год. и тужиоца Б. од 2. II 1934 год. на која се је тужена страна за доказ својих навода позвала, те је нашао да су иста без утицаја на одлуку суда по овоме спору и то, саслушање тужиоца Б. у коме је он изјавио, да је тражено обезбеђење по поднетој меници тражио у своје име, а за рачун свога брата П. Д. са киме је иначе у имовинској заједници са разлога, што он у овоме спору као правопријемник свога брата, тражи осуду туженика и у своје име а за свој рачун, и саслушање Петра Д. из кога се види, да је између њега, туженика и издаваоца менице Ј. Х. заиста постојао ортачки однос око лифровања жељез прагова, који још није ликвидирао и чији рачун још нису пречишћени, а за покриће чијег кредита је према наводима тужене странке служила спорна меница, са разлога што ово преслушање П. Д. није учињено у овоме спору, нити се је пак тужена странка у овоме спору позвала на њега као на сведока.“

По призиву туженика, Апелациони суд у Београду, закључком својим од 10 јануара 1936 год. Пл. 25/36 одбацио је призив као неблагоприятан, са разлога:

„Побијана пресуда предата је заступнику туженога, као призивача, према доставници на дан 7 новембра 1935 год. а међутим, тужени је преко свога заступника изјавио призив на пресуду под II а) по мен. 667/34-13 на дан 21 новембра 1934 год. под II а) По мен. 667/34 14.

По § 649 II ст гр. п. пост. по меничним споровима призив се улаже у року од 8 дана.

Па како је у овом случају у питању менични спор, а из приложене доставнице у списима утврђује се, да је призивач примио побијану пресуду још 7 новембра 1935 год. док је призив на исту изјавио 21 новембра 1935 год. то се исти указује као неблагоприятан, јер није изјављен у зак. року. — § 565 т. 2 посл. реч. и II од. § 649 грађ. парн. пост.“

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

По рекурсу туженика, Касациони суд у Београду закључком од 25 фебруара 1936 год. Рек. 98 потврдио је нападнути закључак Апелационог суда, са разлога:

„Рекурент рекурса побија закључак Београдског Апелационог суда од 10. I. 1936 год. Пл. 25/36 којим је одбачен призив тужене странке, као неблаговремен и наводи да је погрешно нахођење Апелационог суда, да је у питању менични спор, те да је рок за изјаву призива био 8 а не 15 дана. Ово зато, што је менични спор трајао, све до доношења пресуде првостепеног суда од 4. IV. 1935 год. која је постала извршна — а којом је менични спор окончан укидањем меничног платног налога. Од тог момента настао је тежи редован спор, који је окончан по општим прописима поступка, те се према томе, и рок за изјаву правног лека против пресуде донете у овом спору има рачунати по општим прописима које износи 15 дана, а не скраћени рок од 8 дана, предвиђен за меничне спорове.

Упуштајући се, претходно у оцену питања допуштености рекурса туженика, Касациони суд налази да је овај рекурс допуштен с обзиром на § 608 и 613 бр. 1 гр.п. пошто је закључком призивног суда призив одбачен као неблаговремен § 565 бр. 2 гр.п.

Ценећи потом рекурсне наводе, Касациони суд налази да су исти неосновани, јер је правилно налажење Апелационог суда да се у конкретном случају има применити § 649 од. II гр.п. у погледу рока за изјаву призива пошто је по нахођењу Касационог суда у питању спор, који се води око менице, за које спорове § 649 од. II гр.п. предвиђа специјалан скраћени рок од 8 дана за изјаву правних лекова без обзира да ли је у питању мандатни поступак или редован спор по меници.*

Мењање вредности спорног предмета, у смислу § 594 од. послед. грађ. пар. пост. од стране призивног суда, не значи преиначење пресуде прошиву које би имало места ревизији. (Закључак III већа Касационог суда у Београду од 3 децембра 1935 год. Рев.1172/2).

У правној ствари тужиоца Б. Т. противу С. А., ради накнаде штете у вредности 3.570—дин., Срески суд у Ужичу, пресудом својом од 10 октобра 1934 год. П. 100/24, осудило је тужену страну на плаћање штете у суми од 1.770—динара, са разлога:

„Тужилац је навео, да је туженик у 1929 год. посекао у његовом забрану зв. „Љуто поље“ две букве и тринајест јелових дрвета, чиме га оштетио према процени са 2770 дин. За ову бесправну горосечу тужио га је надлежном суду, али је кривица застарела за доказ чега је поднео извршне пресуде надлежних судова. С тога је предложено да суд пресуди, да је туженик дужан да му у року од 15 дана под претњом извршења плати причињену штету у 2770 дин. и парничне трошкове за вођење крив. спора и овог спора.

За доказ својих навода приложио је пресуду Среског суда и пресуду Окружног суда, а поред тога молио је да се прибаве списи од суда према којима су донете приложене пресуде К. П. С. 339/31 и К. С. П. 157/34.

Туженик је навео да је он секао гору у своме забрану, а не у забрану тужиоцеву, па се с тога молио суд, да тужиоца одбије од тражења као неумесног. Трошак је тражио.

Изведени су докази, да је тужилац назначио и резултат ових доказа изнесен је у расправном записнику.

На основу проведених доказа утврђено је, да је туженик доиста извршио горосечу у забрану тужиоцевом, која горосеча према процени износи дин 2770 па је с тога туженика ваљало и осудити као у диспозитиву пресуде §§ 21 и 800 зак. и § 368 гр. п. п.

Протоколом полицијског увиђаја од 6-VII-1931 год. Бр. 15245 и протоколом судијског увиђаја од 25-VI 1933 год. (у одвојеним актима кривиде) као јавним исправама утврђена је величина штете као и то, да је горосеча извршена у забрану тужиоцевом, а не туженога §§ 368 и 388—396 гр. п. п. поред овога и сам туженик признаје, да је он исекао спорну гору као своју односно у свом забрану, док је напред наведеним протоколима судијског увиђаја на лицу места спорног забрана утврђено сасвим противно, односно да је забран у коме је извршена Горосеча својина тужиоцева.

Приговор тужеников, да је спорни забран његова својина и да према томе

он није дужан да накнади штету тужиоцу за штету тужиоцу за сечу своје горе неумесан је и ничим недоказан.“

По призиву туженика, Окружни суд у Ужицу, пресудом својом од 9 априла 1935 год. Пл. 12/35, преиначио је пресуду среског суда и тужену страну осудио на плаћање 997,12 динара, на име накнаде штете, са разлога: „Испитујући пресуду првостепеног суда која се у целости побија због погрешног правног и стварног пресуђења спора — Окружни суд у Ужицу као призивни суд узимајући за основ своје одлуке резултат расправе и доказивања како је утврђено у спору првог суда — нашао је: да срески суд правилно правно пресудио спор са разлога наведених у првостепеној пресуди, када је нашао да је тужени дужан накнадити тужиоцу причињену штету. Али је Срески суд погрешно када је величину накнаде штете одмери према процени исте од стране вештака, јер суд налази да на овај начин процента штете није се требала вршити, а ово с тога што је срески суд пропустио да изврши процену посечених дрвета по ценовнику закона о шумама који је у конкретном случају меродаван.“

Па како се из извештаја шумске управе у Ужицу Бр. 736 од 9 IV-1930 год. који је овај суд прибавио по службеној дужности — види да вредност посечених дрвета по § 151 зак. о шумама данас износи 997,12 дин. то је тужени дужан тужиоцу ову суму на име накнаде штете и платити.“

По ревизији тужене стране, Касацисон суд у Београду, закључком својим од 3 децембра 1935 год. Рев. 1172/2, одбацио је ревизију, као недопуштену, са разлога:

„Испитујући призивну пресуду Касацисон суд је нашао: Утврђивањем вредности спорног предмета у смислу последњег одељка § 594 гр. п. п. од стране призивног суда не значи преиначење пресуде ако призивни суд нађе да је вредност погрешно утврђена. На против из саме нападнute пресуде призивног суда види се да је он пресуду првог суда у свему осталом потврдио, мењајући само исту у погледу вредности спора. Против тако утврђене вредности у призивном поступку нема места правном захтеву по § 594 последњи став гр. п. п. и то што је призивни суд утврдио снажно је веже и ревизијски суд. Према томе а пошто је вредност спорне ствари и по пресуди првостепеног суда и по побијаној пресуди призивног суда испод 5.000 дин. и пошто су и пресуде и првостепеног и призивног у свему осталом сагласне, ревизија туженог појављује се као недопуштена, пошто се њоме напада оно у чему се први и призивни суд слажу § 596 од III грађ. п. п. Због тога је Касацисон суд и донео горњи закључак.“

Јован Д. Смиљанић,
секретар Касацисоног суда у Београду.

ИЗ АДВОКАТСКЕ КОМОРЕ

ЗАПИСНИК

Скупштине Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије, одржане у Сарајеву, дне 31. маја 1936. у 10 сати пре подне, у просторијама Адвокатске коморе у Сарајеву, Соколска ул. бр. 3.

Присутни: Испред Адвок. Коморе Београд: претседник г. Симић Владимир, затим г.г. Живадиновић Милан, Жугић Тришко Ивковић Драгомир, Пешић Лука, Олип Др. Јанко и Павловић Милорад. Љубљана: претседник г. Жировник Др. Јанко, затим г.г. Фетих Др. Отон и Урбанц Др. Антон. Нови Сад: претседник г. Адамовић Др. Стеван, затим г.г. Јакшић Др. Жарко и Станковић Др. Василије. Подгорица: претседник г. Коларовић Др. Душан. Сарајево: претседник г. Андријашевић Др. Нико, затим г.г. Бадовицац Др. Илија Семјан Др. Мишо, Барух Др. Израел, Спахић Др. Ивица, Бехмен Др. Махмуд и Фирст Др. Роберт. Скопље: претседник г. Јанковић Л. Бора и г. Тривунац Стеван. Силиш: претседник г. Бај Др. Рикард и као пуномоћник Др. Карамана Иве, Др. Гиуна Силвестра и Др. Педерина Рудолфа и г. Барбиери Др. Јосип и као пуномоћник Др. Шимунића Звонимира. Загреб: претседник г. Политео Др. Иво, затим г.г. Доброволни Др. Веслеслав, Леитнер Др. Марко и Видман Др. Владимир.

Претсједник Савеза за период 1935/36. г. Др. Рикард Бај поздравља делегате, отвара скупштину у 10 сати, те констатује да су сви присутни изасланици исказани пуномоћјима, те да је скупштина у смислу чл. 10 Правилника способна да ствара закључке. Предлаже за овероваче записника гг. Др. Бадовиња Илију и Др. Баруха Израела, а за водитеља записника г. Др. Роберта Фирста, што се прихваћа. Поздравља у првом реду г. Др. Миљивоја Симића, претсједника Врховног суда у Сарајеву, као заступника г. Министра Правде, а затим у краћим цртама приказује рад Савеза кроз период 1935/36. те рад делегата Савеза на скупштини међународног Савеза адвоката („omnia fraterne“) у Бриселу у јулу 1935.

Госп. Др. Миљивоје Симић, претсједник Врховног суда у Сарајеву у свом кратком говору прије свега изјављује, да г. Министар Цветковић, заступник Министра Правде, жали да је спречен да лично присуствује скупштини, а да је њега овластио, да га заступа и да скупштини жели плодан рад. Истиче тешке дужности судија, а затим и дужности адвоката, које успоређује, те је мишљења, да рад адвоката треба да буде коректив судачког рада, и таквим заједничким радом постићи се жељени успех.

2) Извештај о раду Савеза кроз период 1935/36. тајника г. Др. Барбиерна из Сплита, раздијељен је међу делегате. Ово извјешће приложено је записнику, те чини његов саставни дио.

Завршне рачуне и предлог буџета за период 1936/37. поднео је благајник г. Живадиновић Милан. Завршни рачуни и предлог буџета приложени су овом записнику те чини његов саставни дио.

Извјештај тајника и благајника, као и завршни рачуни и предлог буџета примљени су једногласно тиме, да је принос појединих комора повишен на динара 10.— годишње по члану.

3) Прелази се на 3 тачку дневног реда, те претсједник г. Др. Бај предлаже, да се за претсједника за период 1936/37. изабере г. Др. Нико Андријашевић, претсједник Адвокатске коморе у Сарајеву. Скупштина једногласно изабере г. Др. Нику Андријашевића за претсједника. Др. Бај упућује новозабраном претсједнику неколико ријечи поздрава и честитања. Др. Андријашевић преузимајући од г. Др. Баја претсједничко мјесто, захваљује на избору, а захваљује и г. Др. Бају на пожртвованом раду у прошлој години. Обећаје, да ће радити у истом правцу и рачуна на сарадњу комора.

4) Реферат г. Др. Урбанца о тарифи, прилежи записнику. Прилог 4. У дискусији судјеловали су г. Др. Видман, који се је изјаснио против предлога у резолуцији о хонорару од 10% код т. бр. 2, те против измјене § 6 уредбе о тарифама за награде управитељу стечајне масе и принудног поравњања. Г. Др. Семјан предлаже додатак резолуцији, да трошак припада управитељима стечајних маса, у колико су адвокати. Др. Јакшић предлаже, да се најприје ријеша питање, да ли скупштина уопће жели измјену тарифе. Гг. Др. Политео, Симић, Др. Олип, Др. Андријашевић и Др. Коларовић су против тога, да се за сад траже измјене.

Прихваћа се затим реферат г. Др. Урбанца тиме, да се тражење измјена у тарифи одлаже на 1 годину.

Скупштина прима на знање исправак, да се захтјев г. Др. Урбанца односи на готове издатке и диете а не на хонорар, и прихваћа предлог пословног одбора, да се призна Адвокатској комори у Љубљани на име свих издатака по овоме основу и исплати из благајне Савеза паушална сума од 18.000 дина.

5) Реферат о новели к одредбама о порезу на ренте одржао је госп. Др. Отон Фетих. Реферат је приложен записнику. Прилог 5. У дискусији су судјеловали гг. Др. Аламовић, Др. Олип и Др. Фетих, те је закључено, да се препушта пословном одбору, да по потреби подузме потребне мјере.

6) Реферат г. Др. Рикарда Баја о питању званичног награђивања уредовних обрана. Госп. референт истиче, да су адвокати на подручју сплитске коморе превише оптеречени заступањем странака, којима је признато сиромашко право као и уредовним обрамама сиромашних. Адвокати на подручју сарајевске коморе да су још више оптеречени бесплатним заступањем. Адвокатски staleж је једини, којему држава намеће бесплатан рад. И ако се адвокати томе не отимају, ипак није праведно, да се у томе иде предалеко. Судови нијесу доста опрезни при дозволи сиромашког права. Било би идеално, ако би се омогућило да коморе поједине случајеве провјеравају, т.ј. да ли мољитељ имаде увјете, да му се дозволи сиромашко право и бесплатно заступање. Држава би могла предвидјети награде за таква заступања, које би судови ликвидирали. У том случају би се молбе и боље провјеравале. Предлаже резолуцију према којој се молбе за подјеливање сиромашког права имаду боље провјеравати, и да се подуму потребне мјере

ради редуцирања тих заступања и евентуалних награђивања. Ограничује затим предлог резолуције, да се молбе имаду тачније провјеравати, и да се адвокати, нарочито код уредовних обрана имаду у становитом року прије рочишта обавјештивати. У дискусији судјелује г. Др. Политеа, који сматра заступање сиромашних традиционалном дужношћу адвоката. Осим тога је заступање сиромашних последица облигаторног заступања. Мишљења је, да би се акција Савеза имала ограничити на то, да се подјеливање права сиромаштва сведе на праву мјеру. Др. Адамовић предлаже, да се тражи, да држава као накнаду даје неку паушалну своту пензионим фондовима. Г. Жугић је против сваке резолуције, бесплатно заступање је дужност адвоката, а данас нијесу прилике да се тражи награда. Г. Павловић напомиње, како и држава снаша жртву, када не тражи таксе. Г. Др. Фетих даје сугестију, да адвокати трошак даду обрелити и да траже наплату, када ће то код молитеља бити могуће. Евентуална награда државе могла би се одобрити на течевини. Истиче даље, да је Апелациони суд у Љубљани окружном упозорио све подручне судове да при подјеливању права сиромаштва буду опрезнији. Г. Симић упозорава на 6 годишњи пожртвовани рад многих београдских адвоката заступањем код Државног суда за заштиту државе који је рад највећим дјелом бесплатан. Предлаже да се коморе обрете Апелацији на оним подручјима, где је тај терет претежак. Г. Др. Коларевић истиче, да су адвокати на подручју коморе у Подгорици приморани, да траже и извршење и предујумљују таксе. Референт г. Др. Бај модифицира свој предлог тако, да Љубљанска комора достави препис циркулара Апелације у Љубљани, на темељу којег да поједине коморе исходе слични поступак код њихове надлежне Апелације. Г. Др. Андријашевић предлаже, да се Апелациони судови још замоле, да се и судски чиновници имаду именовати бранитељима.

Модифицирани предлог г. Др. Баја са додатком г. Др. Андријашевића скупштина затим усваја једногласно.

7) Реферат г. Др. И. Политеа о адвокатској тајни и адвокатском имунитету. Референт разлаже, како је повјерење у адвоката темељ адвокатског звања. Дирали се у тај темељ, руши се и наше звање. Ми можемо заступати успјешно само онда, ако нам странка каже сву истину. А она ће нам ту истину речи само онда, буде ли сигурна, да ће ова истина, повјерена нама, остати тајном према свакоме, па и према власти. Дакле је дужност чувања тајне наложена адвокату у интересу странке и успјешног заступања или обране. То право странке, да јој тајна буде чувана по адвокату и дужност адвоката да тајну чува, морају бити поштовани по свакој власти и зато ова ни заобилазним начином несмије доћи до сазнања тајне. Доследно томе не смије истражна власт, ни судска, а камоли полицијна, вршити увиђај у списе адвокатске писарне. Закон је о томе јасан. Апстрахирајући од прописа кривичног и грађанског поступника довољно је упутити на § 22. Закона о адвокатима који гласи: „Адвокат је дужан чувати тајну о стварима које су му повјерене, али то не може бити на штету његовог права да ради личног оправдања назначи извор свог сазнања. У сваком је поступку ослобођен дужности да свједочи о ономе што му је као адвокату поверено или да изда списе којима су му саопштене поверљиве ствари или које су сачињени као белешке о таквим поверљивим стварима.“ Зато су повредиле закон оне власти, које су у конкретним случајевима провеле преметачине адвокатских писарна. Морамо против тога просвједовати и то у будуће спречити. С друге стране ваља спречити да адвокат то своје право злоупотреби и да смета држави у њезину праву да прогони и открива злочин, који није у вези са адвокатском тајном. Мисли да се та два права — право адвоката и странке на тајну и право државе на кривични прогон — даду ускладити тако, да се Дисциплинском већу Адвокатске коморе повери испитивање и одлучивање. Је ли адвокат у конкретном случају злоупотребио то право и у својим списима крио нешто што није у вези с повереном му од странке тајном, јер ако је то злоупотребио, онда је починио дисциплинску кривичну и Адвокатска комора нема разлога, да га у таквоме случају узима у заштиту.

Г. Др. Бај поздравља овај предлог али није сигуран у успех, јер ће државна власт указати на интерес, да неке податке што прије сазна. Г. Влада Симић предлаже, да се у евентуалној резолуцији умјесто надлежности Дисциплинског вијећа, установи надлежност Адвокатских комора.

Скупштина затим прима једногласно резолуцију г. Др. Политеа, измјењену према предлогу г. Симића, тиме, да се иста упуту г. Министру Правде. Иста гласи: „Поводом учесталих повреда адвокатске тајне по органима власти, напосе преметачином списа адвокатске писарне, скупштина Савеза адвокатских комора,

WWW.UNILIB.RS

Упућујући на законску дужност адвоката, да чува тајну повјерену му по страници и на његово законско право, да у сваком поступку буде ослобођен дужности да исказује о ономе што је предмет адвокатске тајне, или да било којим начином дозволи откривање повјерених му тајна, наглашује, да је чување адвокатске тајне увјет успјешног заступања интереса странке и давања адвокату оног повјерења, које је темељ адвокатског звања. Адвокат не смеје, додуше злоробити ту своју дужност и право, јер би тиме починио дисциплинску кривицу, али да ли ју је починио и тако држави ускратио њезино право откривања злочина, о томе одлучује једино Адвокатска комора. Једино преко Адвокатске коморе смију надлежне власти сазнати, крије ли се у актима адвоката нешто што није адвокатска тајна.⁴

8) Реферат г. Др. Владимира Видмана о мировинским таксеним маркицама за извршење сврхе из § 118 Зак. о Адвокатима. Референт разлаже потешкоће, у које је запао Фонд загребачке Адвокатске коморе а које се тичу плаћања чланских улога. Фонд сам није ујожен, пак би и уз досадање уплате могао бар још десет година удовољавати својим обавезама, али несигурност би настала у даљњој будућности. А те се потешкоће појављују, негђе у мањој негђе у већој мјери, и код других комора. Требало би дакле данашњи начин уплаћивања замјенити другим zgodнијим. Тај би се пак састајао у посебним мировинским маркицама таксеним, које би био обвезан заљепљивати сваки адвокат на све поднеске властима и на правне исправе. Висина таксене маркице равнала би се према ринституци поднеска, тако да би такве маркице биле праведан и размјеран терет, свакако мање осјетљив од досадањих редовитих размјерно великих уплата. Крај свега тога с тим би се таксеним маркицама могао постићи лијеп приход, који би омогућио Фондовима да удовоље свим оправданим захтјевима. Ако која Адвокатска комора мисли, да може изаћи и без таксених маркица, може се тога одрећи; главно је, да се може с тим системом послужити она комора, која буде то хтјела, сматрајући да јој тај систем боље конвенира. Доказује се статистичким подацима са подручја Адвокатске коморе у Загребу, колико би се апроксимативно (скоро око милијон динара годишње) дало сабрати на тај начин. Не тражи се од осталих комора да усвоје за себе тај систем, али тражи од Савеза нека подупре Адвокатску комору у Загребу у настојању да добије могућност издавати таксене маркице за свој Мировински Фонд. Упућује на примјере Италије и Румуњске те на студиј, који је у том погледу извршила Међународна унија адвоката и загребачка Адвокатска комора.

Г. Влада Симић истиче, да београдска Адвокатска комора са симпатијама прати овај закључак загребачке Адвокатске коморе, те такођер предлаже, да се Савез придружи молби загребачке Адвокатске коморе.

Г. Др. Бај упозорава, да ће министарство тражити неку контролу како адвокати те таксе не би пребачили на странке. Требало би унапред том приговору предустрети. Постоји надаље бојазан, да ће прихватам тог предлога са стране Министарства, неки чланови престати уопште са плаћањем доприноса, те предлаже, да остане и неки мали мјесечни допринос чланова.

Скупштина затим једногласно прихвата ову резолуцију:

Скупштина Савеза Адвокатских Комора Краљевине Југославије закључује подупријети предлог, што га је Адвокатска комора у Загребу дне 13. децембра 1935. под бројем 3384/35. поднијела г. Министру Правде у предмету донашања законске овласти Адвокатским коморама односно њиховим Пензионим Фондовима да у сврху набаве средстава за провредбу осигурања могу издати посебне маркице према правилнику, који би издао Министар Правде у споразуму са Министром Финансија. Савез Адвокатских Комора Краљевине Југославије посредоваће у смислу чл. 4. свог Пословника код владе и свих надлежних фактора, да се тај предлог Адвокатске коморе у Загребу прихвати и оживотвори⁵.

9) Предлог измјене Правилника (§ 14) у сврху омогућења успјешнијег рада. Тајник сплитске Адвокатске коморе г. Др. Јосип Барбиери образлаже предлог за измену чл. 14. Правилника Савеза. Током текућег периода од јуна 1935. до маја 1936. пословни одбор Савеза више је пута био присиљен, да се обрати г. Живадин Јвићу, благајнику Савеза у Београду, и да га замоли за личну и брзу интервенцију на надлежном Министарству. Чињеница да се Министарство Правде налази у Београду од особите је важности и значења и за успешан рад Савеза од преке је потребе, да он има једног сталног органа који ће се налазити у Београду и по коме Савез може да у случајевима потребе одмах и брзо интервенира у свим питањима, која засјецају у рад Савеза и у интересе адвокатског

сталежа. Предложена измјена води о томе рачуна и она је плод дугогодишњег искуства, те је сматрамо стварно оправданом и основаном.

Члан одбора београдске Коморе г. М. Живадиновић такођер образлаже тај предлог, те упозорава да ако се усвоје измјене и допуне чл. 14. Правилника треба допунити и чл. 9.

Скупштина затим једногласно прихваћа измјене у Правилнику:

1) Код. чл. 9. иза ријечи „избор претсједника“ надодаје се „и једног тајника“.

2) Чл. 14. мијења се и гласи: „Савез има два тајника и то: тајника оне коморе, чији је претсједник и претсједник Савеза (изузетно може да буде бирано и друго лице) и члана одбора коморе у Београду кога Скупштина Савеза изабере. Тајник са сједиштем у Београду уједно је и благајник Савеза. Он одржава везу између пословног одбора и централних надлештава у Београду у предметима, који засјецају у дјелокруг Савеза и интереса адвокатског staleжа. Упуте о пословању писарне Савеза даје тајницима пословни одбор или мјесто овога претсједник Савеза“.

Скупштина затим једногласно бира за тајника са сједиштем у Београду, а који је уједно и благајник Савеза, г. Милана Живадиновића. Скупштина прихваћа предлог пословног одбора да се чиновнику Адвокатске коморе у Сплиту за рад Савеза кроз период 1935/36. даде награда од 500 дина.

Надаље скупштина прихваћа једногласно предлог пословног одбора да се скупштина Савеза у години 1937. одржи у Скопљу.

10) Евентуалиа:

Др. Коларовић износи случај злостављања адвокатског приправника Вешовића, те чита акт што га је Адвокатска комора у Подгорици упутила Савезу. Предлаже, да се о том питању донесе одлука.

И г. Др. Јакшић износи случај протузаконитог поступка власти са неким адвокатима. Г. Жугић тврди, да се је већ протестирао, али да досадашњи протести нису помогли. Г. Владимир Смић предлаже, да се изврши протест, јер је то наша дужност. Износи случај где су три крагујевачка адвоката везана вођена. Г. Др. Бај препоруча да се не остане само код протеста, него за случај потребе да се и лично интервенира. Претсједник г. Др. Андријашевић резумира сва мишљења тражена током дебата у закључку, да адвокати не траже за себе никакав привилегисани поступак, него да се власти у поступку с њима држе закона. Нарочито пак при вршењу свог звања траже појачану заштиту.

Скупштина једногласно закључује, да Савез упути поднесак опће нарави г. Министру Правде и г. Министру Унутрашњих дјела.

На предлог г. Милана Живадиновића продужује се овлашћење за издавање једне књиге о раду Савеза, што је било закључено на прошлогодишњој скупштини, а за коју ће материјал да среде гг. Др. Видан О. Благојевић и Милан Ж. Живадиновић.

Г. Др. Политео покреће питање јавности кривичних расправа. Ова је неко вријеме била изигравана на разне начине, па што више и тако да се имена адвоката, који су бранили, нијесу смела приопћивати у новинама. Скупштина закључује, да ће Одбор Савеза за случај потребе и гледе тог питања потребне кораке подузети.

Г. Др. Адамовић износи, да су услед једног решења Министарства и јавни биљежници чланови Пензионог Фонда Адвокатске коморе у Љубљани те је исти постао Фонд адвоката и јавних биљежника. Комора се на име томе није противила. Иста комора је примала у чланство Фонда и адвокатске приправнике.

У дискусији испољило се је мишљење, да се то не слаже са законом.

У 12½ сати претсједник г. Др. Андријашевић закључујући скупштину захваљује делегатима на труду.

Записничар:

Др. Р. Фиршт, в. р.

Претсједник:

Др. Н. Андријашевић, в. р.

Оверачи записника:

Др. И. Барух, в. р.

Др. И. Бадовинац, в. р.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ИЗВЕШТАЈ

о раду Савеза Комора Краљевине Југославије, поднет VI. редовној Годишњој Скупштини одржаној 31. маја 1936. год. у Сарајеву.

Садањи пословни одбор наступио је својим радом послје пете редовне скупштине Савеза одржане лане дне 26. маја у Сплиту.

Сви предлози које је пета скупштина усвојила, били су одмах извршени.

Пословни се одбор одмах ставио у везу са Међународном Унијом у Бриселу и саопштио јој састав новог пословног одбора Савеза.

Као тешко наследство примио је нови пословни одбор питање нове адвокатске тарифе. Настојало се свестрано, да би нова тарифа одговарала смијерницама и одлукама лањске скупштине. У том је правцу пословни одбор интервенирао више пута, и индиректно, по своме нарочитом одаслинику г. Д-ру Урбанцу и директно, актима упућеним Министарству правде, те г. Живадиновићу.

Нова је тарифа донешена и ступила је на снагу. Не може се казати, да она потпуно одговара смијерницама скупштине ни оправданим интересима адвокатског staleжа, али ипак је важно да се је напoкoн постигла једна јединствена тарифа.

Нацрт тарифе, који је био донесен споразумно између делегата адвокатских комора и Министарства, био је прије коначне редакције нешто измењен на штету адвокатског staleжа.

Каква таква, нова тарифа има ту предност, да је јединствена за читаву државу и да барем у неким прописима води рачуна о квалитету рада адвоката.

Детаљни извештај о тарифи даће вам г. Др. Антон Урбанц, делегат Љубљанске адвокатске коморе у 4. тачци дневног реда.

Друго питање са којим се је пословни одбор бавио, било је питање тачног тумачења прописа Уредбе о ослобођењу поштанских такса Комора и Савеза у међусобном саобраћају. То је питање коначно повољно ријешено и то на основу опетованих пресуда Држав. Савета и послје личне интервенције г. председника Савеза код г. Министра П. Т. Т. приликом боравка његова у Сплиту.

Савез је наш био заступан на међународном састанку Међународног Савеза Адвокатских Комора у Бриселу од 5 до 7 јула 1935 год. О раду и о закључцима добио је Савез три примерка записника, које је доставио Адвокатским коморама Београда, Љубљане, Загреба и Сплита.

Савез је већ обавестио заинтересоване Коморе о овогодишњем састанку Међународне Уније адвоката, који ће се држати у септембру у Бечу и Прагу од 3—9.

Савез је упутио циркулар-акт свим Коморама због случаја примјене прописа § 43 ж) Зак о адвокатима.

Савез је интервенирао код Министра Трговине и Индустије због боље и тачније стилизације у Уредби о овлашћеним цивилним инжињерима и њиховом праву стручног заступања странака.

Савез је одмах доставио резолуцију о праву адвоката на заступање пред Духовним Судовима, али све до данас у томе нема уопће одговора.

Савез је на потицај Адвокатске коморе у Сплиту интервенирао код Министарства правде због питања примјене Грађ. судског поступника у споровима пред Главном Контролом због очувања интереса странака.

Савез је интервенирао код истог министарства због питања награде адвоката код земљорадничких спорова.

Савез је интервенирао код Министарства правде у интересу правосуђа да се том министарству додијели буџет, који ће бити довољан за све потребе судске управе.

Савез се је обратио и Министарству правде и оном унутрашњих дела у питању пројектованог закона о иступима у правцу да се сузбије надриписарство.

Савез се је опетовано пута обратио Министарству правде због закона о судијама у правцу, да се права адвоката неокрњена очувају. За то питање функционер Савеза у Београду лично је више пута залазио код односних референата.

Савез је покренуо питање награђивања уредовних обрана. О томе ће бити детаљно изнешено под 6 тач. дневног реда.

Савез се је обратио Министарству правде приликом доношења Уредбе о заштити земљорадника у опће у правцу да се оправдани интереси адвоката очувају и заштите.

Савез се је на потицај Адвокатске коморе у Загребу обратио Министарству правде због заштите адвокатске тајне.

Савез се је на тражење Адвокатске коморе у Сарајеву обратио Министарству у питању Др. Винка Микољи.

Ово је у главним цртама приказ рада пословног одбора Савеза кроз минули период 1935/1936.

Осим тога Савез је водио најразноврсније дописивање због разних предмета и више је пута функционер Савеза у Београду г. Живадиновић Милан замољен интервенирао лично код разних надлештава.

Овом приликом показала се је као потребна извјесна измјена Правила чл. 14 у сврху да се обезбједи боље и успјешније рад Савеза. О томе детаљније под 9 тач. днев. реда.

Подношајући извјештај пословни Одбор захваљује свима, у првом реду господину Живадиновићу те осталима, који су својом сарадњом олакшали рад пословном одбору и тиме допријели успјешнијем дјеловању његовом на ошћу корист адвокатског staleжа.

Предлаже се да овај извјештај буде примљен до знања и одобрен.

ЗАПИСНИК

XXIV седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 22. априла 1936. год. у 18 часова у Београду.

Присутни: Претседник Владимир Симић, чланови одбора: Војислав Милошевић, Савко Дуканац, Др. Иван Рибар, Др. Миленко Стојић, Др. Јанко Олип, Тришко Жугић, Др. Видан Благојевић, Сима Алкалај, Др. Радоје Вукчевић, Драгомир Ивковић, Лука Пешић и Драгослав П. Ђорђевић.

Извинили се због недоласка: Заменик претседника Милан Драговић и чланови одбора Милорад Павловић, Милан Живадиновић, Љубиша Димитријевић и Младен Цинцар Јанковић.

Претседник Симић отвара седницу у 18 часова и даје реч шефу канцеларије Радмиру Стоиловићу да рефрише по предметима из делокруга секретара Љубише Димитријевића, који на седницу није могао да дође. По реферату шефа канцеларије доносе се ове одлуке:

Одобрава се Др. Радивоју Воркапићу упис у именик адвоката са седиштем канцеларије у Београду.

Одобрава се Иву Ј. Бутијеру упис у именик адв. приправника на вежби код Александра Качавенде, адв. у Петровцу, с тим, да у року од 15 дана покаже оригиналну диплому о свршеном правном факултету на увиђај.

Одобрава се Катарини Шефер упис у именик адв. приправника на вежби код Трипка Нинковића, адв. у Београду, с тим да у року од 15 дана покаже Комори на увиђај оригиналну диплому о свршеном правном факултету.

Одобрава се Милу А. Вајсу упис у именик адвокатских приправника на вежби код адвоката Ђорђа Ступаревића у Београду.

Одобрава се Михаилу Маркштајну упис у именик адв. приправника на вежби код адвоката Жарка Зековића у Зајечару.

Одобрава се Радивоју Попс-Драгићу, адв. приправнику из Београда прелаз из канцеларије адвоката Др. Фридриха Понса у канцеларију адвоката Др. Радивоја Јовановића ради продужења вежбе.

Брише се из именика адв. приправника Лука Предић под 20. октобром 1934. год., с тим, да му се време од 1. септембра 1933. год. до 1. јуна 1934. год. не рачуна у приправничку вежбу, пошто исту, према изјави принципала Др. Богољуба Јовановића није вршио.

Реч добија секретар Драгомир Ивковић који рефрише по предметима из свога делокруга, па се доносе ове одлуке:

По тужби Др. Мавра Рајна Бр. 106/36. против Ковачевића Николе, адв. из Бољевца решено је, да се предмет упути заступнику Коморе да га оптужи дисциплинском већу.

По тужби Ђорђа Костића Бр. 2777/35. против Цветка Чворића из Љубовице решено је, да се предмет упути заступнику Коморе да га оптужи дисциплинском већу.

По тужби Драгослава П. Ђорђевића Бр. 665/36. против Др. Диониса Године, адв. из Београда решено је да се предмет упути заступнику Коморе да га оптужи дисциплинском већу.

По тужби Шихт Левра д. д. из Осијека Бр. 2784/35. против Миодрага

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Живковића, адв. из Београда решено је, да се предмет упуту одбору тројице ради пресуђења.

По тужби Др. Беднаића Даворина Бр. 495/36. против Милоша Станковића, адв. из Београда решено је, да се против Станковића не тражи дисциплински поступак, пошто адвокат није дужан да финансира своје клиенте.

Примљен је благајнички извештај за месец март 1936. год.

Прима се предлог благајника Симе Алкалаја под Бр. 1024/36 о реорганизацији рада у вези са благајном.

Прима се знању саопштење председника Симића о случају адвоката Јована Прендића, кога је тужио Драгутин Живковић због дела из § 318. к. з. а суд нашао да нема места оптужби.

По предметима наплате чланских улога егзекутивним путем по којима је извршна власт констатовала немаштину, решено је, да се исти доставе члану одбора Др. Радоју Вукчевићу, с тим, да спреми реферат за идућу седницу.

Како је дневни ред седнице исцрпљен то председник исту закључује у 19 часова.

Записник је прочитан и примљен.

Следују потписи присутних чланова и овера председника и секретара.

ЗАПИСНИК

XXV седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду одржане 13. маја 1936. године у 18 часова у Београду.

Присутни: Председник Владимир Симић, чланови одбора: Војислав Милошевић, Савко Дуканац, Др. Иван Рибар, Др. Јанко Олип, Тришко Жугић, Др. Видац Благојевић, Милорад Павловић, Милан Живадиновић, Сима Алкалај, Др. Радоје Вукчевић, Љубиша Димитријевић, Драгомир Ивковић, Лука Пешић, Драгослав П. Ђорђевић.

Извинили се због недоласка: Заменик председника Милан Драговић и чланови одбора: Др. Миленко Стојић, Младен Цинцар Јанковић.

Председник Владимир Симић отвара седницу у 18 часова и саопштава, да су донете президијално три одлуке и то:

1. Упису Караогловића Самуила у именик адвоката са седиштем канцеларије у Београду;

2. Упису Гломазића Љубомира у именик адвоката са седиштем канцеларије у Београду;

3. Брисању Јанешевића Стевана из именика адвоката под 23. априлом 1936. год., пошто је постављен за јавног бележника у Новом Бечеју.

Моли одбор да ове одлуке накнадно одобри, што одбор једногласно чини. Даље председник Симић говори о брошури Драгутина Левићанина „Ко руши наше правосуђе“ и сматра, да Комора за сада нема шта да предузима, јер се по предметима изнетим у брошури нормално води поступак. Са оваквим мишљењем председника Симића једногласно се слажу сви присутни чланови одбора.

Председник Симић даје реч секретару Љубиши Димитријевићу који реферише по предметима из свога делокруга, па се доносе ове одлуке:

На молбу Чедомира Тодоровића, адв. припр. из Београда, решено је, да му се изда тражено уверење о томе, да је навршио приправнички стаж како и колико Закон о адвокатима наређује, и да је стекао право на упис у именик адвоката, односно на адвокатуру.

Одобрава се Боривоју Ј. Мићићу упис у именик адв. приправника на вежби код Јована Чворића, адв. у Лозници.

Одобрава се Војиславу К. Николићу упис у именик адв. приправника на вежби код Милана Николића, адв. у Београду.

Одобрава се Момчилу Ђорђевићу упис у именик адвокат. приправника на вежби код Др. Радивоја Јовановића, адв. у Београду, с тим, да му се као дан почетка приправничке вежбе рачуна 6. јануар 1936. године.

Одобрава се Миливоју Михајловићу упис у именик адв. приправника на вежби код Јелене Ђорџ-Михајловић, адв. у Београду.

По молби Томе Кршикапе за упис у именик адв. приправника, решено је, да секретар Димитријевић извиди у суду како стоји са извиђајима, који се против молиоца воде, па да на идућој седници реферише и учини предлог.

Брише се из именика адв. приправника Делимир Н. Петровић под 9. априлом 1936. год. по одјави принципала.

Брише се из именика адв. приправника Лујо Карготић под 25. мартом 1936. год. под одјави принципала.

Брише се из именика адв. приправника Др. Ервин Оберсон под 5. мајем 1936. год. услед преласка у другу Комору.

Брише се из именика адв. приправника Мил. Имре под 18. априлом 1936. год. под одјави принципала Саве Павловића, адв. из Београда, с тим, да се од Саве Павловића узме детаљна реч о томе, да ли је вежба, коју је вршио његов приправник Имре била стварна и да ли му се може иста рачунати за полагање испита и стицање адвокатуре.

Претседник Симић даје реч секретару Драгомиру Ивковићу, који реферише по предметима из свог делокруга, па се доносе одлуке по тужбама против адвоката, које се по Зак. о адвокатима не могу објављивати.

Члан одбора Др. Радоје Вукчевић износи пред одбор случај неправилног вођења истраге у суду у Беранима поводом убиства жанд. каплара Панте Пантовића. Каже, да ће о свему што усмено говори поднети и писмен акт Комори с молбом, да га Комора као свој пошаље Господину Министру правде или на основи истога сачини други акт.

Благајник Сима Алкалај чита извештај о стању благајне за месец април 1936. год., који се једногласно прима знању.

За годишњу скупштину Савеза Комора Краљевине Југославије, која ће се одржати у Сарајеву 31. маја 1936. год. као делегате у смислу § 48. ст. последњи Зак. о адвокатима Одбор одређује: Претседника Владимира Симића, секретара Драгомира Ивковића и чланове одбора: Трипка Жугића, Милана Живадиновића, Симу Алкалаја, Др. Радоја Вукчевића, Луку Пешића и Драгослава П. Ђорђевића.

За путни трошак делегатима ће се издати из Коморине благајне по (500), пет стотина динара на терет рачуна путних трошкова и дневница.

Како је дневни ред седнице исцрпљен, то претседник Симић исту закључује у 20 часова.

Записник је прочитан и примљен.

Следују потписи присутних чланова и овера претседника и секретара.

ЗАПИСНИК

XXVI седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду, одржане 20. маја 1936. год. у 18 часова у Београду.

Присутни: Претседник Владимир Симић, чланови одбора: Војислав Милошевић, Др. Иван Рибар, Др. Јанко Олип, Трипка Жугић, Милорад Павловић Сима Алкалај, Др. Радоје Вукчевић, Љубиша Димитријевић, Драгомир Ивковић Лука Пешић и Милан Живадиновић.

Извинили се због недоласка: Заменик претседника Милан Драговић, чланови одбора: Савко Дуканац, Др. Миленко Стојић, Др. Видан Благојевић, Младен Цинцар Јанковић и Драгослав П. Ђорђевић.

Претседник Владимир Симић отвара седницу у 18 часова и саопштава, да је Комора примила акт од Министарства правде, којим извештава, да ће група немачких правника од 16 особа посетити Краљевину Југославију и да ће у Београд стиги 21. ов. мес. у 21.45 час., па моли да се овој групи немачких правника приликом доласка и бављења у Београду укаже пажња. Одбор ово саопштење прима на знање.

Претседник Симић даје реч секретару Љубиши Димитријевићу да реферише по предметима из свога делокруга, па се по реферату секретара Димитријевића доносе ове одлуке:

По молби Бранислава Љ. Ђорића за упис у именик адвоката, решено је, да се од истог претходно затражи да поднесе доказ о положеном адвокатском, односно судијском испиту, као и да поднесе податке о томе, где је провео време и чиме се занимао од дана када је поднео оставку на судијску службу до дана тражења уписа у именик адвоката, па тек онда предмет изнети на решење.

Одобрава се Др. Јанку Барићевићу, адв. из Загреба упис у именик адвоката са седиштем канцеларије у Београду.

Одобрава се Милораду Илићу упис у именик адв. приправника на вежби код Селимира Јевтића, адв. у Београду.

Одобрава се Тому Кршикапи упис у именик адв. приправника на вежби код Уроша Бјелића, адв. у Београду.

Брише се из именика адв. приправника Живадин Шулејић под 27. априлом 1936. год., пошто је ступио у државну службу.

Претседник Симић износи случај објављивања података из истрага кривичних путем штампе, док се адвокатима браниоцима не дају никаква обавештења за време овога стадијума кривичног поступка. Како је ова појава и штетна и недозвољена, шта више кривично дело, то сматра да Комора против ове појаве треба код Министарства правде да уложи протест и да тражи у интересу правосуђа и правилне примене Закона да се са оваквом праксом прекине. Репортери дневних листова додатке из кривичних истрага добијају од судског особља, а то не сме да буде.

Одбор једногласно прима на знање претседничково излагање и оставља њему самом, да напише протестни акт и преда Господину Министру правде. Како је дневни ред седнице исцрпљен, то претседник Симић исту закључује у 19.30 часова.

Записник је прочитан и примљен.

Слеђују потписан присутних чланова и овера претседника и секретара.

ЗАПИСНИК

XXVII седнице Одбора Адвокатске Коморе у Београду одржане 24. јуна 1936. године у 18 часова.

Присутни: Претседник Владимир Симић, чланови одбора: Војислав Милошевић, Савко Луканац, Др. Иван Рибар, Др. Јанко Олип, Тришко Жугић, Др. Видан Благојевић, Милорад Павловић, Милан Живадиновић, Др. Радоје Вукчевић, Љубиша Димитријевић, Драгомир Ивковић, Лука Пешић и Драгослав П. Ђорђевић. Извинили се због недоласка: Заменик претседника Милан Драговић, и чланови одбора: Др. Миленко Стојић, Сима Алкалај и Младен Цинцар Јанковић.

Претседник Владимир Симић отвара седницу у 18 часова и извештава, да је Комора добила позив од Министарства правде који је лично потписао Заступник Министра правде г. Драгиша Цветковић, којим се позива наша, као и све остале адв. коморе и пензионери фондови, да пошаљу по једног претставника на конференцију 29. јуна 1936. у Министарству правде, на којој ће се необавезно расправљати питање измене § 118. зак. о адвокатима, који говори о осигурању адвоката.

Решено је, да у име одбора Коморе конференцији присуствује члан одбора г. Драгослав П. Ђорђевић, с тим да се извести и Пензионери фонд да пошаље свога претставника

Претседник Симић саопштава, да је примљен извештај од Окружног суда у Шапцу о казни затвора Др. Драгољуба Росића, адвоката из Владимираца, у трајању од 6 (шест) месеца за дело из § 139/1 к. з., па је решено, да се од Др. Росића хитно затражи извештај о томе, кога жели да му Комора именује за преузиматеља канцеларије за време док он буде издржавао казну, с тим, да се предмет после тога упутити заступнику Коморе ради покретања дисциплинског поступка против Др. Росића.

Претседник Симић саопштава да је примио акт од Др. Радоја Вукчевића, адвоката и члана одбора Коморе, у коме се изнесе неправилности истраге и случајеве тортуре, који су над окривљенима вршени за време истраге, па је решено, да се материјал, који је изнео Др. Вукчевић достави Господину Министру правде са захтевом да се престане са вођењем истраге путем мучења и туче окривљених у истрагама, као и да се према истражном судји Миодрагу Тадићу поведе енергичан поступак.

Претседник Симић чита акт адвоката Радована Поповића из Тополе у коме се овај жали да не може да плаћа члански улог редовно од како је ступила на снагу Уредба о заштити земљорадника а нарочито с тога, што у Тополи лекар кад болеснику издаје лекарско уверење уједно овоме напише и тужбу и што срески начелник свршава свакодневно адвокатске послове, — па је решено, да се од Поповића тражи да поднесе извештај о конкретним случајевима рада лекара и среског начелника, како би их могла оптужити суду за дело пискарања из § 120. зак. о адвокатима.

Реч добија секретар Љубиша Димитријевић, који реферирше по предметима из свога делокруга, па се доносе ове одлуке:

Брише се из именика адвоката Милан Стојадиновић из Пожаревца под 4. јуном 1936. год као даном његове смрти, с тим, да се за преузиматеља његове канцеларије именује Драгомир Ђорђевић, адв. из Пожаревца.

По молби Ивана Трајковића за упис у именик адвоката са седиштем кан-

целарије у Београду решено је, да се истом одобри упис у именик адвоката само под условом да до 5. јула 1936. год. плати уписнину, огласну таксу и декретну таксу. У противном одбити га од тражења.

Одобрава се Еугену Ормају упис у именик адв. приправника на вежби код адвоката Др. Александра Грина у Београду.

Одобрава се Велимиру Путнковићу, адв. приправнику из Београда, прелаз из канцеларије Велимира Лукића у канцеларију Јеврема Томића, адв. у Београду ради продужења приправничке вежбе.

Одобрава се Зији Пашалићу адв. приправнику из Београда прелаз из канцеларије Милана Чобановића у канцеларију Блажа Радовића, адв. у Београду, с тим, да му се ништи сва вежба од 1. априла до 9. јуна 1936. год., пошто вежба није била стварна, и о томе му издати решење.

Брише се из именика адв. приправника Стеван Поповић под 9. мајем 1936. год. пошто је ступио у државну службу.

Реч добија Драгомир Ивковић, који реферише по предметима из свога делокруга, па се доносе одлуке, које се по закону о адвокатима не могу објавити.

По претавци Ружице уд. Др. А. Попс Драгића бр. 634/36. против Миливоја Белимарковића решено је, да се од Централног пријавног одељења У. Г. Б. званичним путем претходно затражи адреса Белимарковића, па да се тек онда даље по закону поступи.

Овлашћује се председник да за време судског одмора, пошто неће бити кворума за седнице одбора Коморе, доноси одлуке са секретаром, с тим, да за све одлуке тражи накнадно одобрење одбора коморе.

За случај да и председник отпутује из Београда, заступаће га у доношењу напред поменутих одлука заменик председника, односно најстарији члан одбора.

Како је дневни ред седнице исцрпљен то председник Владимир Симић закључује исту у 20.10 часова.

Записник је прочитан и примљен.

Следећу потписи присутних чланова и овера председника и секретара.

ПРИКАЗИ

Слободан Јовановић „Поратна држава“, Београд 1936. год. Издање Геце Кона А. Д. стр. 185.

Дело г. *Јовановића* О држави, изашло давно пре рата, послужило је и као уџбеник генерацијама које долазе и као извор упознавања онима који су позвани државом да управљају. То је био систем веома поуздан, основан на дугим опажањима и солидној документацији, дошао да постави основе и формулише закључке већ утврђеног типа државе.

Кад је после рата припремио свој систем О држави г. *Јовановић* је осетио потребу да га допуни објашњењима и опажањима О поратној држави, која је у еволуцији, али којој се већ сад опажају контуре. По истом критичком методу, после солидне документације и свестраних опажања, г. *Јовановић* нас уводи у Поратну државу исто тако сигурно као и у Предратну. Само, није сматрао потребним да нас уводи у непотребне детаље: дао нам је оно што је сматрао најважнијим и то упоредио са оним што је било пре рата. У томе циљу узео је одступања од Предратне државе код Енглеске, Француске, Италије, Немачке и Русије па пошто је за сваку од горњих држава изложио ново уређење, у једном посебном поглављу, названом Општи поглед, пружио је опште закључке или наговештаје, како сам каже. Те наговештаје укратко ћемо приказати, остављајући читаоцима да се са претходним излагањима, за сваку од пет означених држава, сами упознају, пошто им ставимо до знања, да ће их прочитање ових редова г. *Јовановића* обогатити у опажањима, у критицизму. Многе појаве у Поратној држави лакше ће објаснити, многе правилније запазити.

Поратна држава карактерише се појачањем извршне власти у односу на законодавну, што претставља „њено ослобођење законских ограничења, — дакле слабљење снаге закона, који је извор правне безбедности грађана.“ Затим, утицај државе на привредни и духовни живот друга је карактеристика Поратне државе. „Уместо слободне утакмице приватних произвођача, — планска привреда, која ту утакмицу искључује; уместо слободе мисли и слободе дискусије, — др-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

јавна идеологија, која, доследно изведена, спречава и слободу вероисповести, и слободу науке, и слободу штампе.“ Страначка утакмица уступа место једној државној странци, те је тако сужена или сасвим онемогућена. „Страначки живот није више слободан, него регулисан.“ Држава врши изједначење својих грађана. „Више или мање у свима земљама умањују се правне разлике између човека и жене, имовинске разлике између богаташа и сиромаха, културне разлике између варошана и сељака; чак помоћу народног просвећивања умањују се разлике између образованих и необразованих.“ Идеја права преображава се од индивидуалне у социјалну. Појединац се не узима више као јединка за себе, већ као део скупа економског и професионалног или класног карактера или најзад као део групе државне странке. Држава расте у колико вредност појединаца опада. Држава је свемоћна јер није само носилац идеје власти, већ и новог појма „друштвености“ у име кога може све и сме све да ради. „Држава се сада води као банка или као фабрика — пословно и стручњачки.“ „Нове установе наговештавају једну државу у којој би било мање слободе и права, али више ауторитета и организације; једну државу која би имала више плана и савршенију технику, али која би баш с тога била принуђена да врши изједначење појединаца“.

У завршним странама свога дела г. *Јовановић* излаже интересантну разлику између фашизма и комунизма и објашњава појам „државе масе“ како Поратну државу карактерише. Ту има дубоких закључака који читаоцу намећу размишљања корисна и по њега самог и по државну заједницу у којој живи.

Поратна држава последица је великог поремећаја изазватог Великим ратом. Људи се нису плашили рата и нису га спречавали услед бојазни од његових непосредних последица: убијања и ништења добара. Знали су, јер их је историја учила, да су поремећаји дубљи и судбоноснији, да поремећаји задиру у суштину човека, у његова схватања, у његов начин мишљења.

Човечанство је се борило у Великом рату за велике идеале и победу слободе над тиранијом. Отуда на једној страни видимо готово цео цивилизовани свет а на другој преставнике силе. Отуда победа прве групе над другом и као последица те победе, ослобођење народа од страначког јарма.

Али појединци из другог рата носе клицу поратне државе: обожавање организоване силе под ореолом свевласти државе, у коме знаку су победили. Пошто је победило силу, човечанство подлеже сили, готово без отпора и тиме пружа историји необичан парадокс: да је сила моћнија од организованог човечанства у слободи. И пошто сила у крајњој линији значи рат, то се ратна психоза наставља. Човечанство спрема себе на гилотину, у рат, пошто је се једном рата одбранило, изашавши победник са идејама које нису престављале силу.

Поратна држава је једна од опасних ратних последица изазвата преображајима у појмовима појединаца и скупова појединаца. Она не значи напредак већ једну судбоносни периоду у развоју државе, враћање на старе појмове о држави замењене новима као последице револуција. Човечанство је Предратну државу скупо платило. Поратна држава кошта већ веома много. Хоће ли један нов светски рат уверити појединце да нови методи и нова схватање нису добри? Држава као влада масе представља сталну опасност и за ту масу, састављену од појединаца, и за друге сличне масе. Она је опасност за мир и изнутра и споља. Отуда државе које су најмање одступиле од предратног типа државе данас представљају најмању опасност по унутрашњи и спољни мир. Државе, пак, које су дубоко измениле своју предратну структуру, стално су на вулкану рата. Држава маса као органска тражи да се изрази. Њој су потребни јаки ефекти, да би се масе држале стално на окупу око свога или својих идола. Сабљом се стално звецка, међународни мир се љуља и човечанство срља свесно или несвесно у нов рат који ће, истина доцкан, збрисати поратни облик државе, јер ће човечанство ваљда, после новог крвавог искуства видети, да држава није случајна творевина и да подлеже законима еволуције.

Милош М. Јовичић: О заједничким тестаментима. Београд 1934. стр. 15. Посебни отисак из Споменице Мауровићу о шесетогодишњици његова живота.

Г. *Милош М. Јовичић* касациони судија из Београда као свој прилог г. Мауровићу о шесетогодишњици његова живота, дао је кратку студију, о веома интересантним и ако ретким, заједничким тестаментима.

Писац је дефинисао заједничке тестаменте, затим је дао историски преглед институција у римском, немачком, француском, аустријском, швајцарском и на-

шем праву, па је се осврнуо на унутрашње одлике овог тестаментa: способност за тестирање, форму, врсте, садржину и правно дејство, најзад на престанак важности оваког тестаментa.

Заједнички тестаменти могу се сачинити само међу супружницима способним за прављење тестаментa у опште, лично, једним актом, у форми који важи за тестаменте. Писац излаже разне варијетете са којима се можемо срести при саставу заједничких тестаментa.

Правно дејство ових тестаментa је врло интересно: сваки супружник располаже са својом имовином. Г. *Јовичић* разлаже ситуације створене узајамним наслеђивањем и заједнички остављених легата.

Законски део деце не може се окрјити заједничким тестаментом.

Заједнички тестаменти могу се „опозвати једностраним актом свакога супруга у погледу његове наредбе и то у свако доба.“ То је разлика између заједничких тестаментa и уговора о заједничком наслеђивању. Опозивање се може учинити заједнички или појединачно. Права на опозивање заједничког тестаментa супрузи се не могу одрећи.

Због компликованости саме институције и многобројних проблема које истиче, г. *Јовичић* је против заједничких тестаментa.

При изради ове студије писац је се послужио обилном нашом и страном—аустријском, немачком и француском литературом, као што је приказао и неколико случајева из праксе.

Приказујући овај рад г. *Јовичића* сматрамо за потребно да нагласимо да и ова студија садржи све раније квалитете пишеве: концизност, јасност, документованост, савесност. Закључци су основани на правној логици створеној дугим размишљањима.

Михаило М. Живанчевић: Федерализам и унитаризам. Београд 1936. год. стр. 179. Издање пишево.

Федерализам и унитаризам два су појма око којих су прикупљени наши грађани у жељи да нашој држави пружи оно уређење које одговара њеним потребама и схватању већине грађана. Уз чист појам федерализма и унитаризма, развија се и неки средњи, прелазни систем, близак самоуправама, децентрализму или децентрализацији, који жели да измири ова два опречна појма, тако, да је данас могућно, и са добрим аргументима, бранити свако мишљење под једним само условом: да то мишљење прихвати и народ, када о уређењу државе и ако буде консултован. Јер, појмови су веома опречни, схватања различита, а то највише услед тога, што се проблем не поставља отворено и слободно. Да ли федерација или савезна држава са етнографским или географским границама или унитаризам са широким самоуправама, децентрацијом или децентрализацијом власти?

Г. *Живанчевић* је се потрудио да јасно изложи схватања науке и праксе по ова два опречна појма. Унео је више светлости и ако се није уздигао потпуно изнад свога привржнштва унитаризму. Проблем поставља елементарно, широко, за најшире масе, у главном по угледу на стране типове конфедерације или федерације, дискутујући о њима по старим утврђеним методама у науци од њихових противника.

Из дела г. *Живанчевића* види се да конфедерација или федерација, дакле сложена држава, имају многе недостатке, док унитаризам има многа преимућства над њима. То се види из излагања пишевих која представљају неку врсту дискусије, критике сложене државе.

Као научни рад г. *Живанчевића* књига претставља несумњив прилог објашњењу горња два појма, уз ограду његове привржености унитаризму, која се осећа кроз цело дело. Али, она не може расветлити и објаснити проблем федерације или унитаризма како се код нас поставља. Јер, г. *Живанчевић* је избегао да у томе погледу пружи своје закључке, пошто му је циљ био више да се шире масе упознају са појмовима федерализма и унитаризма, него да га виде примењеног у својој држави.

С тога је његов рад само половина онога што би се по постављеном питању могло рећи, јер нас не интересује како сложена држава функционише у иностранству, већ како би код нас функционисала, ако би је увели.

Писањем о федерализму и унитаризму убрзавало се решење нашег унутрашњег уређења. Ми не можемо а priori бити за овај или за онај систем владавине зато што нам се допада или што смо под њим живели, већ проблем морамо дубље поставити и запитати се: шта је народна потреба, пошто наравно у

тоталитарни народ има прву реч да дадне. Не треба се бојати федерације или унитаризма као појмова, већ их се треба бојати онда кад они не одговарају народним потребама. Не може се жртвовати држава да се одржи проста или сложена држава, већ се мора тражити решење које ће државу да одржи у целости, другим речима, да је створи онакву какву жели највећи део нашег народа. Ако устанемо на гледиште да нам је одржање државе изнад свега, онда се њено уређење поставља као израз ове неминовности, да држава мора да постоји. Федерализам или унитаризам два су појма у оквиру државе. Победиће онај који придобије већину народа. Али зато, ако хоћемо државу, прихватићемо оно њено уређење за које се изјасни највећи део нашег народа. За нас се овако проблем поставља.

Др. Рајко Ђермановић: Одбрана Алфреда Шпица генералног директора Славекса Д. Д. По стенографским белешкама издање писца. Београд 1935. стр. 83. (Латиницом).

Нашички процес подигнут и одржан у Осиеку 1935. год. у главном због корупције, како је представљено у оптужници државног тужиоца, дао је прилике и нашој и иностраној јавности да види и утврди, да ми имамо и међу старијим и међу млађим адвокатима веома способне правнике и браниоце. Један од млађих бранилаца, који је се истакао у пом. процесу јесте наш колега г. Др. *Ђермановић* који је своју одбрану објавио према стенографским белешкама са претреса и тако дао прилике да се са њом упознају и они који претресу нису присуствовали и да цене нарочито правно образложење одбране г. Др. *Ђермановића*.

Одбрана је веома добро смишљена и даје утисак да је на њој г. Др. *Ђермановић* радио брижљиво се припремајући, студирајући процес и све што је на процесу изнето као и правне аутозе који су обрађивали питања изнета на процесу.

У одбрану је писац ушао са одавањем поште суду, а затим, одмах са утврђивањем онога што се његовом браћенику импутира од стране држ. тужиоца. Излагања је поделио на седам ставова везујући их по сродности, па пошто је обдацио све наводе оптужбе расчлањујући их по основима подозрења — индисијама којих је било 14 на броју, изложио је своја схватања о демократији и о држ. тужби која „даје стручна мишљења о шумско аграрним питањима“ и „арогира себи функцију суперревизионе контроле законодавног тела“.

Затим г. Др. *Ђермановић* оштром критиком принципа свемоћи власти изражене у оптужници, прелази на принцип поделе власти и цитира Монтескија, Декларацију човека и грађанина и Диги-а, па се упушта у оцену питања: да ли су народни посланици државни службеници у смислу крив. закона и уставног права, на које одговара одречно. Народни посланици, према писцу, не врше државну службу или „функцију подређеног односа извршној власти“, јер су по крив. закону народни посланици дискриминирани од држ. службеника пошто не примају плате већ оштете за рад, дневнице, и пошто по Уставу држ. службеници не могу се кандидовати за народне посланике. Народни посланици могу да одговарају само по пословнику Народне скупштине, по закону о сузбијању злоупотреба у зв. дужности и то само за злоупотребе положаја код лиферација а не и за злоупотребе службене дужности, по закону о министарској одговорности и пред својим бирачима. Своје гледиште г. Др. *Ђермановић* је образложио уставним и законским прописима из наше земље и иностранства давши му облик који далеко премаша обичне одбране.

С тога је горња одбрана г. Др. *Ђермановића* нарочито инструктивна за адвокате и судије.

Миливоје Р. Вељовић: Рехабилитација осуђеника. Београд 1936. год. стр. 15. Посебно оштампано из Бранича за јуни 1936. год.

Бранич је објавио веома интересантно предавање г. *Миливоја Р. Вељовића* о рехабилитацији осуђеника одржано 21. априла 1936. год. на Коларчевом народном универзитету.

Тема веома благодарна не само за правника већ и за социолога, јер ова институција има широк основ у праву на повраћај сваког осуђеника на своје раније место ако је свој дуг отплатио повређеном друштву и на дужности друштва да таквог залуталог а поправљеног члана врати у своје крило.

Слободно можемо рећи да је предавање г. *Вељовића* за многе правнике, у које се и ми убрајамо, било право откриће, тако да ће се њиме користити и адвокати и судије и осуђеници, а то је од несумњиве користи.

Колико је интересовање и колики је успех овог предавања био најбоље сведочи факат да је предавање било одлично посећено и врло лепо примљено и да је, засебно оштампано из *Бранича*, већ давно распродато. А наш часопис објављујући ово предавање, дао је могућност и онима који предавању нису могли присуствовати, да се са њиме упознају.

Ми можемо само препоручити г. *Вељовићу* да на сличан начин оживи и друге партије крив. законика и крив. суд. поступка путем јавних предавања, чиме ће учинити несумњиву услугу необавештеној јавности.

Milivoje Markovitch, docteur en droit: La théorie de l'abus des droits en droit comparé, préface par Edouard Lambert directeur de l'Institut de droit comparé de Lyon. Paris 1936. Librairie Générale de droit et de jurisprudence. Bibliothèque de l'Institut de droit comparé de Lyon, tome 41. pp. 480.

Горње дело чини част писцу г. Др. *Миливоју Марковићу*, вашој и француској правној науци и школи која је писцу дала основе из правних наука. Оно премаша значај и обим обичне докторске дисертације и претставља прилог правној науци у опште којим се улази у суштину права и правних наука, на начин својствен само писцима од којих се с правом може највише очекивати. Г. Др. *Марковић* је необично солидан млад правник који је правну науку схватио као израз активности само оних који зато имају смисла, воље и дара и који се спремају озбиљно и предано кад треба храму правне науке да приложе своје дело. Само тако радећи могао је дати свој прилог једној од најтежих материја права у опште, *Теорији злоупотребе права*, који је од стране професора Лионског правног факултета оцењен одлично и почаствован штампом у Библиотеци Лионског института упоредног права као 41 дело, последње под редакцијом проф. г. *Едуарда Ламбера*, творца ове Библиотеке, који је делу г. Др. *Марковића* посветио веома ласкав предговор, у осталом потпуно заслужен.

О делу г. Др. *Марковића* написао је објективан приказ г. Др. *Милан Баршош* у Архиву од 25. јуна 1936. год. Томе приказу немамо ништа ни да додамо ни да одуземо. Њега треба прочитати да би се, у сажетом изводу, видели све обиље мисли и материје које је писац обдриго. Ми с тога нећемо исто понављати, већ ћемо се задржати на образложењу пишемом Теорије злоупотребе права (Увод — стр. 1.—21.) и о улози судије у оцени злоупотребе права изложене у делу посвећеном Основу теорије злоупотребе права са гледишта Опште теорије о праву (стр. 451. и сл.).

Кад образлаже Теорију злоупотребе права писац показује своју одличну школу као и своје оригиналне закључке. Живот је низ покрета који се мењају и које право санкционише. Социјални живот добија своје правно прописивање у законима, судским одлукама и правилима из обичајног права. Али, како је социјални живот у непрестаном покрету, то правна правила треба да су погодна да се могу лако применити на социјални живот не спутавајући га у сталном покрету. Из тога излази да општи прописи морају одговарати економским потребама и устаљеним идејама. „Јер, ток живота је елементарна снага која презире логичке системе и вештачке морале.“ Прави извор права налази се у „стварности економског и социјалног живота.“ Према томе стварност социјалног живота јесте прави извор права уз формални извор — закон, судску праксу и обичај. Писац додаје томе и правну науку као извор права. До правног остварења права долази се вансудским и судским путем. Овај други пут признаје две методе у примени закона: традиционалну, која признаје свевласт закона и прогресистичку, која оставља судији право да тражи одлуку у самој стварности живота када је не налази у закону. Г. Др. *Марковић* је за примену закона с погледом на сваки појављени случај после свестраног испитивања свих околности од стране судије. Наравно, да судија треба да познаје, поред закона, још и социологију и економске прилике. Судија постаје сарадник законодавца. „Он врши дужност законодавца за појављене случајеве.“

Правила и дефиниције у законима у неку су руку непотпуни јер посматрају друштво у статичном стању, док је оно динамично. С тога се њихова примена намеће на појединце као чланове друштва и на тај начин права и дужности подлежу оцени као социјална, а не појединачна појава. Лична права садрже дужност према друштву; „појединци када користе лична (субјективна) права у исто време врше социјалну функцију“. Када је при вршењу индивидуалних права поремећена равнотежа, њу треба успоставити судским путем. „Слобода акције које субјективно право пружа титулару, није неограничена, јер коришћење права

www.може нанети штете другим члановима социјалне групе*. Из ограничења субјективног права родила је се Теорија злоупотребе права. Идеја забране злоупотребе права подразумева се у самом појму права, које као социјално правило не може се користити на противсоцијалан начин.

У Француској Теорија злоупотребе права има порекло у судској пракси, где је се осетила потреба да се и сувише индивидуалистички прописи Грађанског законика помире са потребама стварног живота. Уживање и коришћење јавног права може имати *за последицу* оштећење другог права, али не може имати *за циљ*. У колико је ова идеја расла и ширила се у толико је се ширила и власт судије. Теорија злоупотребе права постала је регулатор права. Право основано на правници триумфује над стриктним правом.

У модерном праву карактеристичан је развој вршења колективних права. Кад су у сукобу индивидуално и колективно право, постоји тенденција да се подчини прво другоме, у духу социјализације права. У томе погледу Швајцарски грађански законик предњачи. Он даје судији право да донесе пресуду која најбоље одговара правичности. Међутим, и сам писац признаје да правичност није утврђен појам нити се да дефинисати. Она подлеже многим факторима и манифестује се у одлукама судије који није само „слуга и чувар јавног одређеног поретка, већ је у исто време претставник еволуције овога поретка ка једном бољем социјалном режиму“. Не треба се плашити овакве судске власти с тога што је судија биће „најмање револуционарно“.

„Теорија злоупотребе права појављује се као реакција против сувишне крутости законских правила и механичке примене закона“. Она је средство за ублажење права и његово прилагођавање социјалним и економским стварностима.

„Огромна улога судија и власт која му се признаје, захтевају наравно гаранције. Њих треба тражити у професионалном васпитању судије и његовим социјолошким и економском образовању, у једној доброј организацији судске власти и њеној хијерархији и најзад, у контроли коју врши јавно мњење“.

Г. Др. Марковић није морао да каже да је ученик Лионске правничке школе, јер је сав у социјалним идејама о праву које узимају маха у свету и чине да се ствара нови правни поредак. Баш те идеје нису продрле у Француској где је се остало код појма индивидуалних права израженог у Грађанском законнику али где се трпи широка примена закона, нарочито у грађанској одговорности, од веома широкогрудог Касационог суда. Француски правници, ученици великана Потија, Порталиса, Тронше-а, Бодри-Лакантери-а, Планиол-а и других не могу да изједначе појам права са појмом дужности — обавезе. Верују и са правом, да данашњи светски поредак, који не ваља, то бар није спорно, има за узрок ту претерану социјализацију права. Не види се више шта је право а шта дужност — обавеза. Сем тога, Французи се са правом плаше од велике власти судије. Поред тога што судија није ништа друго до човек са свима врлинама али и са манама човека, основа на којој почива цео поредак у Француској — демократија, не признаје никоме апсолутну власт. Дати судији право да ствара закон за сваки појављени случај а не оградити га гаранцијама које грађани имају у законодавној власти, значи пристати на сва могућа изненађења и консеквенције које данас имамо код судија у Италији и Немачкој. Закон је опште правило за све, њега доноси народ кроз законодавно тело. Судија нека га примени стриктно или по аналогiji, али нека не ствара закон.

Кад писац своје идеје из првог дела има да примени на последњи део свога великог рада посвећеног Слободном судиском уверењу и страху од све-власти судије, не иде до краја са својим резонавањем, из простог разлога, што као практичан правник, не може и не жели да компромитује целу институцију судства. Сасвим је тачно да законодавац не може све да предвиди, али је исто тако тачно да судија има правила о аналогiji која му служе кад треба који законски пропис да примени екстензивно. Њему не треба власт законодавца, да сам ствара закон. Правила о аналогiji су му довољна. Ни писац судији не признаје право да се сматра потпуно „ослобођен закона“. Слобода судија налази се само „у оквиру закона“ (стр. 453), и ту г. Др. Марковић гледа правилно на ствари.

Ипак на крају не може а да се не изјасни за слободно судиско уверење. Признаје да је оно у праву спорно, али са четири гаранције: васпитањем судије, његовим материјалним стањем, контролом највишег суда и контролом јавног мњења, писац мисли да је се одбранио од свих напада на судију — суверена.

Мислимо да г. Др. Марковић и овде и сувише далеко иде, јер не признајемо никоме апсолутну власт а најмање судији, поред свих гаранција којима жели писац да судију обезбеди од злоупотреба. Судија остаје човек, да суди

себи равнима. Кад не би грешио, он не би био човек, већ Бог. Али зато да што мање греши дошао је закон да га упути на то како ће најмање грешити. Судије греше, и то колико, са законом. Како ли ће тек грешити без закона или кад они буду стварали закон!

Дело г. Др. Марковића сјајно је документовано и закључци образложени. Не морамо се са њима сложити, јер право није математика па и ту има научника à la Ајнштајн, али морамо признати неубичајену солидност рада, озбиљност посла и интересантност концепција и закључака.

Сем тога, дело се чита веома лако, благодарећи одличној штампи и извршном француском језику који такође чини част писцу.

С тога горње дело г. Др. Марковића најтоплије препоручујемо као плод озбиљног рада и дубоког размишљања.

Др. Видан О. Благојевић
адвокат.

André Dessens: Essai sur la notion d'équité Toulouse, 1934.

Питање правне науке и правне технике, онако како га је поставио и формулисао проф. Gény у његовом чувеном делу *Science et technique en droit privé positif* (4 vol., Paris, 1914—1924), изазвало је у току времена много студија које су покушале да што дубље проуче било састав и међусобни однос *datoga* (*données*), тј. проблеме правне науке, било облик и форму створеног (*construits*), тј. проблеме правне технике. У томе низу проблема, као један од најстаријих али и данас врло актуелан, оставио се и проблем правичности, проблем појма правичности, његове природе (у светлости деобе коју је Gény повукао), садржине и најзад његовог значаја у савременом праву како са гледишта позитивног права тако и са гледишта правне технике. — Књига г. Dessens-a: *Essai sur la notion d'équité*, покушава да нам да одговор на прво питање које се тиче правичности, тј. на питање о њеном појму.

Постављајући проблем: зашто дефинисати појам правичности, аутор указује на извесне злоупотребе које су чињене са овим појмом („нека нас бог сачува правичности судова“, позната је француска пословица из осамнаестог века; „правичност је својевољност“, рекао је d'Aguesseau), те сматра да је, на супрот мишљењу Henri de Page-a, дефинисање овог појма не само неопходно него и могуће. У томе циљу он упоређује правичност и правду, излажући разна мишљења о њиховом међусобном односу (правичност је као појам виша од правде, правичност је као појам нижа од правде; правичност је слична или чак идентична са правдом), затим излаже разне могућности примене идеје правичности и њеног везивања за поједине друге појмове (на пр. морал као што то чини проф. Ripert у његовом делу *La règle morale dans les obligations civiles*), однос правичности и правде (мишљења Јустинијанових институција, Picard-a, Leibnitz-a и Wolff-a, Kant-a, утилитариста, Jhering-a), природног права и правичности. При томе, усвајајући априорно теорију природног права онако како је формулисао Renard (по коме је природно право скуп права и дужности — боље функција — на материјални, интелектуални, морални, религијски, сексуални, социјални живот, који долази од Разума, али који их не ствара већ само открива као израз метафизички схваћеног Реда, који је известан виши Разум који, у облику Реда, говори кроз наш човечији разум) сматра, да је правичност израз нужности постојања стварности међусобних односа која се састоји, у основи, у конкретизацији извесног броја општих, сталних и непроменљивих принципа природног права. Међутим аутор је изгледа увидео да му оваква основа не даје довољно оправдања, јер иначе не би могао да објасни различито схватање правичности у појединим временима и код појединих народа, те је морао да унесе неке корекције: друштвена свест, случајност и сигурност, као и многи други корективи, омогућили су му да схвати пропорционалну једнакост и социјалну правду као допунске елементе појма правичности. Омогућили су му да код правичности схвати израз две идеје: идеје сигурности (која се код њега погрешно јавља као одблесак природног права) и идеје еволуције. — Нама се чини да ово није тачно и то долази као последица непотпуног разликовања и одређивања места појма правичности: да ли је правичност „дато“ или је „створено“, тј. да ли је овде у питању један елемент који одређује правну норму, или је, пак, у питању један елемент који је правна норма, који је производ правне норме, управо њен облик. Само после правилног одговора на ово питање и тачно разликовање појаве појма правичности (па према томе и правде, природног права и мо-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
У
Б
И
В
Л
И
О
Т
Е
К
А

пала — в. Bojidar Markovitch: *Essai sur les rapports entre la notion de justice et l'élaboration du droit privé*, Paris, 1930) као donné или као construit, може се правичност тачно дефинисати, управо дати њена једна или две дефиниције.

Други део рада г. Dessens-а доказ је оваквог нашег схватања. Он обухвата правичност правосуђа, тј. примену и остварење овога појма, израженог у појединим позитивним текстовима, у пракси. При томе су излагања и запажања врло потпуна и, у главном, тачна, и ако аутор на многим места истиче своју приврженост индивидуалистичкој доктрини, истина приврженост данас модерном схватању „диригованог индивидуализма“ (као пандан изразу „économie dirigée“). Ипак, са свим овим непотпуностима, књига г. Dessens-а претставља један значајан прилог за расветљење овога проблема.

Michel Blond: Le fondement de la lésion, Lille, 1935, p. 166.

Питање узајамног односа давања (dare, facere, praestare), код двостраних, комутативних уговора, представљало је од увек једно од главних питања облигационог права. Полазећи од поставке да је немогуће да давања буду апсолутно једнака, јер би уговор у томе случају изгубио свој разлог постојања, признавало се да је идеја спекулације, макар и у најмањој мери, својствена већини уговора. Само је овакво схватање наметнуло и питање граница те спекулације: да ли оставити странкама да оне саме, вођене идејом добити, објективне оцене вредности мењаног предмета, па чак и идејом спекулације, по својој вољи закључују уговоре, те да њихова важност не зависи од објективне процене вредности предмета правног посла или, водећи рачуна о моралности правног предмета, не допустити неограничену вољу странкама, већ захтевати постојање стварне, објективно цењене, сразмере давања уговарача. Другим речима, да ли оставити слободи уговарања и ограничено поље рада или га ограничити? Друго мишљење је данас преовладало. Слобода сама себи није циљ већ она има да послужи као средство за остварење социјалне правде. Огуда ће она имати да опстане само док заоста и служи томе циљу. Исти је случај и са слободом уговарања: друштво, будући да је у његовом интересу развијање индивидуе, признаје појединица право да могу слободно регулисавати међусобне односе, но то само дотле док то слободно регулисање не буде представљало штету с једне стране за друге слабије појединце а с друге стране за само друштво, када интервенција друштва, тј. ограничење или боље рећи сужавање слободе уговарања постаје не само потребно него и неопходно. Међу средствима која имају за циљ да послуже као бране самовоље појединаца, управо као бране јачој вољи која је осигурана јачом материјалном подлогом, истиче се и установа прекомерног оштећења — *laesio enormis*. M. Blond у својој књизи *Le fondement de la lésion*, пружа нам врло концизна и стручна излагања о правној основи ове установе у данашњим и у ранијим правним системима, не губећи из вида и социјалну позадину овога проблема, а нарочито његов положај у области филозофских система који су се до сада смењивали у историји човечанства.

У Предговору и Уводу аутор поставља проблем са гледишта права: да ли се основ установе *laesio enormis* налази у недостатку воље једнога од уговорача, т. зв. субјективни основ одн. субјективна теорија, или у несразмери давања као таквих, као објективних вредности, т. зв. објективни основ одн. објективна теорија. Постављајући проблем аутор у исти мах указује на практичну важност овога проблема и на сву несавладност која у томе погледу постоји како у законодавствима тако и код аутора. Огуда он, у циљу правилног решења питања, излаже сукцесивно схватања различитих права и аутора у појединим периодима времена. Тако у првој глави излаже облик и основ ове установе у римском и канонском праву. Полазећи од идеје поштовања дате речи, која је идеја у самој ствари значила поштовање предузете форме јер се и свака обавеза закључивала у одређеној форми, римско право, као што је познато, није постављало никаква ограничења слободи уговарања. Међутим све незгоде оваквог схватања убрзо су се осетиле. Прво путем установе *restitutio in integrum*, а затим увођењем установе *laesio enormis* (од стране царава Диоклецијана и Максимилијана), римско право чини концесије од своје дотадашње ригурозности заснивајући обе ове установе на чисто објективном основу: несразмери давања објективно пењеној (оштећење преко половине код продаје непокретности). Теолошко схватање права, полазећи од идеје највишега циља — Бога, осуђујући установу интереса, прихвата идеју о *laesio enormis* истакнуту у римском праву, и даје јој најшири значај: тј. проширује је на све уговоре, а заснивајући је опет на чисто објективном основу. Таково је стање, са мањим или већим модификацијама (у овом су погледу врло интересантна излагања г. Blond-а

о установи *laesio enormis* у старом француском праву и испреплетаности различитих правних утицаја), пошто су римско и канонско право схваћени као општа, заједничка права онда познатог културнога света, остали у законодавству све до Француске Револуције а у теорији до индивидуализма правнога ренесанса. Отуда друга глава садржи излагања о теорији либералне филозофије која је значила глобификацију човека и његове личне моћи, па према томе, у праву, и признање свемоћи његове воље. Одбацујући постојање свакога претходнога поредка и реда, и полазећи од схватања да је друштво и ред последица воље појединаца, теорија либералне филозофије, која би се тачније могла назвати теорија индивидуе као почетка и циља друштва, а нарочито Rabelais, Montaigne, Montesquieu, Rousseau, Kant, одбацује установу *laesio enormis* налазећи да је она противна слободи појединаца, која је, слобода, највиши закон друштвенога живота. Отуда и законодавство револуционарне периоде (посебно закон из 1790), под утицајем оваког схватања индивидуе и моћи његове воље (један пример тачности мишљења проф. René Hubert-a: *Science du droit, Sociologie juridique et Philosophie du droit*, у Archives de Philosophie de droit et de Sociologie juridique, 1931, № 1—2, р. 43—71, да се Француска Револуција не може разумети без познавања Rousseau-a, као што се ни уставно уређење Рајха не може разумети без познавања хегелијанске дијалектике), укида установу *laesio enormis*, остављајући неограничено поље слободи уговарања одн. аутономији воље. Доношење француског грађанског законика изазвало је поново дискусију о потреби ове институције. Она је била врло оштра и дуга (њена су излагања код г. Blond-a потпуна), и док су сви редактори законика — Portalis, Tronchet, Bigot-Préameneu и Villeneuve, — заједно са Cambacérés-ом заступали мишљење о потреби увођења институције *laesio enormis*, чланови законодавног тела (међу којима се истиче Berlier), залахнути више револуционарним духом, били су томе противни. Спор је решио сам Napoléon, усвојивши мишљење редактора али само као изузетак од општег принципа слободе уговарања, који се оснива на објективном основу: несразмери давања,

Индивидуалистичка је школа убрзо уступила место социјалној школи, која је, с правом, дала превагу друштву над појединцем (в. ближе нашу расправу: *Le rapport entre le principe de l'autonomie de la volonté et le principe de la liberté conventionnelle*, у Revue générale de droit, de la législation et de la jurisprudence за 1935). То је изазвало и промену схвата у погледу *laesio enormis*. Haurion, Demogue, Planiol-Ripert, Josserand, Duguit, Renard, заснивајући своја мишљења на разним основама, налазе да је увођење установе *laesio enormis* као општега принципа, као једне полуге друштвенога живота, нужно. Појединац живи у друштву и сваки експрес индивидуализма (или боље егоизма) знача штету не само за појединца који се налази у извесном правном односу као економски слабија страна, него и штету за друштво. Отуда је нужно ограничити слободу уговарања, заснивајући ово ограничење на објективном посматрању чиница које само дозвољавају извесну еластичност, спекулацију у правним односима, али које не допуштају лихварење. С тога сви ови писци заснивају институцију *laesio enormis* на објективном основу: несразмери давања. Изложивши овако општу социјалну струју која је потпуно преовладала у овој области, г. Blond излаже њену конкретизацију у појединим правима. Указујући на заостатке субјективистичког схватања, т. ј. на објашњење установе *laesio enormis* као грешке воље (Португалија и Шпанија), као и на прелазна схватања од субјективистичког ка објективистичком гледишту (Италија, Белгија, Француска), аутор се посебно задржава на објективистичком схватању немачког, шведског, аустријског и швајцарског законодавства. На крају, дајући свој закључак, аутор усваја објективистично гледиште, т. ј. гледиште по коме се основ ове институције налази у несразмери давања уговорних страна и штетности претеране несразмере по друштвене односе и правилан развитак друштва, налазећи да се код одређивања постојања несразмере има усвојити систем субјективног мерила, т. ј. систем по коме се, на супрот схватању Римскога права (а исто тако и француског, аустријског и нашег), при одређивању постојања одн. непостојања прекомерног оштећења има да води рачуна о посебним околностима под којима је слабија страна закључивала уговор одн. правни посао у опште.

Дело г. Blond-a представља врло исцрпну, до сада можда најисцрпнију, студију о овоме питању. Са пуно разумевања и осећаја за оне који су приморани својим друштвеним и економским положајем да буду објект искоришћавања од стране економски јачих, са много смисла за философске проблеме који су му скоро својствени, ова је књига још један доказ о потреби социјалних гледишта у праву. Институција *laesio enormis* је свакако један од путева које је човечанство, посебно право, већ одавно обележило за своје усавршавање. Наметнувши се као

нужна последица економских криза у римској империји (в. наш рад *Уговори по пристанку — формуларни уговори*, Београд, 1934, стр. 89—94), она није могла бити отклоњена, као средство заштите с једне стране економско слабијих а с друге стране самога друштва, ни до данас. На против она добија свакога дана све више терена, и са увођењем субјективног система оцене постојања несразмере давања, она постаје полуга социјалног напретка, одн. брана индивидуализма. На судској је пракси да од ње учини најширу употребу, а на судијама да и овим средством, као и многим другим која им стоје на расположењу, користећи се слободом судског уверења и слободом оцене доказа, даду доказа и оправдава поверења које друштво има у њима.

Др. Борислав Т. Благојевић.

САДРЖАЈ ПРАВНИХ ЧАСОПИСА

Бранич ће доносити садржаје свих правних часописа код нас.

Архив за правне и друштвене науке, орган Београдског правног факултета. Уредник *Др. Михаило Илић.*

Садржај Бр. 6. Књ. XXXII. за јуни 1936. год.:

Чланци: Др. Петар Струве: Предмет социологије; Др. Иво Крбек: Дискрециона оцена спрам других облика слабије везаности правном нормом (Крај); Војислав Николић: Један критички поглед на психоаналитичко посматрање криминологије и на психоанализу уопште; Емил Сикар: Основни елементи југословенске породичне задруге (Студија социјалне статике) — Правна политика од Душана Ж. Јанковића. — Административна хроника од Светозара Ацића. — Судска хроника од Др. Драгољуба Аранђеловића, Милана Ж. Живадиновића, Милана Бартоша, Др. Адама П. Лазаревића, Душана П. Мишића, Др. Боривоја Д. Петровића, Јована Д. Смиљанића и Леона А. Амара. — Оцене и прикази. — Некролог. — Белешке. — Преглед часописа. — Нове књиге.

Југословенски економист. Уредник *Др. Душан М. Панчић.*

Садржај Бр. 5. за јуни 1936. год.:

Др. Јован Т. Михаиловић: Аутаркија; Владимир Розенберг: Еволуција посредних закона о банкама; Др. Димитрије М. Перовић: Фиксни трошкови индустрије и њихов утицај на структуре привреде. — Привредни и друштвени живот. — Преглед штампе. — Оцене и прикази.

Мјесечник, гласило Правничког друштва у Загребу. Уредници:

Др. Едо Ловрић и Др. Иво Полишео.

Садржај Бр. 6. и 7. Год. LXII. за јуни—јули 1936. год.:

Др. Иво Крбек: Законитост управе; Др. Иван Мауровић: Предоснова грађанског законика (Предавање Др. Чедо Марковића); Др. Никша Шкарица: О надлежности код излучних тужаба; Сулејман Спахалић: Изрицање пресуде по § 389. к. п.; Др. Винко Смолчић: Застара права у вези са вишеом парницом по § 1497. о.г.з.; Др. Звонимир Пајк: Лажна пријава власти и клевета; Др. М. Руждић: Овршни наслови у поступку за принудно поравнање ван стечаја; Др. Михајло Вуковић: Ко може тражити амортизацију менице. — Правосуђе. — Друштвене вијести. — Литература.

Одвјетник, орган Адвокатске коморе у Загребу. Уредник *Др. Иво Полишео.*

Садржај Бр. 6. Год. X, за јуни 1936. год.:

Извешће о изванредној главној скупштини Мир. Фонда од 24. V. 1936. — Правилник Миловинског Фонда А. К. у Загребу. — Излаз из кризе. — За „Одвјетнички Дом“? — Извешће о VI. ред. скупштини Савеза А. К. Краљевине Југославије. — Захтјеви адвокатских приправника. — Дужност заступања сиромашних. — Из сталешке јудикатуре. — Вијести Адв. Коморе у Загребу. — Разно

Правни живот, часопис за законодавство, јудикатуру и правну литературу. Оснивачи и чланови уређивачког одбора: Стојан Јовановић, Др. Фердо Чулиновић и Др. Иво Матијевић. Уредник Др. Иво Матијевић.

Садржај Бр. 12. Год. I. од 30. јуна 1936. год.:

Законодавство; Уредба о саобраћењу прописа, који важе у подручју апелационих судова у Загребу, Љубљани и Сплиту, о поступку у брачним парницама пред редовним судовима, новом Грађанском парничком поступку; Уредба о организацији Министарства шума и рудника и подручним установама и о управи државним шумама и државним рударским предузећима; Измена правилника о унутрашњој телефонској служби. — Упутства, расписи и наређења; Накнада путних трошкова од стране држ. предузећа; Подношења на преглед Главној Контроли годишњих рачуна о раду; Обавештавање жандармерије о кажњеним лицима. — Правна питања. — Одлуке виших судова. — Одлуке Државног Савета. — Правна литература. — Белешке.

Правосуђе, часопис за судску праксу. Уредник Стојан Јовановић. Власници и оснивачи: Др. Фердо Чулиновић, Др. Иво Матијевић и Стојан Јовановић.

Садржај Бр. 6. Год. V. за јуни 1936. год.:

Грађанско право: Др. Бертолд Ајзнер: Шеријатско право и наш јединствени грађански законик; Лаза Урошевић: Предоснова Грађанског Законика за Краљевину Југославију; Др. Јован Савковић: Призив или рекурс?; Др. Душан Љ. Пантелић: Награда судија у необавезним изабраним судовима (Свршетак); Кривично право: Др. Мих. П. Чубински: Примена институције условне осуде; Др. Ернест Чимић: Амнестија и помиловање у дисциплинском поступку. — Судске одлуке. — Белешке. — Преглед књига. — Нове књиге и часописи. — Из уредништва.

ПРЕГЛЕД ЗАКОНОДАВСТВА

Објављеног у Службеним новинама од 9. до 24. јуна 1936. год.:

Бр. 129. — XXX, од 9. јуна 1936. год.:

306) Уредба о ограничењу ноћног рада помоћног особља у хлебарско-пекарским предузећима (радњама). — 307) Уредба о раздужитви общине Шмарјета—Бела церкев. — 308) Уредба о промени подручја општине Катлановске и Градочачке. — 309) Уредба о спремемби подручја общин Мачковци и Крижевци. — 310) Уредба о установитви общине Примсково. — 311) Уредба о регрупацији общин Јуршинци, Дорнава, Ослушевци и Марковци, о установитви нове общине Поленшак и о спремемби имена общине Јуршинци, Среза птујскога, Дравске бановине. — 312) Уредба о установитви общине Разбор и общине Стари трг в срезу словенјграшкем, Дравске бановине. — 313) Уредба о установитви общине Ајдовец. — 314) Уредба о установитви общине Ореховица. — 315) Уредба о спремемби подручја общине Трбоље и общине Храстник—Дол. — 316) Правилник о извршењу бујичарских радова у реџији и коладовању тих радова. — 317) Специјална упуства за узимање на рад квалификованих надничара за радове око пошумљавања и геодетски премер седишта, паљевина и голети, које се имаду пошумити, те за радове око уређења узурпација и додељивање државног земљишта у ранијој Босни у Херцеговини. — 318) Наредба Министра правде од 27. маја 1936. године бр. 53930 којом се одређују рејони за јавно-бележничка места на подручју Среског суда у Сенти. — 319) Наредба Министарства правде од 27. маја 1936. године бр. 53840 којом се одређују рејони за сва три јавно-бележничка места у седишту Среског Суда у Земуну. — 320) Приступ Велике Британије у име Палестине (изузимајући Трансјорданију) Конвенцији о фискалном режиму страних аутомобилских возила, са приложеним протоколом. — 321) Приступ Њуфунланда Међународној конвенцији о теретним линијама. — 322) Укидање браника на путним прелазима. — 323) Телефонски саобраћај. Нове међународне телефонске релације између Југославије и Аустрије.

Бр. 133. — XXXI, од 13. јуна 1936. год.:

324) Уредба са законском снагом о дужностима и правима административног управника у Државном лечилишту у Тополици. — 325) Уредба о промени седишта општине Захумске. — 326) Уредба о промени седишта општине Петровачке. — 327) Уредба о установитви общине Шкале и общине Штг. Јанж. на Вински Гори. — 328) Уредба о раздужитви общине Ложнице при Велењу. — 329) Уредба о раздужитви общине Словења Вас. — 330) Уредба о установитви общине Јаренина. — 331) Уредба о спремемби имена общине Марковци. — 332) Уредба о спремемби имена общине Ивањковци. — 333)

Уредба о прегрупацији обчине Корачице и обчине Велика Недеља. — 334) Уредба о прегрупацији обчин Горњи Логатец, Доњи Логатец и Платина в срезу логашкем, Дравске бановине. — 335) Уредба о здружитви обчин Горња Радгона и Горња Радгона-околина. — 336) Измена уредбе техничких факултета универзитета у Београду, Загребу и Љубљани. — 337) Правилник о давању царинско-тарифских обавештења о решавању неслагања при царинењу. — 338) Прописи за поступак код превоза запаливих течности на танк бродовима унутрашње пловидбе. — 339) Делокруг пословања код финансијских дирекција и царинарница по Закону о организацији финансијске управе. — Измене и допуне расписа бр. 7482-IV-1930 и бр. 7500-16-1930. — 340) Преглед државних расхода и прихода за месец април, 1936 г. по буџету за 1935.-36. — 341) Измена у распореду финансијске контроле. — 342) Ратификација од стране Грчке Пројекта о једнаком поступку према страним и домаћим радницима у погледу обештећења код несрећних случајева у раду. — 343) Ратификација од стране Јапана Међународне конвенције за сузбијање промета и трговине неморалних публикација. — 344) Исправка.

Бр. 139. — XXXII, од 20. јуна 1936. год.:

345) Уредба о обиму рада грађевинских радња основаних пре ступања на снагу Закона о радњама од 5. новембра 1931. године. — 346) Уредба о снабдевању индустријџ семенског ула уљаним семеном. — 347) Уредба о изменама и допунама Уредбе о издавању благајничких записа у износу од 50 милиона динара. — 348) Уредба о прегрупацији обчине Кропа, обчине Заградец и обчине Жужемберг. — 349) Уредба о прегрупацији обчин Цанкова, Струковци, Тишина, Бодони и Купшинци среза мурско-собошкега, Дравске бановине. — 350) Уредба о прегрупацији обчин Лесковец, Заврч и Св. Барбара в Халозах в срезу пугскем, Дравске бановине. — 351) Уредба о установитви обчине Бучка. — 352) Уредба о прегрупацији обчине Лесаовец и Кршко. — 353) Уредба о прегрупацији обчине Шенчур и обчине Предвор. — 354) Уредба о прегрупацији обчине Менгеш и обчине Трзче. — 355) Упутства за израду предлога буџета државних расхода и прихода са предлогом финансијског Звкона за 1937-38 годину. — 356) Упутства за израду бановинског буџета са правилником о извршењу за 1937-38 годину. — 357) Упутства за састав буџета градских општина за буџетску 1937-38 годину. — 358) Упутства за састав општинских буџета за буџетску 1937-38 годину. — 359) Измена упутства за примену уговора закљученог између Краљевине Југославије и Друштва за ваздушни саобраћај а. д. из Београда бр. 26302-IV од 27. септембра 1933. године. — 360) Ценовник производа и средстава које израђује завод „Обилићево“ за обуку и заштиту против бојних отрова намењених општој продаји. — 361) Новластиче у вођњи по правилнику 142-30.

Бр. 140. — XXXIII, од 22. јуна 1936. год.:

362) Уредба за извршење Закона о лову од 5. децембра 1931. године на територији Моравске бановине. — 363) Уредба којом се регулишу односи лова обзиром на прописе §§ 3, 8, 11, 17, 22, 24 27, 39, 75, 84, 89, 92, 96, 108 Закона о лову од 5. децембра 1931. године.

Бр. 142. — XXXIV, од 24. јуна 1936. год.:

364) Уредба о измени постојеће Уредбе о установљењу Централног фонда за санацију главних Братинских благајна за осигурање радника и намештеника у предузећима, која потпадају под рударске законе у Краљевини Југославији. — 365) Уредба о прегрупацији обчин Сромље и Артиче в срезу Брежичкем, Дравске бановине. — 366) Уредба о излочитви крајев Холмец и Брдо из обчине Бочна и прикључитв к обчини Речина об Савини. — 367) Уредба о излочитви краја Грабовница, Ласноин Пшајновиц из обчине Луковица и њих прикључитви обчини Тухинь. — 368) Уредба о установитви обчине Калобје. — 369) Уредба о установитви обчине Св. Вид при Гробелнем. — 370) Уредба о спремени имена обчине Трновска Вас. — 371) Уредба о излочитви крајев Немчка Вас и Задолье из обчине Долења Вас и прикључитви к обчини Рибича. — 372) Уредба о установитви обчине Благовица. — 373) Уредба о прегрупацији обчин Св. Јуриј об Шчавници и Слатина Радени в срезу Љугомерскем, Дравске бановине. — 374) Уредба о установитви обчине Предосье. — 375) Уредба о излочитви катастарске обчине Мршеча Вас из обчине Рака и прикључитв к обчини Шкопциан. — 376) Уредба о установитви обчине Шт. Јошт. — 377) Уредба о промени имена општине Ново Село. — 378) Уредба о промени подручја општине урвачке и општине обреновачке. — 379) Уредба о промени седишта општине старовинске. — 380) Уредба о промени седишта општине ножицке. — 381) Уредба о установитви обчине Ремшник. — 382) Уредба о установитви обчина Ракитна. — 383) Поступак о исплатама из калдрминских фондова. — 384) У „Наредби о збрињавању незапослених радника и намештеника“. — 385) Упутства Министра шума и рудника донета на основу чл. 7 уредбе о ликвидацији бесправних насеља итд. — 386) Допуна Правилника о одржавању реда у речним (каналским, језерским) пристаништима Краљевине Југославије, обнародованом у „Службеним новинама“ Краљевине Југославије бр. 50 од 4 марта 1933. — 387) Образовање нове катастарске управе за срезове коренички, доњолапашки и удбански са седиштем у Кореници. — 388) Отварање одељка у Винцима царинарнице у Великом Градшту. — 389) Званично продајне цене шпирита. — 390) Вкидање браника на путним прелазима. — 391) Телефонски саобраћај. — 392) Исправка.

НОВЕ КЊИГЕ

Слободан Јовановић: Поратна држава, Издавач Геца Кон А. Д. Београд 1936, стр. 185.

Др. Чед. Марковић: Предоснова грађанског закона за Краљевину Југославију, посебни отисак из Споменице *Доленцу, Креку, Кушеју и Шкерљу* о шесетогодишњици њихова живота. Љубљана 1936. стр. 153. (Латиницом).

Милош М. Јовичић: О заједничким тестаментима, посебан отисак из Споменице *Мауровићу* о шесетогодишњици његова живота. Београд 1936, стр. 15.

Михајло М. Живанчевић: Федерализам и унитаризам. Београд 1936, стр. 179. Издање пишчево.

Др. Рајко Ђермановић: Одбрана Алфреда Шпица. Издање пишчево. Београд 1936, стр. 83. (Латиницом).

Илија П. Перић: Странци у југословенској привреди. О правном положају странаца с погледом на обављање радње. Београд 1936, стр. 125. Издање пишчево. (Латиницом).

Др. Борислав Т. Благојевић: Начела приватнога процеснога права. Београд 1936. Издавачко и књижарско предузеће Геца Кона А. Д. стр. 430. Са предговором *Др. Драгољуба Аранђеловића* и поговором Хон. к. *Др. Живојина Н. Перића*.

Др. Александар Билимовић: Увод у економску науку. Београд 1936. Издавачко и књижарско предузеће Геца Кона А. Д. стр. 194.

Миливоје Р. Вељовић: Рехабилитација осуђеника. Београд 1936, стр. 16. Оштампано из *Бранича* св. за јуни 1936.

Др. Видан О. Благојевић: Око разумевања §§ 47. I став 1. гр.п.п. у вези § 6. истог поступка. Београд 1936, стр. 14. Оштампано из *Правосуђа* за мај 1936.

Annuaire de Législation étrangère, publié par la Société de Législation comparée, pour l'année 1932. Paris 1936, Librairie Générale de Droit et de Jurisprudence. pp. 483.

Dr. Milivoje Markovitch: La théorie de l'abus des droits en droit comparé, préface par Edouard Lambert. Bibliothèque de l'Institut de Droit comparé de Lyon. Paris 1936. Edition: Librairie générale de Droit et de Jurisprudence, pp. 480.

Akademie zur wissenschaftlichen Erforschung und zur Pflege des Deutschtums. Deutsche Akademie. Mitteilungen. Elfte Jahrgang. Zweites Heft. München. 1936. s. 75.

VII Конгрес међународног савеза Адвоката у Бечу.

Међународни Савез Адвоката одржаће свој VII Конгрес од 3 до 6 септембра т. г. у Бечу са обим дневним редом:

Основна начела модернизираниог грађанског поступка.

Пословна способност удате жене у разним земљама.

Организација судске заштите.

Однос између штампе и бароа.

Међународно јемство у погледу исправа „афидавит“ и исправа које аутентично доказују постојање извесног правног обичаја.

Осигурање против професионалног ризика.

Садашње стање и евентуалне тежње националних бароа.

Административни судови.

Одбор Адвокатске коморе у Бечу жели, да овај Конгрес, осим званично одређених делегата, посете као гости и остали адвокати појединих земаља, а нарочито суседних.

Свечано отварање Конгреса извршиће се 3. септембра т. г. у великој сали Музичког друштва у 10 часова пре подне, на коме ће бити присутан и Председник савезне владе.

Осим званичног рада Конгреса у програму је: пријем код савезног Министра правде; свечана представа у државној опери; свечани банкет и разгледање околине Беча.

Ко од адвоката жели да као гост учествује на овом Конгресу, треба да се јави Комори најдаље до 20 августа т. г.*) са назнаком, да ли жели да путује сам или са још којом особом. После овог рока не могу се примати пријаве, јер Адвокатска комора у Бечу мора бити благовремено обавештена о броју учесника ради нужних припрема.

О обоме обавештене су све Коморе у земљи.

*) Уредништво верује да се т. г. адвокати, који желе да учествују на Конгресу, могу и после овога рока пријавити Комори.